

פרשת בא

(א) ויאמר יי אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, ב אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניך יהלכון. כמה אצטריכו א בני נשא, למהך בארחי דקודשא בריך הוא, ולמטר פקודי אורייתא, בגין דיזכון בה לעלמא דאתי, ולשזבא לון מכל קטרוגין דעילא ותתא. בגין, דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא, הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקיימי עלייהו דבני נשא.

(ב) אינון דעבדין פקודי אורייתא, ואזלי באורח מישר, בדחלא דמאריהון, כמה אינון סניגורין דקיימין עלייהו לעילא, כמה דאת אמר א אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר. בגין כך, זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא.

(ג) אמר ב ליה רבי חייא, אי הכי, אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגורא עליה דבר נש והא כתיב ד כי יי יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד, וכתוב ה יי

חלופי גרסאות
א לכני. ב ליג ליה ; לרי.

מסרת הזהר
א ח"ב לר. ב (תהלים פ"ט) ח"ב רג : ח"ג יח : צט : ק : קמח : קמט : רלא : ג (איוב ל"ג) הקסה"ז קס"ט צ"ג ד (משלי ג) ת"ז בהקדמה ט : ה (תהלים קכ"א) וישלח פ"ב צ"א.

אם יש עליו מלאך מליץ

הסולם

מאמר

ביראת אדונם, כמה הם מליצי טוב, העומרים עליהם למעלה כמשי"א. אם יש עליו מלאך מליץ אחד וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר. משום זה אשרי הוא מי ששומר מצות התורה.

(ג) אמר לו ר' חייא וכו' : א"ל ר"ה. אם כן למה צריכים כאן מלאך שיהיה מליץ על האדם, והרי כתוב, כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד. וכתוב ה' ישמרך מכל רע. שהקב"ה רואה כל מה שעושה אדם בעולם הן טוב והן רע. וכן הוא אומר, אם יסתר איש במסתריב ואני

מאמר אם יש עליו מלאך מליץ
(א) ויאמר ה' אל משה בא וגו' : ר' יהודה פתח ואמר, אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כמה צריכים בני אדם ללכת בדרכי הקב"ה, ולשמור מצות התורה, כדי שיזכו על ידה בעולם הבא, ולהציל אותם מכל המשטינים למעלה ולמטה. כי כמו שיש משטינים בעולם למטה, כן נמצאים משטינים למעלה, העומרים להשטין על בני אדם.

(ב) אינון דעבדין פקודי וכו' : אלו שמקיימים מצות התורה והולכים בדרך הישר, (דפריי דף ל"ב ע"ב)

ישמרך מכל רע. דהא חמי קודשא בריך הוא, כל מה דבר נש עביד בעלמא, הן טב הן ביש. ג וכן הוא אומר, (ו) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי.

(ד) אמר ליה רבי יהודה, כלא הכי הוא ודאי. אבל הא כתיב, (ז) וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתיב, (ח) ותסיתני בו לבלעו חנם. לאחזאה דהא רשו אתמסר לסטרא אחרא ד לקטרגא, על מלין דעלמא, ה ולא תמסרא בידוי. ו וכל אלין ארחין טמירין קמי קודשא בריך הוא, ולית ז אנת כדאי למהך אבתרייהו, בגין דאינון [א] נמוסין דקודשא בריך הוא, ה ובני נשא לאו אינון רשאין לדקדקא אבתרייהו, בר אינון זכאי קשוט דידיעין רזי אורייתא, ואזלין בארחא דחכמתא למנדע אינון מלין סתימן דאורייתא.

(ה) רבי אלעזר פתח, (ט) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יי ויבא גם השטן בתוכם. ויהי היום: דא ראש השנה, דקודשא בריך הוא קאים למידן עלמא. כגוונא דא, י ויהי היום ויבא שמה. ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה. (ו) ויבאו בני האלהים, ט אלין רברבין ממנן שליחן בעלמא, לאשגחא בעובדין דבני נשא. להתיצב על ה': כמה דאת אמר, ט וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. אבל להתיצב על ה' בהאי קרא אשכחנא רחמותא דקודשא בריך הוא עלייהו דישראל. בגין, דהני שליחן, דאינון ממנן לאשגחא על עובדין

מסרת הזוהר

חלופי גרסאות

ג כריא. ד ורשו אתמסר וליג לקטרגא ח למנן דלא מצטרין לאתמסרא. ו ולכל. ז לי רשות ח בבני. ט אינון. י ליג ובני נשא.

(ו) (ירמיה כ"ג) נח סיט צ"ג ז (איוב ב') להלן אות סיז ו"ח מיט ט"א ש"ט ש"יט. ח (סם) ח"ב לג. ל. ט (איוב א'). י (מ"ב ד') ח"ב מה. ח"ג רלא. כ (מ"א כ"ב) ח"ב קע. ת"ז ת"ע קכב.

דרך אמת [א] חוקות שבתורה אין אדם רשאי להרהר מחריחם כגון פרח אדומה וכיוצא בו :

מאמר

הסולם

אם יש עליו מלאך מלין

ישלח את בני ישראל, אע"פ שהיה יכול להוציאם בעל כרחו.

מאמר ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

(ה) ר' אלעזר פתח וכו': רא"פ, ויהי היום ויבואו בני האלקים להתיצב וגו'. ויהי היום, זהו ראש השנה, שהקב"ה קם לדון את העולם. כעין זה, ויהי היום ויבא שמה, יום ההוא, יום טוב של ראש השנה היה.

(ו) ויבואו בני האלקים: אלו הם השרים הממונים השליחים בעולם להשגיח במעשה בני אדם. להתיצב על ה', כמ"ש, וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. אבל, להתיצב על ה', במקרא הזה מצאתי אהבת הקב"ה אל ישראל. משום שאלו השליחים שהם ממונים להשגיח על מעשה בני אדם, הולכים ומשוטטים בעולם ולוקחים אלו המעשיכ כולם, וביום שהדין עומד לקום, לדון את העולם, נעשו

ואני לא אראנו נאום ה'. וא"כ למה לי מלאך, להמליץ או להשטין.

(ז) אמר ליה ר' יהודה וכו': א"ל ר"י, הכל ודאי הוא כן, שהקב"ה רואה הכל, אבל הרי כתוב, וגע אל עצמו ואל בשרו. וכתוב, ותסיתני בו לבלעו חנם. שזה להראות, שנמסד הרשות לצד האחר, להשטין על דברי העולם, ושיהיו נמסרים בידיו, וכל אלו הם דברים נסתרים לפני הקב"ה, ואין אתה ראוי ללכת אחריהם לחקורם, משום שהם חוקי הקב"ה ובני אדם אינם מותרים לדקדק אחריהם... חוץ מאלו צדיקי אמת, היודעים סודות התורה, והולכים בדרך החכמה לדעת אלו דברים הסתומים שבתורה. ח"ש אשרי העם יודעי תרועה וגו'. כלומר, שיודעים דרכי השי"ת שמריע ומטיב ע"י שליחים, אע"פ שיכול לעשות בעצמו. וכן כאן בהכתוב בא אל פרעה, רצה הקב"ה שפרעה (דפ"י דף ל"ב ע"ב)

דבני נשא, אזלין ושאטין ונטלין אינזן עובדין כלהו, וביומא דקאי דינא למיקם, למידן עלמא, אתעבידו קטיגורין למיקם עלייהו דבני נשא. ותא חזי, מכל עמין דעלמא, לא קיימין לאשגחא בעובדיהו, בר כ בישראל בלחודייהו, בגין דאלין בנין לקודשא בריך הוא.

(ז) וכד לא אשתכחו עובדין דישראל כדקא יאות, כביכריל אינזן ממנן שליחן, כד בעאן לקיימא על אינזן עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כביכריל מתישין חילא דקודשא בריך הוא. * וכד עבדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב, * תנו עז לאלהים. במה. בעובדין דכשרן. ועל דא, בההוא יומא, כלהו רברבן ממנן אתכנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתכנשו, עליה אתכנשו. (ח) ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, * ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רברבא מכלהו, קטיגורא מכלהו, כיון דחמא קודשא בריך הוא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי אל השטן מאין תבא. וכי לא הוה ידע קודשא בריך הוא, מאן הוה אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

(ט) ויאמר יי אל השטן וגר' ויען השטן את יי ויאמר משוט בארץ. מכאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין, בר ארעא * דישראל בלחודהא. כיון דאמר משוט בארץ, אשגחא קודשא בריך הוא, דבעי למהוי

חלופי גרסאות

כ ישראל. ל וכד עובדין כשרן. * ל"ג דישראל.

מסרת הוהר

(ג) (תהלים ס"ח)

וידי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

(ח) ויבא גם השטן בתוכם: המלה גם רומז לרבות על בני האלקים, כי כולם באים להיות משטינים על ישראל, וזה, השטן, נתוסף עליהם, משום שהוא מלשין הגדול מכולם כיון שראה הקב"ה שכולם באו להשטין, מיד, ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. להיותו הגדול מכולם. שואל, וכי לא ידע הקב"ה מאין היה בא, עד שהוצרך לשאלו, ומשיב, אלא להביא הדבר לרצונו של השטן. כלומר, שנתן לו, בדברים אלה, פתח להשטין כרצונו.

(ט) ויאמר ה' אל השטן וגר': ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מכאן למדת, שישוב הארץ נמסר לצד האחרים, דהיינו ע"א אומות, חוץ מארץ ישראל בלבדה, שהיא בקדושה לישראל. ועל כן, כיון שאמר, משוט בארץ, שארץ סתם, פירושה ארץ ישראל, ראה הקב"ה שרוצה להיות מלשין על ישראל, ולא על איוב או אחרים הנחשבים על האומות יושבי שאר הארצות, מיד ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עברי איוב וגר'.

נעשו משטינים לעמוד להשטין על בני האדם. וכו' וראה, מכל העמים שבעולם, אינם עומדים הממונים להשגיח על מעשיהם, חוץ על ישראל בלבד, משום שהם בנים אל הקב"ה.

(ז) וכד לא אשתכחו וכר': וכאשר לא נמצאו מעשיהם של ישראל כראוי, כביכול, אלו ממונים השליחים, כשרוצים לעמוד על אלו המעשים של ישראל, הם עומדים על ה'. כי כשישראל עושים מעשים שאינם טובים, כביכול, מחלישים כח הקב"ה, וכשעושים מעשים טובים, נותנים גבורה וכו' אל הקב"ה. ועל זה כתוב, תנו עז לאלקים. במה נותנים עז. במעשים טובים. ועל כן ביום ההוא, כל השרים הממונים התקבצו על ה'. על ה' ודאי, כי כיון שנתקבצו להשטין על ישראל, נמצאים מתקבצים על ה'. דהיינו כביכול, להחליש כחו. (וביאר הענין, שישראל יוכלו, כביכול, להוסיף כח למעלה, או לגרוע, הוא בפתיחה לחכמת הקבלה אות קס"א קס"ב, עשיה בכל ההמשך).

(דפו"י דף ל"ב ע"ב * דף ל"ג ע"א)

חמא

דלטורא עלייהו דישראל. מיד, (ט) ויאמר יי אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

(י) חמא שעתא נ למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישראל, והא אוקמוה, לרעיא דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו', מיד אתעסק ביה ההוא שטן, ולא קטרג עלייהו דישראל.

(יא) ויען השטן את יי ויאמר החנם ירא איוב אלהים. לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה, דיהא דחיל ליה, אעדי אשגחותך מניה, ותחמי אי דחיל לך ואם לאו.

(יב) ת"ח, בשעתא דעאקו, כד אתייהב חולקא חדא להאי סטר לאתעסקא ביה, אתפריש לבתר מכלא. כגוונא דא שעיר בר"ח. שעיר ביומא דכפורי. בגין דאתעסק ביה, ושביק להו לישראל במלכיהון, והכא, מטא זמנא למיטל חולקא דא, מכל זרעא דאברהם, בסטרא אחרא. כמה דאת אמר, (ט) הנה ילדה מלכה גם היא וגר את עוץ בכורו וגר.

(יג) ות"ח, בשעתא דאמר משוט בארץ, בעא מיניה, למעבד דינא בישראל, דהא דינא הוה ליה על אברהם, למתבע מקודשא בריך הוא. בגין, דלא אתעביד דינא ביצחק, כד אתקריב ע"ג מדבחא, דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאומין על מדבחא, (ט) באחרא, כמה דאת אמר, (ט) לא יחליפנו. והכא קאים יצחק על גבי מדבחא, ולא אשתלים מניה קרבנא, ולא אתעביד ביה דינא, ובעא דא מעם

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) (איוב ט) לעיל אות ד צ"ה. (ז) (בראשית כ"ב) נ למתי. ט ל"ג באחרא עד ולא; מוסיף כאחרא וכן (ט) (ויקרא כ"ז) ת"ז ת"ז כג: (ט) (ויקרא כ"ז) ת"ז ת"ז כג:

וידי היום — וקבא גם השטן בתוכם

הסולם

שאמר

הכפורים, שהם סוד נתינת חלק לס"א, שניתן לו כדי שיתעסק בו, ויעזוב את ישראל בממלכתם. (כמ"ש לעיל פ' נח דף ל"ד ד"ה וכד"ן, ודף מ"ח ד"ה נעם זה) וכאן, הגיע הזמן לקחת חלק הזה, מכל זרע אברהם, בשביל הסטרא אחרא. כמשי"א, הנה ילדה מלכה וגר את עוץ בכורו וגר ואיוב היה בארץ עוץ, הרי שהיה, ממשפחתו של אברהם.

(יג) ות"ח בשעתא דאמר וכו': ובוא וראה, בשעה שאמר השטן משוט בארץ, בקש מה, לעשות דין בישראל, כי ארץ סתם הוא ארץ ישראל, (כנ"ל אות ט') כי היה לו דין על אברהם, ונשה מן הקב"ה. והוא, כי לא נעשה דין ביצחק, כשנקרב על המזבח, כי לא היה לו להתליף הקרבן שהכין על המזבח, באחר, דהיינו בא"ל, כמשי"א לא יחליפנו. וכאן כבר היה יצחק על המזבח, ולא נשלם להיות קרבן, ולא נעשה בו דין. ובקש זה מן הקב"ה. כמו שבקש

(י) חמא שעתא למיהב וכו': ראה שנתה הוא השעה לתת לשטן חלק במה שיתעסק בו, ויתרחק מן ישראל. והנה בארוהו בדומה, לרועה שרצה להעביר צאנו דרך נהר אחד, ובא זאב להתגרות בצאן, רועה שהוא מנוסה מה עושה, לוקח תיש גדול ונותנו לזאב, אמר, ילחום עם התיש עד שאעביר את צאני לעבר הנהר, ואחר כך אשוב ואקח גם את זה, כך עשה הקב"ה שמסר את איוב אל השטן שיתעסק עמו ולא ישטין על ישראל. מיד התעסק עמו השטן ולא קטרג על ישראל.

(יא) ויען השטן את ה' וגר': אין תימה על עבד, שאדונו עושה לו רצונו, שמתירא אותו, הסר השגחתך ממנו, ותראה אם יירא אותך אם לא.

(יב) ת"ח בשעתא דעאקו וכו': בוא וראה, בעת צרה, כשניתן חלק אחד לצד הזה להתעסק בו, הוא מתרחק אחר זה לגמרי. כעין זה, הוא שעיר שמקריבים בר"ח, וביום (דמו"י דף ל"ג ע"א)

קודשא בריך הוא, כמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין. וכל מה דבעא, באורח דינא בעא.

יד) ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק, ואתחלף קרבניה, זמין ליה קודשא בריך הוא, לההוא מקטרגא, האי לחולקיה, כמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגר את ערץ בכורו. והכא, מטא למיטל חולקיה עליה, מכל זרעיה דאברהם, ולא יקרב בסטרא אחרא.

טו) וכלא בדינא פ אתא. כמה דאיהו דן, הכי אתדן. בגין דאיוב מקריבי עיטא דפרעה הוה, וכד קם פרעה עלייהו דישראל, בעא לקטלא לון. אמר ליה לא, אלא טול ממנהון ק ושלוט על גופיהון, בפולחנא ר קשיא, ולא תקטול לון. אמר ליה קודשא בריך הוא, חייך, בההוא דינא ממש, תהא דאין, מה כתיב, ט אולם שלח נא ירך וגע אל עצמו ואל בשרו וגר. במה דאיהו דן, ה הכי אתדן. ואע"ג דבכל שאר הוה דחיל לקודשא בריך הוא.

טז) ת"ח, מה כתיב, אך את נפשו שמור. ה ואתיהיב ליה רשו, למשלט על בשרא, בגין רזא דכתיב, טז קץ כל בשר בא לפני ואוקמוה, בא לפני ודאי, ודא איהו קץ כל בשר, ולא רוחא. ואיתמר, דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשך, כמה דאת אמר, טז קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל בשרא, בגין דאית קץ אחרא, ואקרי טז קץ הימין, ודא איהו קץ אחרא, מסטרא דשמאלא, דאיהו חשך. וע"ד אתיהיב ליה רשו בעצמו ובשרו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

ע ל"ג מן כמה עד פכל. פ מוסיף אתא לגביה. צ ל"ג כמה דאיהו דן הכי אתדן. ק חשליט. ר כבוד. ט ביה. ת ל"ג מן ואתיהיב עד בגין.

ט (איוב ב') לעיל את ד'. ט (בראשית ו') כ"א שיל צ"י. צ (איוב כ"ח) נח כ"ח צ"י. ט (דניאל י"ב) כ"א קצ"ב צ"א.

מאמר

הסולם

דקדי היום — ויכא גם השטן בתוכם

ישראל תהיה נידון. מה כתוב, אולם שלח נא ירך וגע אל עצמו וגר. כמה שהוא דן את ישראל כך נידון בעצמו, ואע"פ, שבכל שאר הדברים, היה מתירא מפני הקב"ה. כמיש עליו, וירא אלקים, לא ניצל מן הדין.

טז) ת"ח מה כתיב וכר': ברא וראה, מה כתוב, אך את נפשו שמור. שניתן לו רשות לשלוט על הבשר שלו. כי הוא סוד שכתוב קץ כל בשר בא לפני. ובארהו, בא לפני ודאי, דהיינו שקץ כל בשר, שהוא השטן המשחית בא לפני לקבל רשות (כנ"ל פרשת נח אות ע"ח) וזהו שנקרא קץ כל בשר ולא נקרא קץ כל רוח, (כמיש בפ' נח ק"ל וע"ש בהסולט) ובארהו, שהוא קץ הבא מצד החשך, דהיינו מבחי' דיניו דדכורא, כמיש"א, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. ולכל תכלית הוא כמו ולכל בשר. כי יש קץ אחר והוא קץ הימין, שהוא בקדושה, וזה שבכאן הוא קץ אחר מצד השמאל

שבקש דין של מכירת יוסף לכמה דורות. וכל מה שמבקש השטן הוא מבקש בדרך דין.

יד) ומההוא זמנא דאשתזיב וכר': ומאותו זמן שניצל יצחק ונחלף קרבנו, הכין הקב"ה, בשביל המקטרג ההוא, את זה, דהיינו איוב, לחלקו. כמיש"א, הנה ילדה מלכה וגר, את ערץ בכורו וגר. שהוא איוב, שישב בארץ ערץ. וזה נאמר תיכף אחר עקדת יצחק. וכאן, בלידת ערץ, הגיע השטן לקחת חלקו מכל זרעו של אברהם, ולא יקרב להזיק לצד אחר, דהיינו לישראל.

טו) וכלא בדינא אתא וכר': והכל הוא בדין. כמו שהוא, דהיינו איוב, דן, כן הוא נידון. כי איוב מיועצי פרעה היה, וכשקם פרעה על ישראל היה רוצה להרג אותם. אמר לו, איוב, לא, אלא קח את כספם, ומשול על הגופים שלהם בעבודה קשה, ולא תהרגם. אמר לו הקב"ה, חייך, באותו דין ממש שחרצת על (דפריי דף ל"ג ע"א)

(ז) ותסיתני בו לבלעו. אי הכי, לאו בדינא הוה, אלא במימר ההוא מקטרגא, דאסית ליה, ואסתי ליה. אלא, כלא בדינא הוה, והכי אמר לו אליהוא, (ז) כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. והכי הוה כמה דאתמר, כמה דאיהו גזר, הכי אתגזר עליה.

(ח) והאי ב דאמר ותסיתני בו לבלעו חנם, ג ותסיתני לבלעו לא כתיב, אלא ותסיתנו בו, ביה קיימא בדעתיה, דאיהו חשיב דהא תסיתני, כמה דאמר (ט) ועל עצת רשעים ד הופעת. כגוונא דא, (ח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו. ויפתוהו ויכזבו לו. לא כתיב, אלא ויפתוהו בפיהם. בפיהם קיימא מלה ה דא דהא אתפתה.

(ט) * א"ר אבא, כלא ו הוא שפיר, אבל הכי אוליפנא, דתנן, סליק ואסטין. וכי איהו יכיל לאסטנא. אין. דהא איהו מלך זקן וכסיל, ז דכתיב (ט) טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל. וע"ד, יכיל לאסטנא לבר נש. מאי טעמא. בגין דאיהו מהימן על ה עובדוי דבני נשא.

(כ) ת"ח, האי בדינא דיחיד, אבל בדינא דעלמא, כתיב, (ב) וירד יי לראות. (ג) ארדה נא ואראה. דלא אתייהיב מהימנותא אלא בידיה בלחודוי, דהא לא בעא לאובדא. עלמא, על מימר דההוא מקטרגא, כ דתיאובתיה איהו תדיר

חלופי גרסאות

מכרת הוהר

א דאחית. ב דאתמר. ג ל"ג ותסיתני לבלעו; תסיתני. ד מוסיף הופעת אמר איוב התפתית על מימר דההוא מקטרגא. ה ל"ג דא. ו הוה. ז והא כתיב. ח עובדי. ט בעי. י ל"ג עלמא. כ דתיאובתיה.

(ר) (איוב ל"ד) וישב י צ"א. (ט) (איוב י') ז"ח ע"ה ט"ד ש"כ. (ת) (תהלים ע"ה) ח"ג קכא. ז"ח י"ד ט"ב ש"מ"ד. ט"ו ט"ד ש"מ"ז. (א) (וירא צ"ה) צ"א. וישב אי צ"ד. (ב) (בראשית י"א) נח י"ב צ"ב. (ג) (שם י"ח) וירא סי צ"ב

וקדי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

(ט) א"ר אבא וכו': אר"א הכל הוא יפה, אבל כך למדתי. תנן, עולה ומשטין. שואל, וכי הוא יכול להשטין לפני הקב"ה שידוע הכל. ומשיב, כן, כי הוא מלך זקן וכסיל, שכתוב טוב ילד מסכן ממלך זקן וכסיל. וכיון שהוא מלך על בני אדם ע"כ יכול להשטין על האדם. מהו הטעם. הוא משום שהוא נאמן על מעשיהם של אנשים. כי להיותו מלך עליהם הוא נאמן על מעשיהם.

השמאל, שהוא חשך. וע"כ ניתן לו רשות לפגוע בעצמו ובבשרו. (יז) ותסיתני בו לבלעו חנם: שואל, אם כן לא בדין נענש, אלא מחמת דיבורו של המקטרג שהסיתו והטה אותו. ומשיב, אלא הכל היה בדין, וכן אמר לו אליהוא, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. וכן היה, כמו שאמרנו, כמו שהוא גזר על ישראל אצל פרעה, כך נגזר עליו.

(כ) ת"ח האי בדינא וכו': בוא וראה, זה, הוא רק בדין של יחיד, אבל בדין העולם, כתוב, וירד ה' לראות. ארדה נא ואראה. שלא נתנה לו אמונה, אלא הוא בידיו של הקב"ה בלבד. כי לא רצה להאביד העולם על פיו של המקטרג, שתאותו הוא תמיד להשחית. מאין לנו, כי כתוב, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. שפירושו, שהוא חוקר להשחית הכל. זה הוא קץ כל בשר בא לפני. שהשטן הנקרא קץ כל

(יח) והאי דאמר ותסיתני וכו': ומה שאמר, ותסיתני בו לבלעו חנם, התשובה היא, שלא כתוב ותסיתני לבלעו, אלא ותסיתני בו, בו הוא כך, בדעתו, שהוא חושב, כי תסיתני, כמו שאמר איוב, ועל עצת רשעים הופעת. כעין זה, ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו. וג"כ קשה, וכי אפשר לפתות את הקב"ה. אלא ויפתוהו ויכזבו לו לא כתוב, ורק ויפתוהו בפיהם, בפיהם הוא דבר זה, שנתפתה. דר"י נו שהם חושבים כך, ובאמת אינו כן.

(דמריי דף ל"ג ע"א י' דף ל"ג ע"ב)

לשיצאה. מנלן, דכתיב, ז קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר. לשיצאה כלא, הוא חוקר. ודא איהו קץ כל בשר בא לפני, ודאי בגין לשיצאה.

כא) ות"ח, ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב על יי. כמה דאתמר. וההוא יומא, קיימין תרין סטרין, ז לקבלא בני עלמא. ח כל אינון דאתיין קמי קודשא בריך הוא, ב בתיובתא ובעובדין טבין, ט אינון זכין למהוי כתיבין לגביה, ע דההוא סטרא דאיהו חיים, ואפיק תוצאות חיים. ומאן דאיהו מסטריה, אכתיב לחיים. וכל אינון דאתיין בעובדין בישין, אינון פ כתיבין לההוא סטרא אחרא דאיהו מותא, ואקרי ז מות, וביה שריא מותא.

כב) ובההוא יומא, קיימין אלין תרין סטרין: חיים, ומות. אית מאן דאכתיב לסטרא דחיים. ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות. ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא, אי קיימא חד זכאה בעלמא, דאכרע עלייהו, כלהו קיימין ואכתיבו לחיים. ואי חד חייבא אכרע ק עלמא, כלהו ר אכתיבו למיתה.

כג) וההוא זמנא, עלמא ט הוה קיים באמצעיתא, וההוא מקטרגא בעא לאסטאה. מיד מה כתיב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. כיון דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד אתקיף ביה מקטרגא. וע"ד תנינן, דלא אצטריך ליה לבר נש לאתפרשא מכללא דסגיאין, בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא יקטרגון עליה לעילא.

כד) דכתיב בשונמית, מ ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. לא בעינא לאפקא גרמי מכללא דסגיאין, בתוך עמי יתיבנא, עד יומא דא, ובתוך עמי, נ בכללא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז לקבל. ט ל"ג כל אינון דאתיין קמי. נ בתיאובתא. ט ל"ג אינון זכין. ע ל"ג ההוא סטרא. פ ל"ג כתיבין. צ מותא. ק מוסיף עלמא עלייהו. ר כתיבין. ש קיימא ול"ג הוה. ת מוסיף אתיב בכללא.

ז (איוב כ"ז) לעיל אות ט"ו ציון צ"י. ח (מ"ב ד') נח פ"ט צ"א.

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

בעולם, כולם עומדים ונכתבים לחיים. ואם רשע אחד מכריע העולם, כולם נכתבים למיתה. כג) וההוא זמנא וכו': ואותו הזמן היה העולם בינוני, דהיינו מחצה חייב ומחצה זכאי, והמקטרג רצה להשטין ולהכריע העולם לכף חוב, מיד מה כתוב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. כיון שהוא נודע לבדו, מיד התקיף אותו המקטרג. וע"כ למדנו, שאין האדם צריך להוציא את עצמו מן כלל הדברים, כדי שהוא לא יצוין בלבדו ולא יקטרגו עליו מלמעלה.

כד) דכתיב בשונמית וכו': שכתוב בשונמית, ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת, שפירושו, אינו רוצה להוציא את עצמו מכלל הרבים, בתוך עמי אני יושבת עד היום הזה, ובתוך עמי בכלל אחד אהיה נודעת למעלה.

זכאן

כל בשר, בא ודאי להשחית. (כנ"ל פ' נח אות כ"ט).

כא) ות"ח, ויהי היום ויבואו וגו': כמו שנתבאר, שיהיה בראש השנה. שביום ההוא עומדים שני צדדים כנגד העולם. כל אלו הבאים לפני הקב"ה בתשובה ומעשים טובים, הם זוכים להיות כתובים אצל אותו הצד שהוא חיים, שמוציא תוצאות חיים, ומי שהוא מן הצד שלו נכתב לחיים. וכל אלו הבאים במעשים רעים הם כתובים לצד האחר שהוא מות. שנקרא מות, ובו שורה המות, להחית בני אדם.

כב) ובההוא יומא קיימא וכו': וביום ההוא עומדים אלו שני הצדדים, חיים ומות. יש מי שנכתב לצד החיים, ויש מי שנכתב לצד המות. ולפעמים העולם הוא בינוני, דהיינו חציו חייב וחציו זכאי, אם נמצא צדיק אחד מכריע

(דפו"י דף ל"ג ע"ב)

חדא אשתמודע לעילא. והכא איוב, כיון דאשתמודע לעילא ואתרשים, מיד אתקיף ביה מקטרגא, ואמר החנם ירא איוב אלהים, א כל ב מה דדחיל לך ג ואתתקף, לאו למגנא עביד, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגר. אבל טול כל האי טבא דאנת עבד ליה, ומיד אם לא על פניך יברכך. ישובך לך, ויתדבק בסטרא אחרא, דהא השתא ז בפתורך איהו ה אכיל, סליק ו פתורך מניה, ונחזי ממאן איהו, ובאן סטרא יתדבק.

כה) מיד, ויאמר יי אל השטן הנה כל אשר לו בידך. לאחזאה, דדחילו דאיוב לגביה דקודשא בריך הוא, ז הוה לנטרא ה עותריה. ומהכא אולפינא, דכל אינון דדחלין ליה לקודשא בריך הוא, על ס עותריהו, או על בנייהו, לאו איהו דחילו כדקא יאות. ועל דא קטרג ההוא מקטרגא ואמר, החנם ירא איוב אלהים הלא אתה שכת בעדו וגר מעשה ידיו ברכת. ועל דא איהו דחיל לך, ואתייהב ליה רשו לקטרגא ביה, ולאחזאה, דלא פלח איוב לקודשא בריך הוא ברחימו.

כו) דכיון דאתנסי, נפק מאורחא, ולא קאים בקיומיה, מה כתיב, בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו. לא חטא בשפתיו אבל ברעותיה חטא, ולבתר חטא בכלא.

כז) ואי תימא דלא אתנסי בר נש, הא כתיב ו ה' צדיק יבחן וגר. ובגין כך אתנסי איוב. ואעיג דלא קאים בקיומיה כדקא יאות, לא נפק מתחות רשותא דמריה לאתדבקא בסטרא אחרא.

חלופי גרסאות

א מוסיף לאו כל. ב מאן. ג ואתקף. ד כמקודך. ה אבל. ז סקודך. ז מוסיף לא הוה. ח מוסיף אלא עותריה. ט עתדיהו. י רשותיה.

מסרת הזהר

(ז) (זהלים ייא) תולדות לוי צ"ה.

ידיד היום — יביא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

או בניהם, אין זה יראה כראוי. וע"כ קטרג המקטרג ואמר, החנם ירא איוב אלקים הלא אתה שכת בעדו וגר, מעשה ידיו ברכת. וע"כ הוא ירא אותך. ואז ניתן לו רשות לקטרג עליו, ולהראות שלא עבד איוב אל הקב"ה באהבה.

כ) דכיון דאתנסי וכר: כי כיון שהתנסה, יצא מן הדרך ולא נשאר בתקפו. מה כתוב, בכל זאת לא חטא בשפתיו, אבל ברצונו חטא. ואח"כ חטא בכל. כמ"ש (ב"ב טז:) שאמר ארץ נתנה ביד דשע וגר. וכן, אמר רבה, איוב בסערה חרף וכר ע"ש.

כז) ואי תימא דלא וכר: ואם תאמר שלא התנסה אדם חוץ מאיוב, הרי כתוב, ה' צדיק יבחן וגר. ומשום זה התנסה גם איוב. ואעי"פ שלא נשאר בתקפו כראוי, לא יצא מתחת רשות אדונו להתדבק בצד האחר.

וכמה

וכאן, איוב, כיון שנודע למעלה ונצטיין, מיד התקיף אותו המקטרג, ואמר, החנם ירא איוב אלקים, כל מה שהוא ירא אותך והתגבר במעשים טובים, אינו עושה בחנם, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגר, אבל קח ממנו כל טוב הזה שעשית לו, ומיד תראה, אם לא על פניך יברכך, יעזוב אותך ויתדבק בצד האחר. כי עתה על שלחנך הוא אוכל, העבר שלחנך ממנו, ונראה ממי הוא, ובאיזה צד יתדבק.

כה) מיד ויאמר וכר: מיד ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך. להראות שהיראה של איוב אל הקב"ה, היה כדי לשמור על עשרו.

ומהכא אולפינא וכר: ומאן למדנו, שכל אלו היראים מפני הקב"ה בשביל עשירותם (דפו"י דף ל"ג ע"כ) 198

כח) וכמה הוה הווא נסותא דיליה. תריסר ירחי, שולטנותא ז דהווא סטרא אחרא. כמה דתנינן, דינא דחייביא בגיהנם י"ב ירחי, ובגין דלא אתדבק בסטרא אחרא כתיב, (י ויי ברך את אחרית *) איוב מראשיתו.

כט) ר' שמעון אמר, האי דאיוב, לאו נסותא איהו דקב"ה, כנסותא דשאר צדיקיא, דהא לא כתיב והאלהים נסה את איוב, כמה דכתיב (ח) והאלהים נסה את אברהם. ט דאברהם, איהו בידיה אקריב לבריה יחידאי דיליה לגבי קב"ה, ואיוב לא יהיב כלום, ולא מסר ליה לקב"ה כלום.

ל) ולא אתמר ליה, דהא גלי קמיה, דלא יכיל לקיימא ביה, אנ"ל אתמסר בידא דמקטרגא. ובדינא דקודשא בריך הוא אתעביד, וקב"ה אתער דינא ז דא, ט להווא מקטרגא לגביה, הה"ד ט השמת לבך על עבדי איוב וגו'.

לא) פתח ואמר, [ב] ויהי מקץ ימים ט ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים, ולא מקץ ימין. איהו דחה לקץ ימין, ואתקריב לקץ ימים. והא אוקימנא, ט ואתה לך לקץ. ואמר דניאל, לאן קץ, לקץ הימין, או לקץ הימים. עד דא"ל לקץ הימין. וע"ד דוד דחיל ואמר, (ז) הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא, או לקץ הימים או לקץ הימין. והכא מה כתיב ויהי מקץ ימים, ולא מקץ ימין, ובג"כ לא אתקבל קרבניה, דהא מסטרא אחרא ט הוה.

חלופי גרסאות

כ וחמא וליג הוה. ז ליג דהווא; דהוה. ט זאברהם. נ בדינא; ליג דא (ד"א). ט ביהווא. ע ליג מן ויבא עד ולא. ט מוסיף הוה כלא.

מסרת הוהר

(ז איוב מ"ב) ח (בראשית כ"ב) וירא ק"כ צ"ד. (איוב א') לעיל אות ד' צ"ח. י (בראשית ד') ב"ב קצ"א צ"א. כ (דניאל י"ב) לעיל אות ט"ז ציון ק'. (תהלים ל"ט) גח כ"ח צ"ב.

דרך אמת [ב] בראשית נ"ד ע"א ונח ט"ב ט"ב :

ויהי היום — ויבא גם השטן בתוכם

הסולם

מאמר

ביד המקטרג. ובדינו של הקב"ה נעשה על שטיבב עבודה הקשה לישראל במצרים, (כנ"ל אות ט"ח) והקב"ה העיר אליו דין הזה אל המקטרג, ז"ש, השמת לבך אל עבדי איוב וגו'.
לא) פתח ואמר ויהי וגו': פתח ואמר, ויהי מקץ ימים ויבא קין וגו'. כתוב מקץ ימים, ולא מקץ ימין. כי קץ הימים הוא הס"א, וקץ הימין הוא הקדושה. (כמ"ש לעיל ב"ב אות של"ד, של"ה) כי הוא דחה את קץ הימין. והתקרב אל קץ הימים. ובארנו, כתוב, ואתה לך לקץ, ואמר דניאל, לאיזה קץ, אם לקץ הימין או לקץ הימים. עד שאמר לו הקב"ה לקץ הימין. שהוא בקדושה. ועל זה היה ידא דוד, ואמר, הודיעני הי קצי וגו'. דהיינו, או לקץ הימים או לקץ הימין. וכאן מה כתוב, ויהי מקץ ימים, שהוא בס"א, ולא מקץ ימין, שהוא בקדושה, ע"כ לא התקבל קרבנו, כי מס"א היה.

ת"ח

כח) וכמה הוה הווא וכר' ? שואל, וכמה היה הנסיון שלו. ומשיב, שנים עשר חדש הוא ממשלת הצד האחר. כמו שלמדנו, דינם של הרשעים בגיהנם הוא י"ב חודש. ומשום שלא התדבק בצד האחר, כתוב, וה' ברך את אחרית איוב מראשיתו.

כט) ר' שמעון אמר וכר': רש"א זה של איוב, אינו נסיון מן הקב"ה, כנסיון של שאר הצדיקים. כי לא כתוב והאלקים נסה את איוב, כמ"ש, והאלקים נסה את אברהם. כי אברהם, הוא בידו הקריב את הבן יחיד שלו אל הקב"ה, ואיוב, לא נתן מאומה, ולא מסר אל הקב"ה מאומה.

ל) ולא אתמר ליה וכר': ולא נאמר לו הנסיון, כמו שנאמר לאברהם, כי היה גלוי לפניו שלא יוכל לעמוד בו כראוי, אלא שנמסר (דמו"י דף ל"ג ע"ב י) דף ל"ד ע"א)

לב) ת"ח, מה כתיב והבל הביא גם הוא. מאי גם הוא. לאסגאה דא בדא, קרבניה לקביה הוה כלא, ועקרא דקרבנא לקביה, ויהב תולקא לסטרא אחרא, כד"א ומחלביהן. וקין, עקרא עבד מקץ ימים, רזא דסטרא אחרא, ויהיב תולקא לקביה, ועל דא לא אתקבל.

לג) באיוב מה כתיב, והלכו בניו ועשו משתה וגר, ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגר, ובמשתאי בכל יומא מקטרגא שכית, ולא יכיל ליה. מנא לן. דכתיב, הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב ולעולם לא יהיב תולקא כלל לגביה, דהא כתיב והעלה עולות מספר כולם. עולה סלקא לעילא לעילא, ולא יהיב תולקא לסטרא אחרא. דאלמלא יהיב ליה תולקא, לא יכיל ליה לבתר, וכל מה דנטל מדיליה נטל.

לד) ואי תימא אמאי אבאיש ליה קביה. אלא. דאלמלא יהיב ליה תולקא, לפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא, וסטרא דקדושה אסתליק לעילא לעילא. ואיהו לא עבד כן, וע"ד קביה תבע בדינא.

לה) ת"ח, כמה דאיהו אתפרש, ולא אכליל טוב ורע, איהו דן ליה בההוא גוונא, יהיב ליה טוב, ולבתר רע, ולבתר ב אהדריה לטוב. דהכי אחזי לב"ג, למנדע טוב, ולמנדע רע, ולאהדרא גרמיה לטוב, ודא איהו רזא דמהימנותא.

מכרת הזהר

חלופי גרסאות

ט) (איוב א') ח"ב קפא. ט) (שם. ט) (שם) ח"ב קפא : צ ל"ג כד"א ומחלביהן. ק יהיב (ד"א). ר והא : טה-ש יהיב (ד"א). ת יהיב. א ל"ג מן ולכתר עד ולמנדע. ב אהדרן.

תאמר

הסולם

ועדי היום — ויכא גם השטן בתוכם

השטן שלו לקת. משום שלא נתן לו חלק מקרבנותיו.

לד) ואי תימא אמאי וכר : ואם תאמר, למה הרע לו הקביה. מחמת שלא נתן חלק לשטן. ומשיב, אלא אם היה גותן חלק לס"א, היה מפנה הדרך של הקדושה, כי הס"א היה מסתלק מעל המקדש, וצד הקדוש היה מתעלה למעלה למעלה. והוא לא עשה כן, וע"כ, בקש עליו הקביה את הדין. (וביאור ענין נתינת חלק לס"א, נתבאר היטב לעיל פרשת נח. מאות ק' עד ק"ו ובהסולם שם. ובדף מ"ז שם ד"ה ת"ח. ודף מ"ח, ד"ה ועס זה, עש"ה).

לה) ת"ח, כמה דאיהו וכר : בוא וראה, כמו שהוא התפרד ולא הכליל טוב ורע, דהיינו שלא נתן חלק לס"א כדי לטהר את הקדושה כנ"ל, הוא דן אותו כעין זה, שנתן לו מתחילה טוב ואח"כ רע, ואח"כ החזירו לטוב. וכן ראוי לאדם, לדעת טוב, ולדעת רע, ולהחזיר עצמו לטוב. וזה הוא סוד האמונה, שהיא הנוקבא. בוא וראה, איוב, מעבדי פרעה היה, ותו שכתוב, בוא הירא את דבר ה' מעבדי פרעה.

לב) ת"ח והבל, הביא גם הוא : שואל, מהו גם, ומשיב, גם, הוא לדבות זה בזה, כלומר, שגם הוא הביא לס"א מעט, כמו קין, אלא קרבנו להקביה היה כולו, דהיינו, שעיקר הקרבן היה אל הקביה, ונתן חלק לצד האחר, כמ"ש ומחלביהן. שמשמע שעיקר הקרבן, דהיינו חלביהן, הקריב לה, וחלק הגרוע נתן לס"א. וקין, עיקר הקרבן עשה לקץ הימים, שהוא סוד הסטרא אחרא, ונתן חלק להקביה, ועל כן לא התקבל.

לג) באיוב מה כתיב וכר : באיוב מה כתוב, והלכו בניו ועשו משתה וגר ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגר, ובמשתה נמצא המשטין בכל יום. ולא היה יכול לו. מאין לנו. כי כתוב, הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו וגר. ולעולם לא נתן חלק אל הס"א, כי כתוב והעלה עולות מספר כולם. ועולה, עולה למעלה למעלה, ואינו גותן חלק לס"א. ואם היה גותן לו חלק, לא היה השטן יכול לו אח"כ, וכל מה שלקח ממנו

(דפו"י דף ל"ד ע"א)

ת"ח, איוב מעבדי פרעה הוה, ודא הוא דכתיב ביה, (ט) הירא את דבר יי מעבדי פרעה.

(ל) ד אמר רבי שמעון, השתא אית לגלאה רזין, דאינון מתדבקין לעילא ותתא, ה מה כתיב בא אל פרעה, לך אל פרעה מבעי ליה, ו מאי בא. אלא, דעייל ליה קב"ה, ג אדרין בתר אדרין, ד לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא, דכמה דרגין משתלשלין מניה. ומאן איהו. רזא דתנין הגדול.

(ז) ומשה דחיל מניה, ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין, ואינון דרגין דיליה, אבל לגביה דחיל ולא קריב, בגין דחמא ליה ח משתרש בשרשין עלאין.

(ח) כיון דחמא קב"ה דדחיל משה, ושליחן ממנן אחרנין לעילא, לא יכלין לקרבא לגביה. אמר קב"ה, (ט) הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. וקב"ה אצטריך לאגחא ביה קרבא, ולא אחרא. כמה דאת אמר, אני ה, ואוקמוה רזא דחכמתא דהתנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאינון מארי מדין. דידיעין ברזין דמאריהון.

(ט) פתח ר"ש ואמר, (י) ויברא אלהים את התנינים הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם. האי קרא אוקמוה ליה. אבל ויברא אלהים את התנינים ה הוא רזא, דא * לוייתן ובת זוגו. תנינים חסר כתיב, בגין דקטל לנוקבא, וסלקא קב"ה לצדיקיא. ואוקמוה.

חלופי גרסאות

ג מוסיף פרעה. ת"ח ולא בעא קב"ה לאעקרא איוב מאתריה דאיהו הוה מכסי (ג"א כלא בעא קב"ה לאעקרא מאתריה איוב הוה מכסה. ג"א איוב חכים הוה) על פרעה כיון דאתחלש עבד נוקמין לפרעה. ד ר"ש אמר. ה בדפו"י הודפס כאן הגירסא דלעיל אות ג. ו מאן. ז לגביה; זלגבי דרגא. ח משתרשין. ט כמו דאוקימנא י וסלקה.

מסרת הזהר

(ט) (שמות ט') ח"ב נב. (ט) (יחזקאל כ"ט). (ז) (בראשית א') בי"א ש"ד צ"ב.

דרך אמת ג חזרים לפנינו מחדרים במדרגות החיצונות:

התנינים

בתוך יאוריו. שהקב"ה היה צריך לערוך עמו מלחמה ולא אחר. כמש"א, אני ה, שדרשו. אני ולא שליח. ובארו סוד החכמה של התנינים הגדול הרובץ בתוך יאוריו לאלו יושבי על מדין. היודעים בסוד אדונם.

(ט) פתח ר"ש וכו': פתח ר"ש ואמר, ויברא אלקים את התנינים הגדולים וגו'. מקרא זה בארוהו. אבל ויברא אלקים את התנינים, הוא סוד, זהו לוייתן ובת זוגו. תנינים, חסר * כתוב, משום שהרג את הנקבה, והקב"ה העלה אותה לצדיקים. ובארוהו. וע"כ לא נשאר אלא תנים הגדול אחד. ודע שלוייתן דג טהור הוא. כמ"ש חז"ל (חולין טז):

פנימיות הדברים הוא. כי לוייתן ובת זוגו שורשם גבוה מאד, כי הים היס המלכות מבחינת החכמה, והחשוב מכל בריות שבים, הוא הלוייתן. הרי שהוא כללות החכמה שבים. אמנם

הסולם

מאמר

מאמר התנינים

(ל) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, עתה יש לגלות סודות שהם מתרסקים למעלה ולמטה. מה כתוב, בא אל פרעה, הלא, לך אל פרעה. היה צריך לומר, מהו בא. ומשיב. אלא שהכניס אותו, את משה, חדרים לפניו מחדרים, אל תנין חזק אחד עליון, שכמה מדרגות משתלשלות ויורדות ממנו, ומי הוא. הוא סוד התנים הגדול. (ז) ומשה דחיל מניה וכו': ומשה ירא מפניו, ולא קרב אלא לאלו היאוריים, שהם מדרגות שלו, אבל לתנים עצמו היה ירא ולא קרב. משום שראה אותו משתרש בשרשיהם עליונים.

(ח) כיון דחמא וכו': כיון שראה הקב"ה, שמשה ירא, ושליחים ממונים אחרים למעלה לא יכלו לקרב אליו, אמר הקב"ה, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ (דפו"י דף ל"ד ע"א * דף ל"ד ע"ב)

(מ) התנים הגדול, תשע יאורין אינון, דאיהו רביץ בינייהו, וחד יאורא איהו, דמימיו שכיכין, וברכאן דמימין דגנתא, נפלין ביה תלת זמנין בשתא. וכד תרין זמנין, מתברך ההוא יאורא ולא כ"כ, וכד חד לאו הכי.

(מא) כ והאי תנינא, עאל בההוא יאורא, ׀ אתתקיף ואזיל ושאט עאל גו ימא, ובלע נונין לכמה זינין, ושליט, ותב לההוא יאורא. אלין תשעה יאורין אזלין וסלקין, וסחרניה כמה אלנין ועשבין לזנייהו, יאורא קדמאה.

(מב) נפקא ׀ מסטרא שמאלא, בחד צנורא דנגיד ונפיק, תלת טפין, וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפין, וכל טפה וטפה אתעביד מניה יאורא חד, ׀ ואלין אינון תשעה יאורין, דמתתקפין ואזלין ושאטן, וסחרן בכל אינון רקיעין.

חלופי גרסאות

כ והכי ל גהורא. ׀ אתקיף. ׀ וסחרנייהו. ׀ סטרא. ׀ ואלין.

דרך אמת

דן שמימיו נשקטים מצד החסד והרחמים :

התנינים

שעליהם נאמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו'. ואם נופלות בו שתי פעמים, דהיינו רק ב' קוין ימין ושמאל, מתברך היאור ולא כל כך, כי חסד קו האמצעי, ואם רק אחת נופלה בו, דהיינו ימין לבדו או שמאל לבדו, אינו כן, אינו מתברך על ידו. ומיאור ההוא שהוא כתר, מקבלים ט' היאורים שהם ט"ס תחתוניות.

(מא) והאי תנינא עאל וכר' : ותנין הזה בא ביאור ההוא, שהוא כתר היאורים, מתחזק בו והולך ושוחה ונכנס אל הים, שהוא המלכות דאצילות, וכולע שם כמה מינים דגים ושולט, שהם מדרגות שבתוך הים הפחותות ממנו הוא בולע אותן ונשלמות בו. וחוזר ליאור ההוא השוקט. ואלו תשעה היאורים הולכים ועולים אליו, דהיינו לקבל שפעם, כי הם מקבליים שפעם מן היאור השוקט, שהוא הכתר שלהם. וסביב לו ליאור, כמה אילנות ועשבים למיניהם. שענינם מתבאר להלן (אות ט"ח) והוא יאור הראשון שביאורים, דהיינו כתר.

(מב) נפקא מסטרא שמאלא וכר' : ועתה מבאר סדר יציאתם של עשרת היאורים. יוצא מצד שמאל, מצנור אחד הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דז"א, ג' טפות, שהם מן ג' הקוים ימין שמאל אמצע הכלולים בקו שמאל, וכל טפה וטפה מתפשטת לג' טפות, ונעשו ט' טפות, וכל טפה וטפה נעשה ממנה יאור אחד, ואלו הם תשעה יאורים המתגברים והולכים ושוחים ומסבבים בכל הרקיעים. דהיינו בכל הגבולים של צמצום ב' הנקראים רקיעים. ממה

מאמר

אמנם אינו נמשך מחכמה עצמה, אלא מן הבינה שחזרה לחכמה, בסוד הקו שמאל, שבה המכונה נקודת השורק. ועל כן כתוב עליהם, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, כי הבינה נקראת בריאה. אמנם לא נקבע מקומו בים עצמו, שהיא מלכות דאצילות, אלא מקום הוכן בעולם הבריאה שמהוץ לאצילות, למטה מן מלכות דאצילות, וה"ס עשרה יאורים שמביא ר"ש לפנינו. ולא יקשה לך אם הם ממדרגות הקדושה, למה נהרגו, כי הנקבה נהרגה מיד, וכן נהרג אח"כ גם הזכר, בסו"ה, והרג את התנין אשר בים. והתשובה הוא, כי הריגה פירושו ביטול מדרגתו, ושיבה לאצילות, ובאמת בגמד התקון, יתבטלו כל ג' עולמות בי"ע וישיבו לאצילות.

וכן אין להקשות, אם היה הכרח להרג את הנקבה כדי שלא תחרב העולם כמ"ש להלן; א"כ למה ברא אותה מלכתחילה. והענין הוא, כי הריגה זו נאמר רק מבחינת מה ששמשה ללוייתו, אבל לא נתבטלה לגמרי, כי ממנה ניוונות נשמות הצדיקים. וז"ש וסלקא קב"ה לצדיקיא.

(מ) התנים הגדול, תשע וכר' : התנים הגדול, שהוא לוייתו הזכר הנשאר בחיים, שנאמר עליו, הרובץ בתוך יאוריו תשעה יאורים הם, שהוא רובץ בהם, שהם כנגד ט"ס, חב"ד חג"ת ונה"י, ויאור אחד הוא שמימיו שקטים שהוא הכתר, ברכות של מימי הגן, שהוא המלכות דאצילות, נופלות בו שלש פעמים בשנה. שה"ס ג' הקוין ימין שמאל אמצע.

מג) ממה דאשתאר מאינן טפין כד סיימין למיפק, אשתאר טפה חדא, דנפקא בשכיכו, נפל בינייהו, ואתעביד מניה יאורא חדא. האי יאורא איהו, ההוא ⁹ דאמרן ³ דאזלא בשכיכו.

מד) האי יאורא, כד ההוא נהר דנגיד ונפיק, אפיק טפין אחרנין ⁸ דברכאן, מסטרא דימינא, מה דאשתאר מאינן טפין, אשתאר טפה חדא בשכיכא מאינן ברכאן, ונפל ⁷ בההוא יאורא דאיהו שכיך. והאי איהו יאורא דעדיף מכלהו.

מה) כד נפקין ומתפרשן אינן ארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן, ההוא דאקרי פישון, נפיל בההוא יאורא ואתכליל ביה. וע"ד מלכות בבל, אתכליל בהאי. ופישון איהו מלכות בבל. מיאורא דא אתזנו ⁶ ואתמליין כל אינן יאורין אחרנין.

מו) בכל יאורא ויאורא, אזלא ושאט חד תנינא, ואינן תשע. וכל חד וחד נקיב נוקבא ברישיה, כד"א, ⁵ שברת ראשי תנינים וגו'. ואפילו האי התנין הגדול הכי ⁴ הוא, בגין דכלהו נפחין רוחין ⁴ לגבי עילא ולא לתתא.

חלופי גרסאות

⁹ דאמרן. ³ זליג דאזלא. ⁸ רברכן. ⁷ ההוא. ⁶ זליג הוא. ⁵ ת לגביה זליג עילא.

מסרת הוהר

(ק) (תהלים ע"ד) ח"ב קפו : ח"ג מז.

דרך אמת ^ה תקונים צ"א.

התנינים

רישא די דהבא (דניאל ב') וע"כ פישון הוא בכל. מיאור הזה השוקט, נזונים ומתמלאים כל יאורים האחרים.

מו) בכל יאורא ויאורא וכ"ו: בכל יאור ויאור הולך ושוחה תנין אחד, והם תשע תנינים. וכל אחד ואחד נקיב נקב בדאשו כמשי"א, שברת ראשי תנינים על המים, ואפילו תנין הגדול הזה הוא כן, משום שכולם נופחים רוח כלפי מעלה, ולא למטה.

פירוש. כי להיותם מקבלים מקו אמצעי, המכריע שהארת הימין תתפשט ממעלה למטה, והארת השמאל תאיר רק ממטה למעלה, (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת), והתנינים כולם הם מהארת השמאל, ע"כ נופחים רוח רק כלפי מעלה ולא למטה, ומטעם זה יש להם נקב בדאשם, שנקב זה הגיע להם ג"כ מהמסך דחיריק של קו אמצעי מחמת שמיעט את הג"ד דג"ד שבהם. (כמ"ש לך י"ג ד"ה ונתבאר) עשי"ה. שז"ס, שברת ראשי תנינים על המים, ואפילו לעת גדלות שהמסך יורד מבינה למקומו נשאר בהם ג"כ הנקב בדאשם, מטעם, שהגדלות אינו מאיר ממעלה למטה, שחסר ג"ד דג"ד, וז"ש בגין דנפחין רוחא לגבי עילא ולא לתתא, ע"כ נשאר הנקב בדאשם, ואפילו בתנין הגדול. כתיב

הסולם

מאמר

מג) ממה דאשתאר מאינן וכ"ו: ממה שנשאר מאלו הטפות אחר שגמרו לצאת ולא יצא עמהן, דהיינו כל בחינות הכתר וחכמה שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין, הרי נשארה טפה אחת, ויוצאת בשקט, ונופלת ביניהם, בין היאוריס, ונעשה ממנה יאור אחד. זה הוא היאור, שאמרנו שהולך בשקט. דהיינו יאור השוקט הנ"ל.

מד) האי יאורא, כד וכ"ו: יאור זה כשהנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דז"א, מוציא טפות אחרות של ברכות, מצד הימין, דהיינו בעת שמשפיע למלכות מג' קוין הכלולים בקו ימין, מה שנשאר מאלו הטפות ולא יצא עמהם, דהיינו ג"כ מספירות שלמעלה מבינה, שאינן נמשכות עם ג' הקוין כנ"ל, נשארה טפה אחת מאלו הברכות, היוצאת בשקט, ונופלת ביאור ההיא השוקט. ונמצא שיאור השוקט יש לו ג"כ הארת הימין. וזהו היאור החשוב מכולם.

מה) כד נפקין ומתפרשן וכ"ו: כשיוצאים ונפרדים אלו ארבעה נהרות היוצאים מגן עדן, נהר ההוא הנקרא פישון, נופל ביאור ההוא השוקט ונכלל בו. ועל כן מלכות בבל, נכלל בנהר הזה, שפישון הוא מלכות בבל. כי פישון הוא ראש הא' של ד' הנהרות, ובבל הוא הראש של ד' מלכיות, שנאמר עליה, אנת (דפו"י דף ל"ד ע"ב) 203

(מז) כתיב ה בראשית ברא אלהים. וכתיב ויברא אלהים את התנינים הגדולים, בכל ערבדא דאינון עשר אמירן, קיימין לקבלייהו אינון עשר יאורין. וחד תנינא ב מתרפרפא ברוחא, לקבל כל חד וחד.

(מח) ועל דא, ג חד לשבעין שנין מזדעזע עלמא, בגין דהאי תנין הגדול כד הווא סליק סנפירוי ואזדעזע, כדין כלהו ה מזדעזען באינון יאורין, וכל עלמא מזדעזעא, וארעא מתחלחלת, וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול.

(מט) והארץ היתה תוהו וגו', אמר רבי שמעון, עובדא דבראשית, חבריא לעאן ביה, וידעין ביה, אבל זעירין אינון, דידעין לרמזא עובדא דבראשית, ברזא דתנין הגדול. ועיד ו תנינן, דכל עלמא לא ז משתלשל לא על סנפירוי דדא.

(נ) ת"ח והארץ היתה תהו ובהו וגו', ה תנינן היתה, ואוקימנא. בגין דבהאי יאורא קדמאה דקאמרן, כד האי ו התנין הגדול על ביה, כדין אתמלייא, ושאטי ודעיק ניצוצין ו דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א ל"ג כתיב. ב מתפרפרא; ג מתפרשא. ד משבעין ול"ג. ה ד איהו. ו ל"ג מן מזדעזען עד כלילן. ז תנין. ח משתלשלו. ט תנין ול"ג הגדול. י ושטיף כ דאתלהטו.

ה (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א.

התנינים

הסולם

מאמר

כדי להמשיך חכמה, ואזדעזע, שכן דרד החכמה להמשך בדינים, וע"כ מזדעזע בשעת המשכתם, כדין כלהו מזדעזען וכו' וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול. משום שכולם כלולים בו, ומקבלים שפעם ממנו, ע"כ המה מזדעזעים אתו.

(מט) והארץ היתה תהו וגו': אמר ר' שמעון, מעשה בראשית, החברים עוסקים בו ויודעים בו. אבל מועטים המה היודעים לרמוז מעשה בראשית בסוד התנים הגדול. ועל זה למדנו, שכל העולם משתלשל ונמשך מן הסנפיר של זה, של התנין הגדול. וע"כ יש להבין, איך הוא נרמוז בכל מעשה בראשית. פירוש, כיון שכל מעשה בראשית הוא בסוד החכמה, כמ"ש כולם בחכמה עשית. והתנים הגדול, הוא כללות החכמה, כנ"ל בתחילת המאמר, ע"כ בהכרח הכל נמשך ממנו. ודוקא מן הסנפירים שלו, שה"ס המלכות שלו, משום שאין הארת החכמה מתגלה רק מן המלכות (כנ"ל בראשית א' רע"ו ועוד כמה) שבלויתן נקראת סנפיר. וכן מרומז במספר אחת לע' שנים, כי ע' שנים ה"ס ז"ס חג"ת נהי"מ, ואחת מהם היא המלכות, גם ידעת, שהמשכת החכמה באה בדינים, (כנ"ל וירא ט"ה ד"ה פירוש ע"ש) חז"ש, חד לע' שנין מזדעזע עלמא, דהיינו בהארת המלכות, בגין דהאי תנין הגדול כד סליק סנפירוי, שה"ס המלכות שלו, שמעלה אותם

(מז) כתיב בראשית ברא וכו': כתוב בראשית ברא אלקים. וכתוב, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, שבשניהם כתוב לשון בריאה, הוא ללמד, שכנגד כל מעשה שבעשרה מאמרות שבמעשה בראשית, עומדים אלו עשרה יאורים, שתנים אחד מרפרף ברוח כנגד כל אחד ואחד. כלומר, שתנים אחד מכל יאור. שבעשרה יאורים, מרפוף ברוחו כנגד המעשה שכנגדו, שבעשרה מאמרות ממעשה בראשית.

(מח) ועל דא וכו': ומשום זה מזדעזע העולם אחת לשבעים שנה, משום, שבעת שהתנים הגדול הזה מעלה סנפיריו ומזדעזע, מזדעזעים אתו כולם הנמצאים ביאורים, וכל העולם מזדעזע, והארץ מתחלחלת, שכולם כלולים בתנים הגדול הזה.

פירוש, כבר ידעו שמדרגת לויתן שהוא התנים הגדול, ה"ס החכמה הנמשכת מקו שמאל. וחכמה זו אינה מתגלה רק על ספירת המלכות שבכל מדרגה, (כנ"ל בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד כמה) שבלויתן נקראת סנפיר. וכן מרומז במספר אחת לע' שנים, כי ע' שנים ה"ס ז"ס חג"ת נהי"מ, ואחת מהם היא המלכות, גם ידעת, שהמשכת החכמה באה בדינים, (כנ"ל וירא ט"ה ד"ה פירוש ע"ש) חז"ש, חד לע' שנין מזדעזע עלמא, דהיינו בהארת המלכות, בגין דהאי תנין הגדול כד סליק סנפירוי, שה"ס המלכות שלו, שמעלה אותם

נא) אינון תנינין אחרנין דקאמרן, הוו ולא הוו, אמאי. בגין דאתחלש
 חילייהו: דלא הו יטשטשון עלמא, בר לשבעין שנין, חד זמנא, ואינון ׀ אתתקפו
 בחילא דההוא תנין הגדול, והאי איהו בלחודוי לאתתקפא. ואלמלא נוקביה
 קיימת לגביה, לא יכיל עלמא למסבל לון.

נב) ׀ עד לא קטל קב״ה לנוקבא, ׀ הארץ היתה ׀ תהו. תהו היתה. ולבתר

דרך אמת

ן ירסו עולם לעיל כ״ז ע״ב :

חלופי גרסאות

ז ולא ׀ אתקפו. ׀ מוסיף ובג״כ ע״ד. ׀ ל״ג הארץ.
 ע מוסיף תהו ובהו.

התנינים

הסולם

מאמר

שיפסק המחלוקת והשמאל יכנע לימין, ולא
 יחרב העולם מחמת המחלוקת. בר לשבעים
 שנין חד זמנא, דהיינו דק במלכות שלהם,
 אינון אתתקפו בחילא דהאי תנין הגדול.
 הם מתחזקים, כי נגלה האור בהמלכות שלהם.
 המאירה ממטה למעלה המקבלת מתנין הגדול.
 והאי איהו בלחודוי לאתתקפא, כי התנין
 הגדול הוא כללות אור החכמה כנ״ל. אמנם גם
 התנין הגדול אינו מאיר דק בבחינת מלכות
 שלו, דהיינו רק ממטה למעלה, כנ״ל (אות ח״ו)
 שאומר, דכלהו נפחין רוחין לגבי עילא,
 שהוא בחינת ו״ק דג״ר, ח״ש ואלמלא נוקבא
 קיימת לגביה לא יכיל עלמא למסבל
 לון כי אין הזכר יכול להשפיע ממעלה למטה
 רק אם הוא ביחוד דכר ונוקבא, אבל אם הוא
 בלי נוקבא, הוא בבחינת ו״ק וחסד ג״ר, וע״כ
 כיון שקו האמצעי מיעט את הג״ר דג״ד דקו
 שמאל ע״י מסך דחירק (כנ״ל לך דף י״ג ד״ה
 ונתבאר) נהרגה כזה הנוקבא של הלוייתן, שהוא
 התנים הגדול, ונשאר הלוייתן זכר בלי נקבה,
 שהוא ו״ק דג״ר, המאיר רק ממטה למעלה,
 ומיעוט זה הוא הכרה, שע״ז עשה קו אמצעי
 שלום בין ימין ושמאל, ח״ש לא יכיל עלמא
 למסבל לון. שהיה הכרח להרגה, ונמצא שמה
 שאומר שט׳ התנינים מקבלים מן התנים הגדול,
 שהוא אור נקבה, והנה נתבאר שהנוקבא דלוייתן
 נהרגה על ידי מסך דחירק דקו אמצעי שנקרא
 הקב״ה.

נב) עד לא קטל וכר׳: עד שלא
 הרג הקב״ה את הנוקבא של הלוייתן, הארץ
 היתה תהו. תהו היתה, ולאחר שהרגה, היתה
 הארץ ובהו, שפירושו, שהתחילה הארץ
 להתקיים. וחשך על פני תהום, הוא משום.
 שהפעולה נעשה, עד לא האירה.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל (פרשת
 לך דף י״ג ד״ה ולפיכך) שד׳ פעולות נוהגות
 בקו אמצעי בבואו לעשות שלום בין ב׳ הקוים
 ולחברם

בו, הוא מתמלא, בהארת החכמה, ושוחה, ומכבה
 הנצוצים שהתלקטו העולמות שנחברו מתחילה.
 דהיינו בעת שבירת הכלים, שיצאו אז ניצוצים,
 שהם דינים, לכל הצדדים, ועתה, התנים הגדול
 מכבה ומבטל הדינים האלו. כי החכמה מכבה
 כל הדינים.

נא) אינון תנינין אחרנין וכר׳: אלו
 תנינים האחרים שאמרנו, היו ולא היו. כי אין
 הארתם נגלה בהם, ודומים כמו שלא היו, ולמה
 כן. הוא מפני שנחלש כחם כדי שלא יחריבו את
 העולם. חוץ פעם אחת לע׳ שנה, שהם מתחזקים
 בכח התנים הגדול ההוא, והוא בלבדו מתחזק.
 ואם הנוקבא שלו היתה חיה אצלו, לא היה יכול
 העולם לסבול אותם.

פירוש. כבר דברנו מזה לעיל, שהחכמה
 אינה מתגלה בשום ספירה מהמדרגה, רק
 כספירת המלכות שבמדרגה, והטעם הוא, כי
 בתחלה אחר שיצאו ב׳ הקוין, ימין ושמאל,
 נעשה מחלוקת ביניהם שממחלוקת הוו יצא
 הגיהנם (כמ״ש לעיל ב״א דף נ״ז ד״ה חה ע״ש)
 והיה העולם נחרב, עד שיצא קו האמצעי ומיעט
 את קו השמאל שלא יאיר אלא ממטה למעלה,
 (כמ״ש שם דף נ״ח ד״ה עמודא דאמצעייתא)
 והארה שממטה למעלה נבחנת לאור המלכות.
 שה״ס אור נקבה, ולפיכך אין החכמה הבאה
 משמאל יכולה להאיר בט״ס ראשונות, שה״ס
 אור הזכר המשפיע ממעלה למטה, אלא במלכות
 לבודה, המשפעת ממטה למעלה, שהוא בחינת
 ו״ק דג״ד. וכבר ידעת, שהמלכות מרומות באחת
 לע׳ שנה כנ״ל.

וזה אמרו, אינון תנינין אחרנין הוו
 ולא הוו, כי אע״פ שנבדא, הם כלא היו. כי
 אין הארתם, שהיא חכמה, מתגלה בהם, משום
 שאין החכמה מתגלה בט״ס ראשונות, בגין
 דאתחלש חילייהו, שנחלש כחם על ידי קו
 האמצעי, שמיעט את אור הזכר מן הארת
 החכמה כנ״ל, דלא יטשטשון עלמא, כדי

(דפי׳ דף ל״ז ע״ב)

דקטל לה, פ הוה בהו, שראת לאתקיימא. וחשך ז על. עד לא הות נהירא עובדא דעבד.

נג) מה ר עביד קב"ה, מחץ רישיה דדכורא לעילא, ואתכפיא, בגין דהא תהומא לתתא, לא הוה נהיר. מ"ט לא הוה נהיר, בגין ט דהאי התנין הגדול, הוה נשיב ט רוחא על תהומא, ואחשיך א ליה, ולא מרפרפא לתתא.

נד) וועבר רוחא אתרא דלעילא, נ ונשב ובטש בהווא רוחא, ושכיך ליה, הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא בריך הוא בטש רוחא ברוחא, וברא עלמא.

חלופי גרסאות

פ הות. ז ל"ג על ; ובו. ק דעבדת. ר עבד. ט דהא ת ליג רוחא. א לה. כ ועכ"ד ; ועב"ד. ג נשיב ; דנשב.

התנינים

הסולם

מאמר

דמלכות במקום בינה, ונעלמה הג"ר דבינה וכן כל המדרגות שמתחת הבינה, שגם התנינים הגדול בתוכו, והעלמת הג"ר של התנין ע"י הדינים של הבינה, עשתה נקב בראשו, שהוא הג"ר שלו. והתנין נכנע, משום, שהתהום למטה שה"ס המלכות במקומה, לא היה מאיר. ועתה ע"י עלית המלכות למעלה לבינה, יצא עליו קומת רוח המאיר שה"ס ורוח אלקים מרחפת וגו' ע"כ נכנע הנחש וקיבל המסך דצמצום ב' שה"ס הנקב שנעשה בראשו.

מ"ט לא הוה נהיר וכ"ו : שואל, מהו הטעם, שהמסך דצמצום א', לא היה מאיר. ומשיב, משום שהתנין הוה הגדול היה משיב רוח על התהום והחשיך אותו, ולא היה מרחף למטה.

פירוש. כי קומת רוח היוצאת על מסך דצמצום א', אינה ראויה לקבל ג"ר לעולם, (כנ"ל ב"א דף ד' ד"ה וכבר ע"ש) וז"ש, שהתנין הגדול היה משיב קומת רוח דצמצום א' על התהום והחשיך אותו, שלא יהיה ראוי לקבל אור לעולם, שהרוח, בעת שהוא למטה, במלכות הבלתי ממותקת בבינה אינו מרחף. כי מרחף פירושו, שהרוח מתנענע לכאן ולכאן, כלומר שאין בו קביעת הקומה, ועודנו ראוי לקומה גבוה יותר. ורוח הוה דצמצום א' לא היה מרחף, אלא נקבע בקומת רוח הזו בקביעות, כי הרוח דצמצום א' אינו ראוי עוד להתעלות יותר. וז"ש, ולא מרפרפא לתתא.

נד) ועבר רוחא אתרא וכ"ו : ועבר רוח אחר של מעלה, דהיינו רוח היוצא על מסך דצמצום ב', ונשב והכה ברוח ההוא שיצא על מסך דצמצום א', והשקיט אותו, שביטלו, ז"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים. כי קומת רוח הזאת דמסך דצמצום ב' אינו נקבעת לעולם

ולחברם זה בזה. א) ה"ס צמצום א'. ב) המסך דצמצום א'. ג) צמצום ב'. ד) הוא המסך דצמצום ב'. שבו יוצא קומת החסדים ליחד ב' הקוין זה בזה. ע"ש, שאין להכפיל דברים. וזו"ש, והארץ היתה תהו וכ"ו. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף כ"ח ד"ה היתוו).

ובזה תבין ב' הענינים הנאמרים כאן בתנין הגדול. א) שהרג לנוקביה. ב) שגם מחץ ראשו של הזכר עצמו, וניקב נקב בראשו, בסו"ה שברת ראשי תנינים וגו'. כי הם ב' מיני מסכים הנ"ל דצמצום א' וב', הבאים עם המסך דחידק שבקו אמצעי, שבמסך דצמצום א' הרג את הנוקבא של התנים הגדול, ובמסך דצמצום ב' מחץ ראשו של הזכר. והזהר שלפנינו, הולך ומבאר הטעמים למה באים ד' הפעולות הללו. וז"ש, עד לא קטיל קב"ה לנוקבא הארץ היתה תהו, דהיינו שנמשכה עליה כח הצמצום א', שהוא הכנה אל ביאת המסך דצמצום א' על ידי קו האמצעי. ולבתר דקטיל לה הוה בהו. דהיינו אחר שקו האמצעי גילה המסך דצמצום א' ההורג את הנוקבא דתנין, ויצא עליו קומת הזווג שהיא קומת רוח, נמתקה הארץ על ידי המסך הזה. ונקראת בשם בהו. שראת לאתקיימא, להתקיים ע"י קומת רוח הזאת, שיצאה על מסך דצמצום א'. וחשך עד לא הות נהירא עובדא דעבד, כי האור חזר ונעלם ולא האיר ונעשה חשך. וחשך זה עבד לבחי' צמצום ב', דהיינו שהגיע עד הבינה. ובוה נעשה הכנה למסך דצמצום ב', כמ"ש לפנינו.

נג) מה עביד קב"ה וכ"ו : מה עשה הקב"ה מחץ ראשו ש' הזכר דתנינים הגדולים דהיינו ע"י המסך דצמצום ב' שה"ס עלית המסך (דפו"י דף ל"ד ע"ב)

(נה) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר נהירו דלעילא, ובטש * על גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא, ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר, ואיהו אסתלק, כדין הוה ד נהירו.

(נו) דא נהיר על רישיה, ומיא הוה נפקי מגו אפותיה, ורוחא נשיב לעילא. ונהיר מנהירו דא, עד דהוה נחית נהוריה, מנצנצא לשבעין ותריין ה נהורין דשמשא, כיון דאינון ה נהורין אתרשימו בגו שמשא לתתא, הוה חייביא דעלמא ידעין בהו, והוה פלחין לשמשא. כיון דאסתכל קב"ה באינון חייביא, סליק נהוריה וגניז ליה. אמאי גניז ליה. בגין דהווא תגין, הוה סליק ונחית, ובטש באינון יאורין, עד ד דגנוז ליה, ולא אתגליא.

(נז) זרע ליה זרועא ה בחד צדיק, דאיהו ה גננא דגנתא, וזרועא דזרע . בגנתא, בגניזו בטמירו כ דהאי אור איהו.

חלופי גרסאות

ד נהיר. ה נהירין. ו נהירין. ז דגנוז. ח לחז ול"ג צדיק. ט גננא. י ל"ג בגנתא. כ האני.

התנינים

הסולם

סאמר

דג"ד ונשאר בו"ק דג"ר. שה"ס ו"ק דקומת ע"ב, (כמ"ש לעיל ב"א דף פ' ד"ה אמנס ע"ש) ולפיכך אומר תחילה, דא נהיר על רישיה דהיינו בבחינת אור, אלא אח"כ שנעלמו הג"ד דג"ר והאור חזר לבחינת מים, אומר ומיא נפקי מגו אפותיה. אמנס לא תמיד מדייק הזהר בשמות הללו.

ונהיר מנהירו דא וכ"ו: ומפרש, לנה נפקי מיא וכ"ו ורוחא נשיב לעילא, ואומר, כי מקודם לכן האיר מאורי השלם הוה עד שהיה יורד האור מן הבינו, ומנוצץ לע"ב אורות של השמש, שהוא ד"א, שהשיג קומת ע"ב, המכונה ע"ב אורות, שהוא קומת חכמה כנ"ל, כיון שאלו האורות נרשמו בשמש למטה, היו יודעים בהם רשעי עולם והיו עובדים אל השמש, דהיינו שהיו עובדים להמשיך האור ממנו מלמעלה למטה, כיון שהסתכל הקב"ה ברשעים האלו, שרוצים להמשיך האור ממעלה למטה, העלה האור וגנוז אותו. ולמה גנוז אותו מפני מעשה הרשעים. משום שתנים הוה היה עולה ויורד והמשיך גם הוא האור ממעלה למטה בסבת מעשה הרשעים, והכה באלו היאורים, שהיה מחריבם בכח הדינים הנמשכים עם ההארה שממעלה למטה (כנ"ל ב"א נ"ב ד"ה שמאלא) עד שגנוז האור ולא נגלה.

(נז) זרע ליה זרועא וכ"ו: זרע אותו זרע בצדיק אחר, שהוא יסוד ד"א, שהוא הגנן של הגן, והזרע שזרע בגן, שהוא המלכות, הוא הגניזה וההעלמה של אור הזה. כלומר שההעלמה אינה בחינת העדר, אלא להיפך, שהוא בחינת זרע

לעולם, אלא שמרחפת לכאן ולכאן כנ"ל בסמוך. וזהו שלמדנו שהקב"ה הכה רוח ברוח וברא העולם. כי כל עוד שהיה שולט הרוח דצמצום א' לא היה יכול לברוא העולם, כנ"ל. וע"כ הכה בו הרוח דצמצום ב', וברא העולם. (נה) ויאמר אלקים יהי אור וגו': כי האיר האור של מעלה דהיינו הג"ד, כי יצאה ה"י מן האויר ונעשה אור, כנ"ל (ב"א דף מ"ה ד"ה כד, ע"ש) שהכה על הרוח שנושב, והסתלק מעל התהום ולא כסה אותו, כלומר, שבטל קומת הרוח, שכסה התהום מלקבל הארת ג"ד, וכיון שהאיר ה' הוה והרוח הסתלק, היה אור. כמ"ש ויהי אור.

(נו) דא נהיר על וכ"ו! אור זה האיר על ראשו של התנים הגדול, כי אחר שהבינה השיגה הג"ר שלו חזר גם התנים והשיג הג"ר שלו, ומים היו יוצאים מתוך נחיריו, להשפיע לשאר המדרגות. והרוח נשב למעלה.

פירוש, כי כדי להשפיע לשאר המדרגות ירד האור לבחינת מים, מפני שנתמעטו הג"ר דג"ר שלו ולא נשאר אלא בו"ק דג"ר המכונה מים, שזה נעשה מכח הכרעת קו האמצעי. וז"ש ומיא הוה נפקי מגו אפותיה. דהיינו ממסך דבחי"ג הנק' חוטם, המשמש לקומת החכמה דהיינו קומת ע"ב, (כנ"ל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א) ונמצא שמבחינת ג"ר דג"ר אין בו אלא קומת רוח לבד. וז"ש, ורוחא נשיב לעילא. ונודע, שאע"פ שאינו מאיר אלא בו"ק דג"ר, מכל מקום מחויב מתחילה לקבל ג"ר שלמים, ואח"כ מסתלקות ממנו הג"ר

נח) כד האי התנין הגדול, חמי דצמח בגנתא זרועא דאור דא, כדין אתער לסטרא אחרא, ליהוא נהר דאקרי גיחון. ואתפלגו מימיו דהאי גיחון, חד שבילא דיליה, איהו אזיל גו יהוא זרועא ז דאצמחא גו גנתא, ואנהיר ביה ברבו דזרועא ס דא, וואקרי גיחון.

נט) ומגו יהוא רבו דזרועא דא, אסתלק לרבו ס דשלמה מלכא, כד אסתלק למלכו, דכתיב ט) והורדתם אותו אל גיחון, וכתיב ומשח אותו שם. ט שם, ולא באתר אחרא, בגין דהוה ידע פ דוד מלכא דא, ומימיו אחרנין אסתלקו למלכו אחרא, ודא איהו מלכא דאיהו תקיפא.

ס) והאי התנין הגדול, אתער ליה, ואסתלק סנפירוי דהאי תנין, בהוא נהר, ז לאתקפא ביה. וכל אינון שאר יאוריין כלהו, סלקין ונחתין בתקפא דהאי התנין הגדול, ק ותאב ועאל ליהוא ר יאורא ט שכיכא, ת ואשתכך ביה.

סא) וכדין, כד יהוא אור אתגניז א לעיולא ליה ב יהוא ג גננא דקאמרן, כדין נפק חשך קדמאה, ד ובטש על רישיה, בהוא נוקבא ה דאתמתחא ביה, ואתפרש

חלופי גרסאות

מסדת הוהר

ז לאצמחא. מ ל"ג דא. נ דאקרי. ס שלמה. ט ל"ג שם. פ ל"ג דוד. צ לאתקפא. ק יתב. ר ל"ג יאורא. ט שביבא; שכיכא. ת ואשתכח. א לנטלא; ליהוא ול"ג לעיולא ליה; לעילא יהוא גנתא. ב ליהוא. ג גנתא. ד ופשט. ה דאתמחא.

התנינים

הסולם

מאמר

שאר היאורים, כולם עולים ויורדים בכחו של התנים הגדול. ואחר שהאיר אל הנהר גיחון, חזר ונכנס ליאור יהוא השוקט ונשקט בו. דהיינו שאינו פועל להשפעת החכמה.

זרע לברכה, שההעלמה עצמה תשוב להיות אור, כמו צמח היוצא מן הזרע.

נח) **כד האי התנים וכר'**: כשהתנים הגדול הזה, ראה שצמח בגן, שהוא המלכות, הודע של אור הזה, דהיינו שהתנים חזר ומקבל את אור החכמה שצמח במלכות, אז מתעורר להשפיע לצד השני, להנהר השני של די הנהרות, שנקרא גיחון, ואז נתחלקו המים של הנהר גיחון, ע"י שביל אחד שלו, של התנים, מטעם שיתבאר לפנינו. (באות ס"ב) הוא, התנים, הולך אל הזרע שצמח ונעשה לאור בתוך הגן, שהוא המלכות, ומקבל אותו, והאיר בו, בהנהר, באור הגדולות של זרע הזה, והוא נקרא גיחון.

סא) **וכדין כד יהוא וכר'**: ואז, כשהאור יהוא נגנז למעלה לגן יהוא שאמרנו באות נ"ז, אז יצא החשך הראשון, שמטרים יציאת האור, והכה על ראשו, של התנין, בנקב היהא שנעשה בו. (כנ"ל אות נ"ג) ונפרש חוט אחד בין הארה היהא שנשארה מאור הזה שנגנז, ובין חשכה היהא של חשך הזה, הנ"ל, שכתוב, ויברל אלקים בין האור ובין החשך.

נט) **ומגו יהוא רבו וכר'**: ומן גדלות יהוא של זרע הזה, עלה לגדולה שלמה המלך, כשעלה למלוכה, שכתוב, והורדתם אותו אל גיחון, וכתוב ומשח אותו שם. שם, ולא במקום אחר, משום שרוד המלך ירע זה שמים אחרים עולים למלכות אחרת, ומלכות זה, מגיחון, הוא מלכות חזקה.

פירושו. עתה מבאר סדר הגניזה, שהיא נעשתה ע"י חזרת המלכות לבינה. וכבר ידעת שעלית המלכות לבינה גורם להתחלקות כל מדרגה לשתיים, כנ"ל (ב"א דף ד' ד"ה וביאור, עט"ה) אמנם ב' פעולות יש כאן, שמתחילה עולה הצמצום של המלכות לבינה, שה"ס וחשך על פני תהום, ואח"כ עולה ונתקן המסך של המלכות בבינה, שה"ס ורוח אלקים מרחפת על פני המים (כנ"ל אות נ"ד) ואחר שנתקן גם המסך בבינה ומסיים שם המדרגה, נבחנים הכתר וחכמה שנשארו במדרגה, לבחינת אור, דהיינו אור הקטנות דנפש ורוח המתלבט ב"כ כלים

ס) **והאי התנין הגדול וכר'**: ותנים הגדול הזה, התעורר א"י, לנהר גיחון, להשפיע בו. והסנפירים של התנין הזה, שהם המלכות שגו, נתעלו בזהר יהוא, גיחון, להתחזק בו. וכל (דפ"וי דף ל"ה ע"א) 208

חד חוטא, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, ובין ההוא חשוכא דחשך דא, דכתיב, (ח) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך.

(סב) ו האי תנין, תב בההוא פרישו דהאי חוטא דאפריש, ואפריש ז לאינון יאורין, גו חשוכא, ואתפרשו נונין לזנייהו אלין מאלין, בההוא פרישו.

(סג) וכד אתפרשו מיין זלאין קדישין. כל אינון יאורין אתפרשו, וועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא דאתבריר מכלהו, ונפקין ועאלין ס ביה תלת זמנין ביומא.

(סד) וכל אינון נונין דמגדלן גו אינון יאורין, פרישן אלין מאלין, ואקרונ לילות, ואלין אינון כ ראשין לכל אינון נונין דנפקין לבר, ואלין שלטין על כלהו.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ח) (בראשית א) ב"א ז צ"ב

ו ל"ג האי ז בין אינון. ח ועאל; וועאלת. ס סה י ל"ג יאורין; טרין. כ ראשית.

מאמר

הסולם

התנינים

אורות נרנחיי, ואז נקראים המים עליונים בשם קדושים, (כמ"ש) בהקסתיז ס"ז ד"ה וזה אמרו) אז כל היאורים נבדלו ועלו לתוך יאור השוקט הנברד מכולם, ויוצאים ונכנסים בו ג' פעמים ביום.

פירושו. כי בעת קטנות, כשהמלכות המסיימת היא בבינה, ובינה ותו"מ יצאו מן המדרגה, נפלו כל בינה ותו"מ דמדרגה עליונה לכתד וחכמה של התחתונה ממנה. ולעת גדלות כשבינה ותו"מ של המדרגה חוזרים אליה, הם מעלים עמהם גם כתר וחכמה של התחתונה. ובוה מקבלים הכו"ח של התחתונה את הג"ד שבעליונה. (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף כ' ד"ה ואמא) כי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. ולפי"ז גם יאור השוקט, שבינה ותו"מ שלו נפלו אל כתר וחכמה של היאורים בעת קטנות, נמצא ג"כ שבעת גדלות בעת שיאור השוקט חוזר ומעלה אליו את הבינה ותו"מ שלו, עולה עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ד ממנו. וז"ש כל אינון יאורין אתפרשו, שנבדלי הכו"ח שלהם להשאר במדרגה, ובעת גדלות, ועאלו לגו ההוא יאורא שכיכא, כי כשמחזיר הבינה ותו"מ שלו עולים עמהם הכו"ח של היאורים, ומקבלים ג"ד, וז"ש ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין ביומא, דהיינו שמקבלים הג"ד, המכונים ג"פ ביום. קי התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. (ועי' לעיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות צ"ג. ואות קמ"ד).

(סד) וכל אלו נונין וכ"ו: וכל אלו הדגים, שהם המדרגות והנשמות, הגדלים בתוך יאורים האלו, מובדלים זה מזה, שמסך המסייע מבדיל בין כו"ח שבכל אחד לבינה ותו"מ שבכל אחד, ונקראים לילות, כי מדרגות השמאל מכונים

כלים כתר וחכמה, שה"ס ההארה שנשתיידה אחר שנגנו האור. ובינה ותו"מ שמתחת המסך המסיים, נבחנים שיצאו מאותה המדרגה, והם בבחינת חשך.

ז"ש, כד ההוא אור אתגניז וכ"ו: בעת שהאור נגנו, היו ב' פעולות, א) נפק חשך קדמאיה, שהיתה ע"י עלית צמצום שבמלכות לבינה, שבטו"ה וחושך על פני תהום. ב) ובטש על רישיה בההוא נוקבא דאתמתחא ביה, שהחשך הכה, דהיינו שהתחבר, בנקב שנמתח בראשו על ידי עלית מסך המלכות לבינה, כנ"ל (אות נ"ג) דהיינו כסוד ורוח אלקים מרחפת וגו'. ואז אתפרש חד חוטא, שה"ס המסך המסיים את המדרגה מתחת כתר וחכמה, בין ההוא נהירו דאור דא דאתגניז, שהוא כתר וחכמה שנשארו במדרגה, ובין ההוא חשוכא דחשך דא, שהוא בינה ותו"מ שיצאו מחוץ למדרגה, להיותם מתחת מסך המסיים המדרגה.

(סב) האי תנין תב וכ"ו: ותנין הזה, בהבדלה ההוא של החוט שהבדיל, חוד והבדיל גם כן באלו היאורים מעל החשך, כלומר שנעשה גם בהם עלית המלכות לבינה שלהם בצמצום ומסך שבה, והמסך שבמקום בינה הבדיל בין כו"ח שלהם שנשארו במדרגה, ובין בינה ותו"מ שלהם שיצאו ממדרגה והיו בחשך. ונבדלו הדגים למיניהם אלו מאלו בהבדלה ההוא שנעשה ביאוריים.

(סג) וכד אתפרשו וכ"ו: וכשנבדלו מים העליונים הקדושים. דהיינו בעת הגדלות שחזרה המלכות ויצאה מן הבינה וחזרו בינה ותו"מ אל המדרגה, וכיון שכבר יש בה ה' כלים כח"ב תו"מ חזרו אליהם הג"ד ויש בה ה' (דפריי דף ל"ה ע"א) 209

ואלין אקרון בכורי מצרים, ומהכא ז אתבדר לבר בוכרין, וכלהו אתזנו משקיו דאינון ם יאורין. והאי התנין הגדול, שלטא על כלהו.

סה) וכלא בפרישו דמיין עלאין, דכתיב ויהי מבדיל בין מים למים, ואתרשימו מיין קדישין עלאין, ואתפרשו לעילא, ומיין תתאין, ם אתפרשו כלהו אלין מאלין, קדישין ודלא קדישין, ועיד אקרון מלאכין עלאין פרישן, בגין דאתפרשו אלין מאלין לזנייהו.

טו) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, רזא ם דא, כד האי ם התנין הגדול, ז הוה נשיב רוחא בההוא נוקבא, ומרפרפא לגבי עילא, כל אינון עשבין ם הוה מהפך לון ליבישו, עד דרוחא אחרא ר נשיב בההוא רוחא, ושכיך ליה לתתא, ועשבין ם צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחן ואודן קמי קב"ה.

טז) מסטר שמאלא, ת ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב ם לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטיין, ם עם ההוא תנינא דשליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקבא דלעילא, כמה דאוקימנא, כדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

חלופי גרסאות

ז אתבדרו. ח גהורין. ט וארשימו. ם אתפרשו לתתא אלין ואלין קדישין ועיד. ם ליג דא. ם תנין. ז ליג הוה. ח ליג הוה. ט צמחין. ת לגו. א לגביה אינון. ב עד.

התנינים

הסולם

מאמר

הנצמח מזריעת אור הגנת. זה סוד. כשהתנים הגדול היה נושב רוח בנקב ההוא שבראשו, ומרחף כלפי מעלה, דהיינו שרוצה להמשיך משם הג"ר ממעלה למטה, אז היה מהפך כל אלו העשבים ליובש, עד שרוח אחר, הבא מעלית המלכות לביתה, נושב ברוח ההוא של התנין ומשקט אותו למטה, דהיינו שממעט הג"ר שלו, שמזה נעשה זריעה חדשה, ואח"כ בגדלות, נעשה צמיחה חדשה, כנ"ל, והעשבים צמחו כבתחילה, ושולטים ומשבחים ומודים לפני הקב"ה.

טו) מסטר שמאלא ולגו וכ"ו: מצד שמאל, ומתוך יאור השוקט, יוצאים בהמות למיניהם, והולכים לקרב לאלו העשבים ואינם יכולים, וחוזרים למקומם. כל אלו היאוריים הולכים ושוחים עם תנין ההוא השולט בהם, ומסבבים אלו העשבים ואינם יכולים להנווג מהם. חוץ, לפעמים, שרוח העליון אינו נושב, והוא התנין, מרחף רוח בנקב ההוא שבראשו, כמו שאמרנו לעיל, אז שולט רוח ההוא על העשבים, דהיינו שמייבש אותם כנ"ל.

ויאורא

מכונים, לילה. ואלו ממדרגות הכוח שבהם הם ראשים לכל אלו, ממדרגות בינה ותור"מ שלהם, שיצאו לחוץ מן המדרגה. ואלו שמבפנים שולטים על כולם. ואלו נקראים בכורי מצרים ומכאן התפורו לחוץ בכורים, דהיינו ממדרגות השכיכים לביתה ותור"מ. וכולם גוונים משקוי של אלו היאורים. ותנין הזה הגדול שולט על כולם.

סה) וכלא בפרישו דמיין וכ"ו: והכל הוא בהבדלה דמים עליונים מתחתונים, שכתוב, ויהי מבדיל בין מים למים. ונצטיינו מים הקדושים העליונים, שהם כוח, ונבדלו להיות למעלה, ומים תחתונים, שהם בינה ותור"מ, נבדלו כולם אלו מאלו להיות למטה. ונבדלו קדושים מבלתי קדושים. ועל כן נקראים מלאכים העליונים, נבדלים, משום שנבדלו אלו מאלו, הכוח שבהם מבינה ותור"מ שבהם, למיניהם.

טו) ויאמר אלקים תדשא הארץ וג"ר: הארץ, הי"ס המלכות, ועשבים, הם האור (וש"י ה"י ליה ע"א)

סח) ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימיו שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין כלהו מגדלן נ סחרניה דההוא יאורא שכיכא ד ואלין מגדלין בכל עיבר, כדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בנייהו, ותב לכל אינון יאורין.

סט) ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש ברית. ה אמאי ברית. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא. ע) ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואייתי לוטין על עלמא, כד האי קם, ו אתבר תוקפיה * דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקביה כפיף ליה גו ימא, כד עאל לגביה. ז ואיהו דרך על על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כד"א א) ודורך על במתי ים.

מסרת הזהר (א איוב ט"ז)
 חלופי גרסאות
 נ לסחרניה ההוא ד ואינון. ה ל"ג אמאי ברית. ו תבר.
 ז ל"ג ואיהו.

מאמר	הסילם	התנינים
<p>סח) ויאורא שכיכא תב וכר: ערה יש לו אפשרות לקרב אל העשבים, הוא בשעה שיאור השוקט חוזר מן המלכות למקומו, שעולה ויורד. ומשום שמימיו שקטים הולך בשקט, והתנים הגדול עולה לאלו היאורים, ואינו שט ביאור השוקט. וכל העשבים גדלים מסביב אותו היאור השוקט, והם גדלים בכל צד, אז עולה תנין ההוא אל העשבים ומתגדל בנייהם. ואח"כ חוזר לכל אלו היאורים.</p> <p>פירוש. כבר ידעת, שהעשבים, הי"ס האור שצמח מתוך החשך, (כנ"ל אות ט"ו) ומתוך שבכל פעם כשהתחתונים רוצים להמשיך החכמה ממעלה למטה מתיבשים אלו העשבים שבמלכות, ע"כ, אע"פ שהם עצמם בחינת חכמה, מ"מ הם דוחים חכמה, ומאירים רק לצד ימין, להארות החסדים. ולפיכך כל הנמשכים מצד שמאל שנוטים לחכמה לא יוכלו לקרב לאלו העשבים. ח"ש מסטר שמאלא ולגו יאורא שכיכא נפקין בעירין לזנייהו ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבים ולא יכלין. שהוא מחמת שהם נוטים אחר חכמה, והעשבים דוחין הארת חכמה שבשמאל, ומאירים רק לימין בהארת החסדים, וכן, כל אלין יאורין וכר' ז וסחרין לאינון עשבים ולא יכלין. חוץ מבעת שיאור השוקט עולה למלכות ומקבל הארת העשבים ושב למקומו, אז יכולים גם הנמשכים משמאל להנות מהארתם, כי להיותו בחינת כתר, אין פחד הדינים בעשבים, ואינם דוחים חכמה. ח"ש, ויאורא שכיכא וכר': ובגין דמימיו שכיכין וכר': שאין בהם דין, (דפרי דף ל"ה ע"א *) דף ל"ה ע"ב)</p>	<p>סח) ויאורא שכיכא תב וכר: ערה יש לו אפשרות לקרב אל העשבים, הוא בשעה שיאור השוקט חוזר מן המלכות למקומו, שעולה ויורד. ומשום שמימיו שקטים הולך בשקט, והתנים הגדול עולה לאלו היאורים, ואינו שט ביאור השוקט. וכל העשבים גדלים מסביב אותו היאור השוקט, והם גדלים בכל צד, אז עולה תנין ההוא אל העשבים ומתגדל בנייהם. ואח"כ חוזר לכל אלו היאורים.</p> <p>פירוש. כבר ידעת, שהעשבים, הי"ס האור שצמח מתוך החשך, (כנ"ל אות ט"ו) ומתוך שבכל פעם כשהתחתונים רוצים להמשיך החכמה ממעלה למטה מתיבשים אלו העשבים שבמלכות, ע"כ, אע"פ שהם עצמם בחינת חכמה, מ"מ הם דוחים חכמה, ומאירים רק לצד ימין, להארות החסדים. ולפיכך כל הנמשכים מצד שמאל שנוטים לחכמה לא יוכלו לקרב לאלו העשבים. ח"ש מסטר שמאלא ולגו יאורא שכיכא נפקין בעירין לזנייהו ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבים ולא יכלין. שהוא מחמת שהם נוטים אחר חכמה, והעשבים דוחין הארת חכמה שבשמאל, ומאירים רק לימין בהארת החסדים, וכן, כל אלין יאורין וכר' ז וסחרין לאינון עשבים ולא יכלין. חוץ מבעת שיאור השוקט עולה למלכות ומקבל הארת העשבים ושב למקומו, אז יכולים גם הנמשכים משמאל להנות מהארתם, כי להיותו בחינת כתר, אין פחד הדינים בעשבים, ואינם דוחים חכמה. ח"ש, ויאורא שכיכא וכר': ובגין דמימיו שכיכין וכר': שאין בהם דין, (דפרי דף ל"ה ע"א *) דף ל"ה ע"ב)</p>	<p>זהו נחש ברית. ולמה נקרא ברית. משום שסוגר ב' הצדדים, שהם ב' קוין ימין ושמאל, ואינו מניח שיתפשט קו הג' המכריע ביניהם. ואינו יוצא להזיק לעולם, אלא פעם אחת ביוכל.</p> <p>פירוש. כי הקליפה שכנגד ת"ת דקדושה, שהוא קו האמצעי, שנקרא והברית התיכון בתוך הקרשים מברית מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן ימין אל השמאל, נקרא נחש ברית (כח"ש) בזהר שמיני דף מ"ב). דהיינו שהוא פוגם בקו האמצעי, ואינו מניחו שיכריע בין הקוין. ח"ש אמאי ברית. בגין דסגיר לב' סטרין. להיותו סוגר ב' הקוין, ע"כ הוא הכנגד של קו האמצעי, הנקרא ברית, ולכן נקרא גם הוא ברית. ומפרש א"ך הוא מוזק לקו האמצעי, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא המוחין דבינה מכונים יובל. שבהם ג' קוין המכונים ג' זמנין. ואומר, שאינו יוצא להזיק אלא בזה שנאחו בקו שמאל דיובל המכונה חד זמנא, ואינו מניחו להתחבר בצד ימין.</p> <p>ע) ובספרי קדמאי וכר': ובספרי הראשונים, אמרו על הכתוב יהי מארת, שזהו נחש עקלתון, שהולך בעקמימות תמיד, והביא קללות</p>

(עא) וכד האי נחש קם, כדין מה כתיב, א והרג את התנין אשר בים, דא איהו התנין הגדול. וע"ד כתיב, א הנני עליך. ודא נחש, איהו מארת, בלווטין לכלא, בגין דאיהו תקיפא עליה, בתקפיה דההוא נהר רברבא, דאקרי חדקל, והא אוקימנא.

(עב) ההוא נחש ב איהי ביבשתא כד נפקין דא בדא, דא ב דיבשתא . אתתקף תדיר, בגין דכל אורחוי ותקפוי ביבשתא איהו, ואכיל ארעא ועפרא תדיר, כד"א (ד) ועפר תאכל כל ימי חיך. דא גדיל בעפרא, ודא גדיל במיא. נחש דאתגדיל במיא, לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא, וע"ד כתיב (ה) מארת חסר. (עג) ודא אודמן לגבי ההוא דמיא. ואע"ג דאודמן לגביה, לא אגח לגביה, אלא קב"ה בלחודוי, דקטיל ליה מגו ימא, כמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה, כד"א (ו) אשר אמר לי יארי וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

א מוסף איהו נחש. ס יבשתא . א תקן. כ דא אודמן לגביה ודא לא אודמן לגביה. אלא קב"ה.

ב (ישעיה כ"ז) תולדות י"ט צ"ט. ג (יחזקאל כ"ט) לעיל אות ל"ח צ"ט. ד (בראשית ג') ב"א ר"מ צ"ב. ה (שם א') ב"ב ק"ג צ"א. ו (יחזקאל כ"ט).

התנינים

הסולם

מאמר

הדינים, ואוכל ארץ ועפר תמיד, כמש"א ועפר תאכל כל ימי חיך. זה גדל בעפר וזה גדל במים. נחש הגדל במים אינו חזק כזה שגדל ביבשה. וע"כ כתוב, על הנחש, מארת חסר ו'. שכחו חזק להמית לכל.

קלות על העולם, כי פיתה את חוה בעץ הדעת. כשזה קם, נשבר תוקפו של התנים הגדול, שאינו יכול לקום עד שאובד גופו. כי הקב"ה כופף אותו תוך הים כשבא אליו, שהוא דורך על תוקפו של ים. ותקפו של ים הוא התנים הגדול, כמש"א ודורך על במתי ים.

(עג) ודא אודמן לגבי וכר? והנחש הזה נועד כלפי התנין ההוא שבמים. ואע"פ שנוער לו, אינו לוחם עמו, אלא הקב"ה בלבדו, שהורג אותו בתוך הים, כמו שבארנוהו, שהוא משום גסות הרוח שבו כמש"א אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני וגו'.

(עא) וכד האי נחש קם וכר? וכשהנחש הזה קם, מה כתוב והרג את התנים אשר בים, שזה הוא התנים הגדול. וע"כ כתוב הנני עליך וגו' התניס הגדול הרובץ תוך יאוריו. ונחש הזה הוא מארת חסר ו' שיורה לשון קלה כמש"א, מארת בבית רשע. שהוא בקלות לכל, והוא מתגבר עליו, על התנים, בגבורתו של הנהר הגדול הנקרא חדקל. וכבר בארנוהו.

פירוש. כי התנים הגדול הוא בחינת קו שמאל, כנ"ל. והנה בתחילת יציאת קו שמאל, לא יצא אלא לשמש את הימין בסוד הקריבה למצדים, כנ"ל (לך מ"ד ד"ה ויהי ע"ש) אלא לאחר כך הרהיב עז בנפשו ועשה מחלוקת עם הימין ורצה לבטלו (כנ"ל ב"א דף מ"ז ד"ה וזה ולפיכך הגם שנכנע אחר כך אל הימין בכח קו אמצעי, (כנ"ל ב"א דף ט' ד"ה מחלוקת) עם כל זה נשאר בו גסות הרוח על קו הימין, כי לא נכנע אלא מאונס. ומשום זה הרג אותו הקב"ה, כלומר, שביטל אותו, ותקן אותו מחדש, שיהיה נכנע לגמרי אל הימין, כלומר, מדעתו ומרצונו, כמו שהיה בסוד הקריבה למצדים כנ"ל. חסו"ה, אשר אמר לי יאורי שאור החכמה שהמשכתי שייך לי, ולא לימין, כי יאורי הוא לשון אור. ואני עשיתני, ואני עשיתי עצמי לשליטה מיוחדת.

פירוש. ד' הנהרות הם כנגד ג' קוים המלכות המקבלתם. שנהר פישון הוא ימין, ונהר גיחון הוא שמאל, ונהר חדקל הוא מקו אמצעי. ונודע שבמסך דחידק שבקו אמצעי יש בגניזו בחי' המלכות דמנעולא, שבכל מקום שהיא נוגעת פורחים האורות משב, (כנ"ל ויצא אות י"ג) ונחש הקדמוני מעורב בו ג"כ בחינת הדין הוזה דמנעולא, שבו ממית כל חי. ח"ש דא"יהו תקיפא וכר' דאקרי חדקל. כלומר, שהוא מעורב באותו הגבורה הגנוזה בנהר חדקל, ובזה כחו חזק להמית כל חי.

(עב) ההוא נחש איהי וכר? נחש ההוא הוא ביבשה. כשיוצאים להלחם זה בזה, זה שביבשה מתגבר תמיד, משום שכל דרכיו ותקפו הוא ביבשה שהוא המלכות שבה כל

(עד) ועבר יי לנגוף את מצרים וגו'. תנא א"ר יוסי, האי קרא קשיא, וכי וראה את הדם ואח"כ ופסח, דמשמע ז דסימנא הוא ה דעביד. ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה, אמאי לבר. ואמאי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב ז) הוא גלי עמיקתא וגו'. נ ומ"ט ה בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות.

(עה) אלא תנא, כתיב, (ח) וירא יי וינאץ, וכתיב, (ט) וירא יי כי רבה רעת האדם בארץ. ותנינן לא אתחזי אשגחותא ה דלעילא, אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מניה פ ועד דעבדין עובדא לתתא לא משגיחין ז לאבאשא, בר הרהורא דע"ז, דכתיב י) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומדאתעביד עובדא, אשגחותא דלעילא אתער, ובגין כך, כלא, בין לטב בין לביש, בעובדא תליא מלתא.

(עו) א"ר יוסי, כל שוקי מצרים, מליין טעוון הוו, ועוד ז) דבכל ביתא וביתא, הוו ה שכיחי זינין, דמתקטרי בחרשייהו, באינון כתרין תתאין דלתתא, ומתערין רוח מסאבא בגווייהו.

(עז) ורזא דמלה תנא, כתיב, ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. אגודת אוזב למה. בגין לבערא רוח מסאבא מבינייהו, ה ולאחזאה בפתחיהו, בהני תלת דוכתי, מהימנותא שלימתא.

מסרת הזהר

חלופי גרסאות

(ז) (דניאל ב') ח"ב קפנ. שב: ז"ח כיו ט"א שמ"ח, ט"ב שב"ט. ח) (דברים ל"ב) ח"ג פג: ט) (בראשית ו') ב"ב ר"ב צ"ג. י) (דברים י"א) ח"ב מג: ז"ג רסב:

ל דמא סימנא. מ דאתעביד. נ מ"ט. ס ל"ג בעא. ע לעילא פ וע"ד ול"ג ועד דעבדין עובדא לתתא. צ מוסיף לאבאשא עובדא. ק שכחי. ר מוסיף אגודת אוזב אגודת. ש בדפו"י כתב כאן האי קרא קשיא וכי ראה את הדם ואח"כ ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גליא קמי קב"ה וכתיב הוא גלי עמיקתא ומסתרנא אלא תנא כתיב וירא ה' וינאץ וגו' וכתיב וירא ה' כי רבה רעת וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותא לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא ומדאתעבד עובדא אשגחותא לעילא אתער ובג"כ כלא בין לטב בין לביש בעובדא תליא מלתא. אגודת אוזב וגו' אגודת אוזב למה ומ"ט בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינין דמתקטרין בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו וע"ד אגודת אוזב בגין לבערא רוחי מבינייהו.

דרך אמת ז) בכל בית היו מוצאים מיני כישוף שהיה מקושר כישופם במדרגות חיצונות של הקליפות.

מאמר

הסולם

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

מאמר ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות (עד) ועבר ה' לנגוף וגו': למדנו א"ר יוסי, מקרא זה קשה, וכי וראה את הדם, ואח"כ ופסח, שמשמע שעשה סימן, ואם תאמר שהוא מטעם מצות נתינת הדם, למה ניתק, לחוץ מפתח, ולמה על המשקוף ובי מזוזות. ולמה צריך לזה, הרי הכל גלוי לפני הקב"ה, וכתוב והוא גלי עמיקתא ומסתרנא, ולמה היה צריך שיגלה הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות.

להעניש, חוץ מהרהור ע"י, שמענישים בלי מעשה, שכתוב, השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומשנעשה מעשה מתעוררת ההשגחה שלמעלה. ומשום זה הכל, בין לטוב ובין לרע, הדבר תלוי במעשה.

(עו) א"ר יוסי וכו': אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו נמצאים מיני מכשפים, שמתקשרים בכשפיהם בכתרים התחתונים שלמטה, ומעוררים רוח הטומאה ביניהם.

(עז) ורזא דמלה וכו': וסוד הדבר, למדנו, כתוב, ולקחתם אגודת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף וגו'. שואל, למה אגודת אוזב, ומשיב, כדי לבער רוח הטומאה מביניהם, ולהראות

(עה) אלא תנא כתיב וכו': ומשיב, אלא למדנו, כתוב, וירא ה' וינאץ, וכתוב, וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ולמדנו, ההשגחה אינה נראית למעלה, אלא כשנראה ממנו מעשה למטה, וטרם שנעשה מעשה למטה אין משגיחים

חד הכא, וחד הכא, וחד בגווייהו ת בגין כך, ופסח יי על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום דחמי א שמא קדישא רשים על פתחא.
 (ע) א"ר יהודה, אי הכי אמאי דמא, ב דהא תנינן, חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני. א"ל, תרי דמי הו, חד דמילה, וחד דפסחא. דמילה רחמי. דפסחא דינא.
 (ט) א"ר יהודה, לאו הכי, אלא כמה דאוליפנא, ג דאחור ההוא דמא קביה לרחמי, כאילו הו חוור בגו גווני, הה"ד, ו ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואע"ג דהוה סומקא, אתחור לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובג"כ, רשים פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד בינייהו.
 (פ) תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזו, לקבל תרי כתרין, ד דאתחזו לעילא בההיא שעתא. ה א"ר יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין ו טמירין, * ברחמי ודינא.

(פא) אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קודשא בריך הוא על בנוי: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושוי לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא ז אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. ה והכא אמר, רשים על פתחא רזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא ס נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ת ובגין. א שמייה. ב דקא. ג דחור. ד דאתערו דאתעטרו. ה ל"ג מן א"ר יוסי עד א"ר אבא. ו ל"ג טמירין. ז איתיב. ח הכא. ט אסתמר.

(כ) (יחזקאל ט"ז) ח"ג בא :

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

הסולם

מאמר

ואומר לך בדמיך חיי וגו', ואף על פי שהיה אדום, הוחזר לרחמים, כי כתוב בדמיך חיי. וע"כ כאן, לא תלוי הדבר בצבעים, ומשום זה רשם על הפתח בג' צדדים, אחד כאן, ואחד כאן, ואחד ביניהם, שרומזים על ג' קוין.

ולהראות על בתיהם, באלו ג' המקומות. את האמונה השלמה, אחד מכאן ואחד מכאן על ב' המזוזות, הרומזות על ב' קוין ימין ושמאל. ואחד ביניהם, על המשקוף הרומז על קו האמצעי. ומשום זה ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח. שה"ס ג' הקוין.

(פ) תאני ר' חזקיה וכו': ר' חזקיה למד, שני דמים נראו, דם פסח ודם מילה, שהם כנגד שני כתרין, דהיינו ספירות, שנראו למעלה באותה שעה, שהם ב' הקוין חסד וגבורה. א"ר יוסי, הם כנגד כתר אחד הכלול בבי צדדים הנסתרים, דהיינו ברחמים ובדין. פירוש. כי קו האמצעי, שהוא ספירת ת"ת, כלול בעצמו מב' הקוין, שיש בו בת"ת, רחמים ודין, ואמר ר' יוסי, כי כנגדו הם ב' הדמים, שדם מילה הוא הרחמים שבת"ת, ודם פסח הוא הדין שבת"ת.

(ע) א"ר יהודה אי וכו': אר"י, אם כן, שרומזים על ג' הקוין, למה נעשה זה בדם. הרי למדנו שצבע ג' הקוין הם, לבן ואדום, ואחד, שבניהם, כולל בין הצבעים, כלומר שצבעו ירוק כחמה הכולל לבן ואדום, ולמה נרמזו כל ג' הקוין בצבע אדום שהוא הדם. אמר לו, שני דמים היו אחד של הפסח, ואחד של המילה שגמלו את עצמם, והדם של המילה הוא רחמים, אע"פ שהוא אדום, והדם של הפסח הוא דין, ולפיכך לא תלוי כאן בצבעים.

(פא) אמר ר' אבא וכו': אר"א, בכמה מקומות רחם הקביה על בנוי: עשה אדם בית, והקביה אמר לו, כתוב שמי ושם לפתחך, ואתה תשב בתוך הבית, ואני אשב לחוץ אצל פתחך לשמור אותך, וכאן בפסח, אמר רשום על הפתח סוד האמונה שלי, דהיינו ג' הקוין על ב' המזוזות

(עט) א"ר יהודה לאו וכו': אר"י, אינו כן, אלא כמו שלמדתי, שהחזיר הקביה את דם ההוא לרחמים, כאלו היה הלבן שבין הצבעים. ז"ש ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך

תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

פב) תו אמר רבי אבא, כגוונא דשמא קדישא • ה עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף כ הכי • אתחזר • האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא , דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

פג) • ורזא דמלה, כגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, • כד בעי לאתחזאה לתתא, אי רחמי רחמי, ואי דינא דינא, הדא הוא דכתיב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגר. • ולזמנא דאתי כתיב, • מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. דזמין • לאתחזאה כלהו דינא למעבד נוקמין.

פד) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, משום דתנינן, אמר • רבי יצחק, לא ליבעי ליה לאינש למיזל בשוקא, ולאשתכחא בשוקא, בזמנא דדינא תליא במתא, דכיון דרשותא אתייהיב למחבלא, מאן דפגע ביה אתוק. והכא משום דדינא אשתכח, לא בעיא לנפקא לבר.

פה) תניא אמר רבי יוסי, • בההוא ממש דאשתכח דינא • למצראי, • בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל, הדא הוא דכתיב, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם.

חלוסי גרסאות.

מסרת הוהר

י ליג ה עבדו ה ב חייך. כ הכא. ל אתחזרו ; אתחזאו. • ליג האי דמא. נ דא כלהו. • כתב מן ולזמנא דאתי • לזמנא עד ואתם. • לאתחזורא. • מוסיף ר"י אמר למצראי. • מוסיף כהוא אתר. •

(ז) (ישעיה-ס"ג) תולדות ל"ו צ"י.

עד למעבד נוקמין קודם ורזא דמלה. • כדבעי. • ליג • ר"י רמיה. • מוסיף כהוא אתר. •

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

הסולם

מאמר

דין דין. ולפי שהיה למעלה דין על המצרים, ע"כ כתוב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף וגר. אשר דם רומז על דין. ולעתידי לבא כתוב, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וגר, שעתידי להראות כולם דין לעשות נקמות. יאדימו אז מלבשויו בדם.

פד) ואתם לא תצאו וגר' : שואל, מהו הטעם, שנאסר להט לצאת מפתח ביתם, ומשיב, משום שלמדנו, שאדם אינו צריך ללכת בשוק ולהמצא בשוק בשעה שהדין תולה על העיר, כי כיון שניתן רשות למשחית, מי שפוגע בו ינוק, וע"כ כאן כיון שהדין היה נמצא למצרים, לא היו צריכים לצאת לחוץ.

פה) תניא, אמר ר' יוסי וכו' : למדנו אר"י, בההוא ממש שנמצא בו דין למצרים נמצא בו רחמים לישראל, ז"ש, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן למדנו, בכל אלו הכתרים הקדושים של מעלה, כמו שנמצא בהם דין נמצא בהם רחמים. והכל הוא בשעה אחת. תנא ר' חזקיה, כתוב, ונגף ה' את מצרים נגוף ורפא

המזוזות ועל המשקוף כנ"ל, ואתה תשב תוך ביתך ואני אשמור אותך מבחוץ. שכתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. וכתוב, וראה את הדם על המשקוף וגר' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. הו"י שאסר אותם הקב"ה מבחוץ.

פב) תו אמר ר' אבא וכו' . ע"ד אר"א, כעין השם הקדוש ה' עשו באותה שעה, דהיינו ג' קוין : ב' על המזוזות וא' על המשקוף מלמעלה, שהוא דומה לצורת ה'. שהיא המלכות. וע"כ, מה השם הקדוש חזר באותה שעה להיות דין על המצרים, כך חזר הדם באותה שעה להיות דין, שכתוב, וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, שהציון של כולם היה אדום הרומז על דין, והוא להראות, שנע"פ שהוא רחמים לישראל, חזר להיות דין לעשות נקמות במצרים.

פג) ורזא דא כגוונא וכו' : וסוד הדבר, כעין שהיא למעלה באותה שעה, כך היו צריכים להראות למטה, אם רחמים רחמים, אם (דפ"י דף ל"ו ע"א) 215

וכן תנא, בכל אינון כתרין קדישין דלעילא, כמה דאשתכח דינא, אשתכח רחמי, וכלא בשעתא חדא. תנא רבי חזקיה, כתיב, (ו) ונגף יי את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים, ורפא לישראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו צריכים רפואה.

(פו) ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי, באותה שעה נתרפאו ישראל. דתניא אמר א רבי יוסי, מ"ד, ופסח יי על הפתח, מאי על הפתח. ופסח יי עליכם מבעי ליה. אבל על הפתח, על הפתח ממש ב זהו פתח הגוף. ואי זהו פתח הגוף. הוי אומר זו מילה.

(פז) רבי שמעון אמר, בשעתא ג דאתפלג ליליא, וכתרא קדישא ד אתער לגבה דכורא. ומאן דכורא. חסד עלאה, דמשמע, דדא בלא דא לא סלקא, ובגין דא, דא מחי, ודא מסי, וכלא בשעתא חדא.

(פח) וכתבי, ופסח יי על הפתח, על הפתח הידוע. מאי הפתח, משום דאיהו פתחא ומשיכא דרוחא וגופא, ותא חזי, עד לא אתגזר ה אברהם, הוה אטיס וסתיס מכל סטרוי. מדאתגזר אתפתח מכלא, ולא הוי אטיס וסתיס כקדמיתא.

(פט) והיינו רזא דתנינן, (ו) והוא ישב פתח האהל. משום דאתגלייא יו"ד. מאי קא מיירי. אלא אמר רבי יצחק, דהוא אשרי בגלויא דא, חסד בצדק. ודא הוא פתחא, דמשכנא עלאה קדישא, משמע דכתיב האהל, ז האהל הידוע.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

א מוסיף ר"י אמר ר' חזקיה. ב ופתח. ג דאתפלג כתרא קדישא אתערב ביה דכורא. ד אתערב בה. ה אדם. ו דהא ; דהו (ד"א). ז ל"ג האהל.

ח (ישעיה י"ט) ויחי ר' צ"א. ט (בראשית י"ח) ב"א קב"ט צ"א.

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

הסולם

מאמר

מהו הפתח. למה נקרא פתח. משום שהוא הפתח להמשכת הרוח והגוף, שמשם נולדו. ובוא וראה, עד שלא נמול אברהם היה אטום וסתום מכל צדדיו, שלא היה יכול להוליד בקדושה, כיון שנמול נפתח בו הכל, ולא היה אטום וסתום כבתחילה.

ורפא. פירוש, נגוף למצרים ורפא לישראל. שואל, מהו ורפא. ומשיב, ממה שנמולו. היו צריכים רפואה.

(פו) ותנא באותה שעה וכר' : ולמדנו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. שלמדנו, א"ר יוסי מה שכתוב, ופסח ה' על הפתח, מהו על הפתח, ופסח ה' עליכם היה צריך לומר. ומשיב, אבל על הפתח. על הפתח ממש, שזהו פתח הגוף, ואי זהו פתח הגוף. הוה אומר, זו היא מילה. דהיינו שריפא אותה.

(פט) והיינו רזא דתנינן וכר' : והיינו הסוד שלמדנו, והוא יושב פתח האהל, משום שנגלה ה'. שואל, מה הוא אומר. ומשיב, אלא אמר ר' יצחק, שהוא השרה בגילוי זה של ה'. החסד בצדק. פירוש שע"י המילה, נגלה ה' דשם שדי, שיורה, שנמשך החסד במלכות הנקראת צדק, וזהו הפתח של משכן העליון הקדוש, שהוא המלכות. שזה משמע, משכתוב האהל, דהיינו האהל הידוע, שהיא המלכות, הנקראת אהל.

(פז) ר' שמעון אמר וכר' : רש"א בשעה שנחצה הלילה, והכתר הקדוש, דהיינו מלכות, התעורר אצלה הדכר. ומי הוא הדכר, הוא חסד עליון, דו"א, שנודע, שאינו עולה זה בלי זה, כלומר, אע"פ שהגילה היא בחינת המלכות בלבדה, מ"מ לא יקרה לעולם שהמלכות תהיה בלי ז"א בעלה, ומשום זה, זה מכה וזה מרפא, המלכות מכה וז"א מרפא, והכל בשעה אחת.

פירוש מטרם שנמול היתה המלכות מקבלת מצד שמאל לבד, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאז היא אטומה מכל צדדיה, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים כנודע. וכשנמול נגלו בה החסדים ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים.

(פח) וכתבי, ופסח ה' על הפתח : היינו על הפתח הידוע, דהיינו פתח הגוף כנ"ל.

(צ) אמר רבי אלעזר, כד אתגלייא האי ירד, ה אתבשר, ואתברך בפתח האהל, ה דהיא צדק, ואתבסמא בחסד. הדא הוא דכתיב, כחום היום, דהוא שעתא דשלטא חסד, חולקא דאברהם. ומ"ל דהאי פתח האהל, אתבסם לקבליה דאברהם. דכתיב, וי" ברך את אברהם בכל, דאתבסם בחסד, כ מדאתגלייא ירד.

(צא) אמר רבי אבא, והוא יושב פתח האהל, כמה דכתיב וי" ברך את אברהם בכל. דדא הוא פתחא קדישא, כתרא עשיראה. כחום היום, כמה דאתייהיב ליה כתרא דחסד, הדא הוא דכתיב כחום היום. כמה דיתיב בהאי, כך יתיב בהאי, דלא סליק האי בלא האי.

(צב) ד"א * ועבר י" לנגוף את מצרים. מאי ועבר. דעבר על שורי, דינא כדכתיב, דהו מתקשרי בכתיבין אחרנין דלעילא, נ ושרא ה להו מקיומיהון, ועבר על אורחוי, בגין למעבד בהו דינא, ו ולנטרא להו לישראל, וכדין הוא, כל ועבר, ועברתי, ויעבר, פ דקודשא ב"ה אעבר על כל אורחוי, או לדינא, או לרחמי. הכא ועבר, בגין למעבד דינא, התם ויעבר, בגין לרחמא.

חלופי גרסאות

ח אתבסם; אתבשם. ט דהא. י תבסמא. כ ומדאתגלייא. ל ל"ג דינא. מ דקטרין. נ שריא. ס כהו. ע ולנקמא. פ מוסיף על דקביה.

מסרת הוהר

(ט) (בראשית כ"ד) חי שרה ל"ו צ"ב ד"ח כ"ה ט"א שלי, נ"א ט"ד ש"י, נ"ב ט"א ש"ז, ת"ח קט"ז ט"ג שמו.

הסולם

ועבר — על המשקוף ועל שתי המזוזות

בסמוך. וכמו שיושב בזה בחסד שנקרא יוס, כך יושב בזה במלכות שנקראת פתח האהל, כי אינו עולה זה בלי זה. שהמלכות בלי חסד אינה יכולה להאיר בחכמה שבה, וחסד בלי הארת החכמה שבמלכות הוא ו"ק בלי ראש.

(צב) ד"א ועבר ה' וגו': פירוש אחר על, ועבר ה' לנגוף את מצרים. מהו ועבר, היינו שעבר על שורת הדין של הכתרים, שהיו מתקשרים בכתיבין אחרים למעלה, והתיר אותם מקיומם, פירוש שהכתרים התחתונים שבהם דבוקים המצרים, היו מקושרים בכתיבין העליונים דקדושה, שמשם קבלו חיותם, והתיר הקב"ה את הקשרים ההם, ונתבטל קיומם של הכתרים התחתונים, ואז נהרגו בכורי מצרים. ונמצא, שהקב"ה עבו על דרכיו, שקלקל ההשתלשלות של הכתרים, כדי לעשות דין במצרים, ולשמור את ישראל. וכזה הוא, בכל מקום שכתוב, ועבר, ועברתי, ויעבור, יורה, שהקב"ה עבר על דרכיו, דהיינו על סדרי השתלשלות של הספירות, או כדי לעשות דין או לרחמים. וכאן, ועבר, פירוש, כדי לעשות דין ושם שכתוב, ויעבר ה' על פניו וגו', הוא כדי לרחם.

מאמר

ומאירה הן בתכמה והן בחסדים. ונבחן שע"י המילה נפתח פתח במלכות שתוכל להאיר. ח"ס והוא יושב פתח האהל.

(צ) אמר רבי אלעזר וכו': אר"א. כשנתגלה ה' הזו, נתבשר אברהם, ונתברך בפתח האהל, שהיא צדק, דהיינו מלכות, שנמתקה בחסד, כלומר, שהחכמה שבמלכות התלבשה בחסדים. כנ"ל. ז"ש, כחום היום, שהיום, הוא השעה ששולט החסד, שהוא חלקו של אברהם. כי אברהם הוא מרכבה לחסד דז"א. ומאין לנו, שפתח האהל הזה, שהוא המלכות, נמתקה בחסד מכת אברהם. הוא משום שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל, בכל הוא המלכות, שנמתקה בחסד ע"י אברהם אחר שנגלה בו ה' ע"י המילה.

(צא) אמר ר' אבא וכו': אר"א. והוא יושב פתח האהל, הוא כמו שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל. שפתח האהל, הוא המלכות המכונה בכלל. שזה הוא כתיר העשירי, שהוא המלכות. כתיר פירושו ספירה. כחום היום, פירושו, כמו שניתנה לו ספירת החסד, שנקרא יוס, כך זכה בפתח האהל, כי החסד פותח את המלכות שנקראת אהל שתוכל להאיר, כנ"ל (דפרי דף לו ע"א *) דף ל"ו ע"ב)

צג) ויהי בחצי הלילה וי"י הכה כל בכור צוגו. ר' חייא ור' יוסי הוו אזלי מאושא ללוד, והוה רבי חייא רכיב בחמרא. אמר ר' יוסי, ניתב הכא ונצלי, דהא מטא זמנא דצלותא דמנחה, ותנינן, לעולם יהא אדם זהיר בצלותא דמנחה. א אמאי זהיר. משום דהיא שעתא דתליא דינא ובעי ביג לכוונא דעתיה, נחת ר' חייא וצלי.

צד) עד דהוו אזלי, נטה שמשא למיעל. א"ר חייא לר' יוסי אמאי את שתיק. א"ר יוסי, מסתכל הוינא בדעתאי, דלית עלמא מתקיימא, אלא על רישיהון דעמא. אי רישי עמא זכאין. טב לעלמא. טב לעמא. ואי לא זכאין. ווי לעלמא. ווי לעמא. צה) א"ר חייא, ודאי כך הוא, מנלן. דכתיב, ט) ראיתי את כל ישראל נפוצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה ויאמר י"י לא אדונים לאלה ישובו איש לביתו בשלום. ישובו, ישבו מבעי ליה. לביתו, בביתו מבעי ליה. דהא באתרייהו קיימי. צו) אלא הכי תנינן, אי רישא דעמא לא זכי, עמא מתפסן בחוביה. מנלן. דכתיב, ט) ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה. ט) עשו, דוד חב. וישראל סבלו. ואי רישא ט דעמא מתפס בחוביה. עמא משתזבן. דהא דינא לא שריא עלייהו. דכתיב. ויאמר י"י לא אדונים לאלה. כלומר, א) אלו לא הוו רישין לעמא, מהאי אורחא ישובו איש לביתו בשלום. כלהו משתזבן, אי רישיהון מתפסן. ואפילו יהושפט אתגזר עליה לאתענשא, משום דאתחבר באחאב. אי לאו ההוא צווחא, דכתיב, צ) ויזעק יהושפט.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

צ מוסיף וגו' כתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון וגו'. ט מוסיף ר וצלו. ט מוסיף עשו וכתיב (ד"ה א' כ"א) ואני הוא אשר חטאתי וגו'. ט ל"ג העמא א א; מוסיף אם אלו. ב רישיה; רישי. ג לשלום.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמח

בשלום. שואל, כתוב **ישובו**, הלא ישבו היה צריך לומר. וכן, **לביתו**, בביתו היה צריך לומר, שהרי העם היו נמצאים במקומם, ואנה היה להם לשוב.

צו) **אלא הכי תנינן וכר'**: ומשיב, אלא כך למדנו, אם ראש העם לא זכה במעשיו, נתפש העם בעונו. מאין לנו, כי כתוב, ויאמר דוד וגו' הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשה. הרי שדוד חטא וישראל סבלו. ואם ראש העם נתפש בעונו, נצולים העם. כי הדין אינו שורה עוד עליהם. שכתוב, ויאמר ה' לא אדונים לאלה. כלומר, אם אינם ראשים לעם, כי נהרג אחאב, ע"כ ישובו מדרך הזה איש לביתו בשלום. ואע"פ שהדין כבר רכב עליהם בדרך הזה, מ"מ כיון שנהרג ראשם ונתפש בעונו ישובו בשלום. כולם נצולים אם ראשיהם נתפש. ואפילו יהושפט נגזר עליו להענש, משום שהתחבר עם אחאב, אם לא אותה הצעקה שצעק, שכתוב ויזעק יהושפט.

מאמר ויהי בחצי הלילה
צג) ויהי בחצי הלילה וה' וגו': ר' חייא ור' יוסי היו הולכים מאושא ללוד, והיה ר' חייא רוכב על החמור. א"ר יוסי, נשב כאן ונתפלל. כי הגיע זמן תפלת המנחה. ולמדנו, לעולם יהיה האדם זהיר בתפלת המנחה. ולמה צריך להיות זהיר. משום שהיא השעה שהדין תולה על העולם, וצריך האדם לכוון דעתו. ירד ר' חייא מעל החמור והתפלל.

צד) עד דהוו אזלי וכר': בעוד שהיו הולכים נטה השמש גבא. אמר ר' חייא לר' יוסי, למה אתה שותק. אמר ר' יוסי מסתכל הייתי בדעת. שאין העולם מתקיים אלא על ראשי העם. אם ראשי העם הם צדיקים טוב לעולם, טוב לעם. ואם אינם צדיקים אוי לעולם, אוי לעם.

צה) א"ר חייא וכר': אר"ה. ודאי כך הוא: מאין לנו, כי כתוב, ראיתי את כל ישראל נפוצים וגו' לא אדונים לאלה ישובו איש לביתו:

צו) עד דהו אזלי רמש לילא, אמרו, מה נעביד, אי ניזיל חשך ליליא, אי ניתיב דחלא הוא. סטו מאורחא, יתבו תחות אילנא חד. ד ויתבו והו אמרי מלי דאורייתא, ולא ה דמיכו.

צח) בפלגות ליליא, חמו חד אילתא, דעברא קמיהו, והות צוחת ורמיאת קלין, שמעו, קמו ר' חייא ור' יוסי ואודעזעו. שמעו חד קלא דמכרוז ואמר, מתערין קומו. נימין אתערו. עלמין, אודמנו לקדמת ה מריכון. דהא מריכון ה מפיך לג'ע. דאיהו היכליה. לאשתעשעא עם צדיקיא. דכתיב כ ובהיכלו כלו אומר כבוד.

צט) א"ר ג חייא, השתא פלגו דליליא ממש. ה וקלא דא, הוא קלא דנפק, וכאיב אילתא דלעילא ותתא, דכתיב קול יי יחולל אילות. זכאה חולקנא, דזכינא למשמע דא.

ק) ותא חזי נ רזא דמלה, ה בשעתא דקב"ה אתחזי ה על גנתא, כל גנתא אתכנש, ולא מתפרש מעדן. ומהאי עדן מבועי נפקין, לכמה אורחין ושבילין, ו והאי גנתא, אתקרי צרורא דחיי, דתמן מתעדנין צדיקיא ה מנהירו דעלמא דאתי. ובהאי שעתא, קודשא ב"ה אתגלי ז עליהו.

קא) ה יתבו ר"ח ורבי יוסי, אמר רבי יוסי, בכמה זמנין שאילנא, האי דכתיב,

חלופי גרסאות

דרך אמת

ח) פנחס רע"ט ע"ב. ט) תרומה קע"ג ע"ב ואחרי מות ר' יוסי ע"ב. ד ל"ג יתבו. ה אדמיכו. ו דעבר קמיהו והוה צוח ורמי. ז ל"ג שמעו. ח מוסיף מריכון דהא קלא נפיק (וממעון קחשו יתן קולו) דכאיב אילתא דלעילא ותתא ז מוסיף קחשו יתן קולו. י ל"ג דאיהו היכליה. כ מוסיף ויבא מלך הכבוד ובהיכלו. ל מוסיף יתבו ר' חייא ור' יוסי א"ר. מ ל"ג מן וקלא עד זכאה. נ מוסיף דא רזא ס מוסיף על כל. ע וכל. פ לעלמא ל"ג מנהירו. צ מוסיף עליהו בשעתא דקב"ה אתער בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא כרוזא נפיק זקרי עורי צפון פרי מגדו מאי ויאכל פרי מגדו אלין קרבנין דאתקרבז קמיה מנשמתיהון דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש. ק ל"ג יתבו ר' חייא ור' יוסי

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

מטה. שכתוב קול ה' יהולל אילות. אשרי חלקנו שזכינו לשמוע את זה. (ועי' ויגש י"א ד"ה ביאור, ותבין משם את המאמר הזה).

ק) ותא חזי רזא וכר: ובוא וראה, סוד הדבר הוא, בשעה שהקב"ה נגלה על הגן, מתאסף כל הגן, דהיינו כל הצדיקים שבגן, ואיננו נפרד מעדן, שהוא החכמה. ומעדן הזה יוצאים עינות, דהיינו הארת החכמה, לכמה אודחות ושבילים (ע"י ביאורם בב"א דף רנ"א ד"ה נחית) להשגת הצדיקים. וכן הזה נקרא צרור החיים, ששם מתעדנים הצדיקים מהארת עולם הבא. ובשעה ההוא הקב"ה מתגלה אליהם.

קא) יתבו ר"ח ור' יוסי וכר: ישבו ר' חייא ור"י. אמר ר' יוסי, כמה פעמים שאלתי זה, שכתוב, ויהי בחצי הלילה וגו' ולמה לא היה זה ביום שיגלה לכל פרסום הנס. ולמה מתו כז

צו) עד דהו אזלי רמש וכר: בעוד שהיו הולכים החשיך הלילה, אמרו מה נעשה, אם גלך כבר החשיך הלילה, אם נשב במקומנו. הרי פחד הוא. סרו מן הדרך, וישבו תחת אילן אחד. וישבו והיו אומרים דברי תורה, ולא יישנו.

צח) בפלגות ליליא חמו וכר: בחצות לילה, ראו אילה אחת, שעברה לפניהם והיתה צועקת, והרימה קולות. שמעו. קמו ר' חייא ור' יוסי והודעזעו. שמעו קול אחד המכריז ואומר, נעורים קומו, ישנים העירו. עולמות, הכונו לפני אדוניכם, כי אדוניכם יוצא לגן עדן, שהוא היכלו, דהיינו המלכות, להשתעשע עם הצדיקים. שכתוב, ובהיכלו כולו אומר כבוד.

צט) א"ר חייא וכר: אר"ת, עתה חצות לילה ממש, וקול זה, ששמענו, הוא קול היוצא ומחלחל האילה של מעלה. שהוא המלכות, ושל (דפו"י דף ל"ו ע"ב)

ויהי בחצי הלילה וי"י הכה כל בכור מארץ מצרים אמאי לא הוה ביממא, ר דיתגלי
 ט לכל פרסומי ניסא, ואמאי מיתו כל אינון חלשי ה דבתר רחייא, ואינון טלייא
 דבני עאנא, ולא מיתו מלכי ופרדשכי, וגוברין מגיחי קרבא, כמה דהוה בסנחריב,
 דכתיב ק ויצא מלאך יי ויך במחנה אשור וגו'. ותנינו, כלהו מלכין בני מלכין
 ין רופינוס ופרדשכי, התם * אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה, א יתיר מהאי,
 דהוה יאות ב למהוי דיליה יתיר.

קב) אמר ליה יאות שאלת, ואנא לא שמענא מידי בהאי, ולא אימא, אבל
 הא זכינא לכל האי, וארחא אתתקן קמן. אנא שמענא דרשב"י מדכי שוקין
 דטבריה, ניזיל גביה. יתבו, עד דהוה נהיר יממא. כד סליק נהורא, קמו ואזלי. כד
 מטו גביה. אשכחוהו, דהוה יתיב, וספרא דאגדתא בידיה.

קג) פתח ואמר, ה כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו. כיון דאמר,
 כל הגוים כאין נגדו, למה נ כתיב מאפס ותהו נחשבו לו. אלא - אוליפנא, ה דעתייהו
 ו דכל עמין דעלמא, דמהימנותא דלהון הוא כאין, דלא אדבקו עלאין ז ותתאין,
 ושויין לקבלייהו מהימנותא דשטותא, אבל מאפס ותהו נחשבו לו, כהאי עלעולא,
 ח דסחרא ברוחא, ומתגלגלא בקיטא בריקניא, הה"ד ט וכל דיירי ארעא כלא
 חשיבין.

קד) עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, את דא
 ימינא דקב"ה, ואת דא שמאלא. אוליפנא, דסטא קב"ה ימיניה, וברא ית שמיא,

חלופי גרסאות

ר דאתגלי. ט ל"ג לכל. ת דרחייא וליג דבתר. א ל"ג
 יתיר. ב דיליה למחזי. ג אמר. ד למדנו. ה מדעתייהו;
 דרעותיהו. ו דעמין עעיו וליג דכל; עמין עעיו.
 ז בתתאין. ח דמרחא.

מסדת הזהר

ק) (מ"ב י"ט) מקץ ל"ו צ"ב. ר) (ישעיה מ') הקסה"ז
 קליג צ"ד. ח"ג רעו. ת"ח קכ"א ט"א שכ"ב
 ט) (דניאל ד') מקץ י"ב צ"ט.

דרך אמת ין דוכסין ושרים.

ויהי בחצי הלילה

כיון שאמר כל הגוים כאין כנגדו למה כתוב
 עוד מאפס ותהו נחשבו לו. ומשיב, אלא למדתי
 דעתם של כל העמים שבעולם, אשר אמונתם
 היא כאין, שאינם משיגים לא מדרגות
 העליונות ולא התחונות. ומשימים לעצמם
 אמונה של סכלות, אבל מאפס ותהו נחשבו
 לו כמוץ הזה המסתובב ברוח ומתגלגל בקיץ
 בשדות בריקנות, שאין בו תוכן מאומה. ז"ש
 וכל דיירי ארעא כלא חשיבין.

קד) עוד פתח ואמר וכר': עוד פו"א.
 בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.
 את זה ימינו של הקב"ה, ואת זה שמאלו.
 למדתי שנטה הקב"ה ימינו, שהוא חסד, וברא
 את השמים, ונטה שמאלו, שהוא דין, וברא את
 הארץ. ז"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה
 שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדיו.

מהו

הסולם

מאמר

כל אלו החלשים שלאחר הריחים והטלאים
 שבצאן, ולמה לא מתו מלכים ושרים ואנשים
 עודכי מלחמה, כמו שהיה בסנחריב, שכתוב.
 ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. ולמדנו,
 שכולם מלכים בני מלכים שרים וקצינים, ושם
 נראה גבורתו של שליח אחד של הקב"ה, גדול
 יותר מן הנס הזה, שנעשה כאן על ידו עצמו,
 והלא הנס שלו היה דאוי להיות גדול יותר.

קב) אמר ליה יאות וכר': א"ל יפה
 שאלת, ואני לא שמעתי משהו בזה, ואיני אומר.
 אבל כיון שזכינו לכל זה, והדרך התתקן לפנינו,
 ואני שמעתי שר' שמעון בן יוחאי מטהר שוקים
 של עיר טבריה, נלך אצלו. ישבו עד שהאיר
 היום. כשעלה האור קמו והלכו. כשהגיעו אליו,
 מצאוהו, שהיה יושב וספר הגדה בידו.

קג) פתח ואמר וכר': פתח ואמר, כל
 הגוים כאין נגדו, מאפס ותהו נחשבו לו. שואל,
 220 (דפו"י דף ל"ו ע"ב *) דף ל"ז ע"א)

וסטא שמאלא, וברא ית ארעא. הה"ד, ה) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו.

קה) מהו יעמדו יחדו. ס"ד שמיא וארעא לאו הכי, ׀ אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת, והאיך יעמדו יחדו. בזאת ההיא, דשלטא בפלגות ליליא, דכלילא א"ת • בזאת.

קו) ותנינו, כתיב א) את הכל עשה יפה בעתו. א"ת, הא דאמרן. הכל, כד"א, ב) וי"י ברך את אברהם בכל. ותאנא, כ) דהיא כתר דאתקרי וא"ת, ז) דכלילא מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין סטרוי, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא לעמין עכו"ם.

קז) פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר, דנימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב, ויהי בחצי הלילה וי"י הכה כל בכור בארץ מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי פסוקא בההוא. מלה אתא ואנן אורחא אתתקנא קמן, למיתי למשאל קמן. קח) פתח ר"ש ואמר, א) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא עלאה קדישא, ׀ נהירו על כל בוציני דנהרו

חלופי גרסאות

ס מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי י וא"ת. כ דהיא ז כלילא. ׀ נהירו עלאה דבוציני דנהירו.

מסרת הזהר

ח) (ישעיה מ"ח) כ"א רניו צ"ב א) (קהלת ג) מקץ ט"ו צ"א. ב) (בראשית כ"ד) לעיל אות צי צ"ס. ג) (תהלים קי"ג) מקץ י"ג צ"ד.

ויהי בחצי הלילה

מקרא הוה יבואר בדבר ההוא. ואנו, הדרך התתקן לפנינו, לבא ולשאל לפניך.

קח) פתח ר"ש וכו': פתח ר' שמעון ואמר. מי כה' אלקינו המגביה לשבת וגו' פירושו. מי כה' אלקינו, שהוא ז"א, העולה ומתעטר להתישב בכתר עליון הק', שהוא בינה, שהארתו מעל כל האורות המאירים והכתריב העטרות. כי כל המוחין שבעולמות, מן הבינון הם נמשכים. המשפילי לראות, היורד בספירותיו מכתר לכתר, דהיינו מקו ימין דבינה לימין של עצמו. מנזר לנזר, מקו שמאל דבינה לשמאל של עצמו. מהארה לתארה, מקו אמצעי דבינה לקו אמצעי של עצמו. ממאור למאור ממלכות דבינה למלכות של עצמו. להשגיח בעליונים בשמים ובתחתונים בארץ. ז"ש, ה' משמים השקיף על בני אדם וגו'.

פירוש. הכתוב מדבר בהשגות המוחין של ז"א. ונודע שמתחילה עולה ז"א למין אל הבינה, ומכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל דבינה שהיו במחלוקת, ועושה שלום ביניהם, ואז יוצאים ג' קוין בבינה, והמלכות המקבלת מהם. שז"ס תלת נפקי מוחד, שג' קוין דבינה יוצאים מאחד שהוא ז"א. ועל זה אה"כ. מי כה' אלקינו

הסולם

מאמר

קה) מהו יעמדו יחדיו: שואל, מהו שאוה"כ יעמדו יחדיו, ומשיב, פן יעלה על דעתך ששמים וארץ, שהם ז"א ונוקביה, אינו כן. שאינם עומדים יחדיו, אלא שהם ימין ושמאל נפרדים, שהם א"ת, ואת כנ"ל. ע"כ אה"כ יעמדו יחדיו. ואיך יעמדו יחדיו. בזאת ההיא, שהיא המלכות, השולטת בחצות לילה, שאז כלול את שהוא חסד בזאת שהיא מלכות. ונמצאים אז עומדים ביחד.

קו) ותנינו כתיב וכו': ולמדנו, כתוב, את הכל עשה יפה בעתו. את פירושו כמו שאמרנו, שהוא חסד דז"א, הכל, הוא כמשי"א, ה' ברך את אברהם בכל. ולמדנו שבכל, היא הספירה שנקראת זאת, דהיינו המלכות, הכלולה מן את ואת, כנ"ל, ושולטת בחצות לילה בשני צדדים, ברחמים ובדין, רחמים לישראל ודין לעמים עכו"ם. ואומר הכתוב, א"ת הכ"ל עשה שיהיו מחוברים יחד, יפה בעתו, דהיינו בחצות לילה.

קז) פתח ר"ח וכו': פתח ר"ח ואמר, אם טוב לפני אדוני, אומר דבר אחד, על מה שבאתי. כתוב, ויהי בחצי הלילה והי הכה כל בכור וגו'. ומדבר זה שאמר אדוני, נשמע, שגנ' (דפ"י דף ל"ו ע"א) 221

כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית בכתרוי, מכתרא לכתרא, מנזרא לנזרא, מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא בעלאין ותתאין, הה"ד ד' י" משמים השקיף על בני אדם וגו'.

קט) תא חזי, כתיב, ויהי בחצי הלילה. נ כחצי מבעי ליה, או כחצות כגוונא דאמר משה. ואי כמה דאמרי חברנא, דלא יימרון אצטגיני פרעה, משה בדאי הוא. הא קושיא באתריה קיימא, בג' גווני, דאפילו ישראל יימרון ה הכי. חד, דאי הכי הוה ליה למימר ויאמר משה כחצות הלילה. אמאי קאמר, כה אמר יי וגו'. כמה דלא ע אתכוון שעתא, פ דהא לא יתפסון במשה, אלא ט בפטרונא, בגין דאמר כה אמר יי וגו'. תרי, דהא משה אמר, עד בכור השפחה אשר אחר הרחים, ולא הוה הכי, אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור. עכ"פ אפילו ישראל נמי יימרון הכי, דהא לא אתבררון מלי. תלת דאיהו אמר משמא דפטרונא כחצות, וכתיב ויהי בחצי הלילה.

קי) ועוד, שאלתא דילכון, יתיר על מטול דלא יכיל בעירא למסבל. צ אמאי הוה בפלגות ליליא, ק ולא ביממא. ואמאי מיתו כל אינון חלשין דבתר רחיא. אלא ר כלא רזא עלאה הוא, בין ט מחצדי חקלא, וכלא ט אתכשר בנביאה מהימנא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

נ כחצות ט ל"ב הכי. ע יתכוון שעתיה. פ ולא ולי"ב דהא. צ ל"ב מן אמאי עד אלא. ק ל"ב מן ולא עד אלא. ר מוסיף עד כלא. ש אתבשר; אתקשר.

ד) (תהלים י"ד) ח"ג קיט. ז"ח ע"ו ט"ב שני"א. דרך אמת כ] באב ואדון שהוא הקב"ה. ל] בארתי לעיל בכמה מקומות.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

חצות לילה. זרי הקושיא במקומה עומדת בג' אפנים, שאפילו ישראל יאמרו כך. א) שאם כן היה לו לומר, ויאמר משה כחצות הלילה, למה אומר כה אמר ה'. והרי ה' אמר בחצות. וכמה שלא יכוון את השעה, לא יתפשו במשה, אלא באדון, שהרי אמר, כה אמר ה'. ב) כי משה אמר, עד בכר השפחה אשר אחר הרחים, ולא היה כן, אלא עד בכר השבי אשר בבית הבור. על כל פנים אפילו ישראל יאמרו כך, שהוא שקרן, כי לא התאמתו הדברים כמו שאמר. ג) שהוא אמר בשם האדון כחצות כתוב, ויהי בחצי הלילה. ולא כחצי, כמו שאמר משה.

אלקיננו המגביהי לשבת. כי אע"פ שז"א הוא בחי' ו"ק, ולא מג"ר, מכל מקום הוא עולה לבנינה ונעשה בה קו המכריע הנקרא דעת, שהיא ג"ר, והוא מתיישב שם בין ספירות דראש, ואח"כ כיון דתלת מחד נפקי נמצא דחד בתלת קיימא. (כנ"ש בזהר בראשית א' אות שס"ג) שז"א עומד ג"כ באותם ג' קוין שהאיר בבנינה. כי אותו השיעור שהתחתון גורם להאיר בעליון זוכה בו גם התחתון עשה. ח"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ, שאח"כ הוא משפיל עצמו, כי יורד מן הבינה למקום עצמו עם ג' המוחזין ההם המאירים בג' קוים, ועושה זה כדי להשפיע בשמים ובארץ. וקו ימין מכנה כתרא. וקו שמאל מכנה נזרא. וקו אמצעי מכנה גהירו. והמלכות מכנה בוצינא.

קי) ועוד שאלתא דלכון וכר: ועוד, השאלה שלכם, הכבדה יותר ממשא שבהמה יכולה לסבול, ששאלתם, למה היה מכת בכורות בלילה ולא ביום. ולמה מתו החלשים שאחר הריחים. אלא הכל סוד עליון בין קוצרי השדה. דהיינו אותם שזכו להשיג הצמחים של אור הגנוז שנזרעו במלכות (כנ"ל אות נ"ז) הנקראת שדה. וכל הוא ישר בדברי הנביא הנאמן.

קט) תא חזי כתיב וכר: בוא וראה, כתוב, ויהי בחצי הלילה, כחצי היה צריך לומר, או כחצות, כמו שאמר משה, ואם תאמר, כמו שאמרו החברים, שלא יאמרו אצטגניני פרעה, ימשה שקרן הוא. כי אי אפשר לדייק הרגע של

קיא) זכאה חולקיה דמשה, דעליה כתיב (n) יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם. אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן * ששון מחבריך. יפיפית מבני אדם: משת וחנך. הוצק חן בשפתותיך: מנח ובניו. על כן משחך אלהים אלהיך: מאברהם ויצחק. שמן ששון: מיעקב. מחבריך: משאר נביאי. n וכי גבר דסליק בדרגין עלאין דלא סליק א ב"נ אחרא, לא ידע מה דאמר.

קיב) אלא הכי תנינן, האי כתר דאקרי זא"ת, אתקרי אשיה, כד"א, n לזאת יקרא אשה. אמאי. משום כי מאיש לקחה זאת. מאן הוא איש: ההוא דאקרי זה. ודא הוא איש דכר. כד"א n כי זה משה האיש. האיש הזה. ואקרי איש זה. וזה איש. וזאת, אתנסיבת מזה דאקרי זכר.

קיג) ובגין דא, איהי תמר דכר ונוקבא, דלא סליק דא בלא דא. תמר: כד"א. n כתמרות עשן. מה עשן. סליק חוור ואוכם. אוף הכא. כלא כליל n בה בפלגות ליליא, למעבד נימוסוי בחד שעתא, חוור לישראל, ואוכם לעכו"ם.

קיד) n ובעוד דהאי ליליא לא אתפלג, לא עביד נימוסוי מ"ל. מאברהם. דכתיב n ויחלק עליהם לילה, דאתפלג למעבד נימוסוי אוף הכא, משה אמר n כחצות, כמפלג. n דמשה ידע דלא יעביד נימוסוי עד דאתפלג. קטו) n והכי הוה, דלא עביד ליליא נימוסוי, עד דאתפלג, בפלגות בתראה.

חלופי גרסאות

ת ל"ג וכי א ב"נ דלא ידע בה דאמר. ב ל"ג בה. n ועוד דהאי ליליא אי לא. ד מוסיף כחצות מהו כחצות כד"א (מ"א י"ח) כעלות המנחה (איוב ה') כעלות גדיש אוף הכי משה אמר כחצות. n ומשה. n והנה ידע דלא עבד.

מסרת הוהר

(n (תהלים מ"ה) ז"ח ג"ב ס"א ש"ד. n (בראשית ב') כי"א ר"ח צ"ב. n (שמות ל"ב) ויחי ל"ה צ"א. n (בראשית י"ד) לך קמ"ה צ"א.

ויהי בחצי הלילה

קיג) ובגין דא איהי וכר: ומשום זה. היא דהיינו המלכות. נקראת תמר. שיוורה זכר ונקבה, כי התמר אינו עולה זה בלי זה. זכר בלי נקבה. ועוד. ע"כ נקראת תמר: כמש"א כתמרות עשן. מה עשן עולה בלבן ושחור. אף כאן במלכות הנקראת. זאת. הכל כלול בה בחצות לילה. לעשות פעולותיה בשעה אחת, בבת אחת. לכן לישראל שהוא רחמים, ושחור לעכו"ם שהוא דין.

קיד) ובעוד דהאי ליליא וכר: ובעוד שלילה הזה לא התחלק אינו עושה פעולותיו. מאין לנו מאברהם. שכתוב. ויחלק עליהם לילה. שפירושו. שנחלק כד' לעשות פעולותיו. אף כאן, משה אמר כחצות, פירושו. כשיתחלק. הלילה, שמשה ידע. שלא יעשה פעולותיו עד שיתחלק.

קטו) והכי הוה דלא וכר: וכן הייה שלא עשה הלילה פעולותיו עד שנחלק. כי במחצה השניה של הלילה עשה פעולותיו. ז"ש ויהי

הסולם

מאמר

קיא) זכאה חולקיה דמשה וכר: אשרי חלקו של משה, שעליו כתוב, יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך וגו' שמן ששון מחבריך. יפיפית מבני אדם, היינו משת וחנך. הוצק חן בשפתותיך, מנח ובניו, שנאמר עליו ונח מצא חן. על כן משחך אלקים אלקיך, מאברהם ויצחק. שגן ששון. מיעקב. מחבריך, היינו משאר הנביאים. וכי גבר שעלה במדרגות עליונות שלא עלה אדם אחר. לא ידע מה שאמר.

קיב) אלא הכי תנינן וכר: אלא כך למדנו. ספירה זו שנקראת זאת, דהיינו המלכות, נקראת אשה כמש"א, לזאת יקרא אשה. ולמה נקראת כן. משום. כי מאיש לוקחה זאת. מי הוא האיש. הוא אותו שנקרא זה, והוה איש זכר. דהיינו ד"א. כמש"א. כי זה משה האיש. והוה. הרי שאיש נקרא זה, וזה נקרא איש. וזאת לוקחה מזה שנקרא זכר.

ז עבד נימוסוי, ההיז ויהי בחצי הלילה. מאי בחצי. בפלגות בתראה, בזמנא דאיהי שלטא, ואשתכח האי ח זאת, למעבד נמוסין תדירא, וכל נימוסא דאתעביד בליליא, בפלגותא בתראה אתעביד.

קטז) ויי הכה כל ב כור, מ ויי: הוא ובית דינו, ויי: הוא ונימוסוי. הכה כל בכור. הכה, משה לא אמר אלא ומת כ וגו', מהו הכה. ז אלא, דאתער כה, כמה דאגזים משה, דכתיב והנה לא שמעת עד כה.

קיז) ותאנא, פרעה חכים הוה מכל חרשוי, ואסתכל בהאי ח זאת, ז דיעביד ב ביה דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר משה, בזאת תדע כי אני יי. ע ובאיהו מה כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה מהרהורא דא. כדא, י ויפן פ אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא שוי לביה לקבליה דזאת.

קיח) כל בכור, ז אפילו דרגין עלאין ותתאין, אתברו ק משולטנהון, כל אינון דשלטין בחכמתא דלהון, דכתיב, בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין, דאתברו ר משולטנהון, כלהו בפסוקא ט אתחזון, דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה, הא כלהו אתחזון בפסוקא.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ז ל"ג עבד נימוסוי. ח ל"ג זאת. ט מוסיף בכור מ] בשעתא דקביה אתער בנגתא דעדן לאשחעשעא עם צדיקיא וכרווא נפיק וקרי (שה"ש ד') עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יולו בשמיו יבא דודי לבנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אלין קרבנין דאתקריבו קמיה שאר קרבנין ממש. י ל"ג הכה. כ ל"ג וגו'. ל ל"ג אלא. צ דאפילו. ק משלשוליהון. ר משלשוליהון. ש אתרמינו.

(י) (במדבר י"ב) ח"ב רכז: ח"ג מז. רו: דרך אמת [ט] זה שייך לעיל דף לו ע"ב שורה ל"ב וסמנו אותו שם. מנשמתינו דצדיקיא האי בפלגות ליליא בשעתא אחרא ס ל"ג זאת. נ דעביד. ס ליה. ע ואיהו. פ סרעה.

ויהי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

בו דין, ועתידה להחריב ארצו. כמו שאמר משה. בזאת תדע כי אני ה'. ובו מה כתוב, ויפן פרעה, מהו ויפן. הוא, שהפנה את לבו מהרהור הויה. כמ"ש ויפן אהרן. ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. המלה גם, שהיא מיותרת, באה לדבות, אותה העתידה להחריב ארצו. ולא שם לבו אל זאת. כלומר, שהמלה גם רומזת, שאע"פ שידע שהשם זאת, שהיא המלכות תחריב ארצו, עם זה לא שת לבו אליה.

ויהי בחצי הלילה. מהו בחצי. היינו במחצה השניה בזמן שהיא, המלכות, שולטת, ונמצאת תמיד זאת הזו, שהיא המלכות, לעשות פעולות. וכל פעולה שנעשתה בלילה, במחצית השניה בעשתה.

קיח) כל בכור, אפילו וכו': כתוב כל בכור, בכור, הוא בחינת חכמה, וכל בכור, יורה שאפילו מדרגות עליונות ותחתונות נשברו משליטתם, דהיינו כל אלו המדרגות השולטות מכח החכמה שלהם, שהיא חכמת מצרים, שכתוב, כל בכור בארץ מצרים, וכל המדרגות העליונות ותחתונות שנשברו משליטתם כולן נראות בכתוב, שכתוב מבכר פרעה היושב על כסאו וגו'. הרי כולן נראות בכתוב.

קטז) והי הכה כל בכור: והי, פירושו הוא ז"א, ובית דינו, שהוא המלכות, והי פירושו, הוא הפעולותיו. הכה כל בכור, שואל, משה לא אמר אלא, ומת כל בכור, מהו שנאמר כאן הוזה, ומשיב, אלא שהתעורר מלכות דמדת הדין שנקראת כה, כמו שהפחידו משה, שכתוב, והנה לא יימעת עד כה. וע"כ נאמר והי הוזה, שהוא השם כה, שהמית כל בכורי מצרים.

קיז) ותאנא פרעה חכים וכו': ולמדנו פרעה, חכם היה יותר מכל מכשפיו, והסתכל בזאת הזו, דהיינו המלכות, שתעשה (דפו"י דף ל"ו ע"ב) 224

קיט) סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, נ] כתרא תתאה דקוזמיטא
 ח דמלכותא דלעילא. עד בכור השפחה, ט] כתרא שמאלא, תתאה מינה, דקוזמיטא
 א מבתר ארבע רחיין, ארבע משיריין. ב משמע, ג משום דכתיב אחר הרחים, ד ולא
 מן הרחים. וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין, נוקבא מ: נוקבתא, דאשתכחו באתני
 כבעירי וחמרי, ברברבי בזוטרי, ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי
 אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון
 לעלמין, ולא יפקון לחירו.

קכ) ט] וברוחצנותא דאלין דרגין, סריבו מצראי. די בהון עבדו קשרא
 לישראל, דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא
 דקודשא בריך הוא, ודכרנא דא לא ישתצי מישראלה לדרי * דרין, ו דאי לא הוה
 חילא וגבורתא דקודשא ב"ה, כל מלכי עמין, וכל חרשי עלמין, וחכימי עלמין, לא
 יפקון לישראל מן עבדותא, פ] דשרא ז קטרין דלהון, ותבר כל אינון כתרין, בגין
 לאפקא לון. על דא כתיב. ט] מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי
 הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך.

קכא) ככה ר"ש, ארים קליה ח ואתנת, אמר ז ט קנטורא דקיטפא אשתכח,
 חשבתון דשבח קביה כמה זמנין, ט] אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ט] הוציאך יי

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ת ממלכותא. א מבתרי אחר. ב ל"ג משמע. ג ל"ג משום.
 ד ל"ג ולא מן הרחים. ה לרין בתראין. ו נאי. ז קשרין.
 ח ואתנת. ט דקנטורא.

כ (ירמיה י') הקסיהו קליא צ"א. ל (דברים ה') ח"ב
 רסו. ט (שם ס"ו) ח"א רס.

דרך אמת נ] מדרגה תחתונה של מדרגות השרים במלכות של מעלה. ט] מדרגה תחתונה שבשמאל
 כמדרגת השרים ששם והוא אחר ארבע מתנות חיצוניות שנקראים ארבע ריחיים ומשם תוקף הכישרים וכולם
 הוריד הקביה ממשלתם בעת יציאת ישראל מצרים לחיות נכנעים אל גבול הקדושה כאמור. ט] ועל ידי
 בסחונם במדרגות חיצונים מרדו המצריים. פ] שהתיר קשר שלהם של כישרים. צ] קינסור ומחלוקת הדיבוק
 נמצא בכאן וכמבואר

וידי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

את ישראל, כי בהון עשו קשר של כשפים
 לישראל, שלא יוכלו לצאת מעבדותם לעולם.
 ובוה נראה הגבורה והשליטה של הקביה. וכתרין
 זה לא יכלה מישראל לדורי דורות. כי אם לא
 היה הכח והגבורה של הקביה, כל מלכי העמים
 וכל מכשפי העולם לא היו יכולים להוציא את
 ישראל מן העבדות, כי פתח הקשרים שלהם
 ושבר כל אלו הכתרים הנ"ל של בכור השבי
 כדי להוציאם לחירות. על זה כתוב, מי לא יראך
 מלך הגוים וגו'.

קיט) סתמא דמלה, מבכר וגו' ;
 קיצור הדבר. מבכור פרעה היושב על
 כסאו, הוא שליטה של ספירה תחתונה
 דקליפות המקבלת ממלכות העליונה. עד בכור
 השפחה, היא ספירה שמאלית הנמצאת מתחת
 השליטה הנ"ל, מאהר ארבע ריחיים, שהם ארבע
 מחנות של הקליפות. זה משמע משכתוב אחר
 הריחיים ולא מן הריחיים. וכל בכור בהמה,
 הוא מתחת התחתונים הנ"ל, והיא נקבה מנקבות
 הנמצאות באתונות בבהמות וחמורים, בגסות
 ובדקות. שהם מדרגות הטומאה. ומקבלים מהם,
 גברים ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית
 הבור, היינו אלו היוצאים משפחה. שבהם
 עושים כשפים לאסירים לעבוד עמהם לעולם
 ולא יצאו לחירות.

קכא) ככה ר"ש ארים וכר: ככה ר'
 שמעון והרים קולו ונאנה. אמר כבר דבק נמצא,
 אתם חושבים במה שהתדבק הקביה ושבח את
 עצמו כל כך הרבה פעמים ביציאת מצרים.
 שכתוב, אשר הוצאתיך מארץ מצרים. הוציאך
 ה' אלקיך ממצרים. ויוציאך ה' אלקיך משם.
 זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים.
 ויוציאך

קכ) וברוחצנותא דאלין דרגין וכר :
 ובבטחון על אלו המדרגות, מאנו המצרים לשלוח
 225 דפו"י דף ל"ו ע"ב * דף ל"ח ע"א

אלהיך ממצרים, ויוציאך יי אלהיך משם, הוצאתי את צבאותיכם, זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, הוציא יי אתכם מזה.

קכב) אלא תאנא, כתרין, אינון לתתא, כגוונא דרעילא, וכלהו סתימין, בתלתא אלין דארמן. ותלת קשרין קשירו בהו, על ג' דרגין. אלין כ זבהו ל עבדו, דישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין.

קכג) זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבזכותכון שריאו נ קטרין, וקודשא ביה דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון הה"ד ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם, הא קשרא חדא, דאברהם. את יצחק, הא קשרא תניינא, דיצחק. ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שלימתא דיעקב.

קכד) תנא, כל זמנין וחגיין ושבתין, כלהו דוכרנא להאי, ועל האי אתקיימו כלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתין. ובגיני כך, לא אשתצי דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגיין ושבתין. ת"ח ז דינא דא, הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא דישראל.

קכה) ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאלתו. תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתיב הוציאך יי אלהיך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא דישראל, לא הוה אלא בלילה, דליליא שרא קטרין, ועבד נוקמין, ויומא אפיק לון בריש גלי,

חלופי גרסאות

י ליג אלן. כ די בהו. ל עבדי. מ ישראל. נ קטרין ; מוסיף קטרין ועבד נוקמין. ס קשרי. ע זלהון. פ אשתציאו ; אשתני. צ דנא ; דא הליג דינא ; דינא זליג דא. ק דלילה.

מסרת הוהר

ג) שם ה' ח"ב רב : רעו : ז"ח מ"ד ט"ב ש"ח. ד) שמוט י"ב) ע) שם י"ג) ח"ג רנא. פ) דכרים ר) ח"ב נג. פד. ח"ג כה. צ) שמוט י"ג) ח"ג רנא. ק) שמוט ב') נירא קליג צ"ג.

דרך אמת ק הותרו הקשרים שקשרו בכישופם.

ויחי כחצי הלילה

קכד) תנא כל זמנין וכר' : למדנו. כל הזמנים והחגים והשבתות כולם הם זכרון לזה, ליציאת מצרים, ועל זה עומדים כולם. ואם זה לא היה, לא היה השמירה של הזמנים החגים והשבתות. ומשום זה, לא כלה זכרון מצרים מכל הזמנים והחגים והשבתות. בוא וראה, דין הזה של יציאת מצרים, הוא יסוד ושורש התורה וכל המצות וכל אמונה השלמה של ישראל. ולפיכך נזכר יציאת מצרים הרבה פעמים בחורה. (ועי' בפרשת לך דף מ"ח ד"ה ויש כאן, ותבין למה הדין דיציאת מצרים הוא שורש הכל).

קכה) ועוד אמאי לא וכר' : ועוד, מה ששאלתם למה לא היה הדין של מצרים ביום. למדנו, כתוב, היום אתם יוצאים. וכתוב הוציאך ה' אלקיך ממצרים לילה. אלא למדנו, עיקר הגאולה של ישראל לא היה אלא בלילה. שהלילה פתח שהים המלכות הנקראת לילה, שהלילה פתח קשרים

הסולם

מאמר

ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. הוציא ה' אתכם מזה וחמשים פעם נזכרה יציאת מצרים בתורה.

קכב) אלא תאנא וכר' : ומשיב, אלא למדנו. עשדה כתרין, דהיינו ספירות, יש למטה בקליפות, כעין של מעלה בקדושה. וכולם סתומים בשלשה קליפות אלו שאמרנו, שהם בכר פרעה בכור השפחה בכור בהמה, ושלשה קשרים קשרו על ג' מדרגות אלו, שבהם עשו, שישראל לא יצאו מן שעבודם לעולם.

קכג) זכאין אתון אברהם וכר' : אשדיכם אברהם יצחק ויעקב, שבזכותכם נפתחו הקשרים, והקביה זכר את שלשה קשרי האמונה שלכם. ז"ש ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם הוא קשר אחד של אברהם. את יצחק הוא קשר השני של יצחק. ואת יעקב הוא קשר הג' השלם של יעקב.

(דפריי דף ל"ח ע"א)

הדא הוא דכתיב ה יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל ה מצרים. וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה יי בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

קכו) אתו ר' חייא ור' יוסי, אשתטחו קמיה, ונשקו ידוי. ט ובכו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינך, עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא. ח עבד הן שורי קרתא א קדישא ותרעוי. מאן דעייל, לא עייל, עד דיפתחון תרעין. מאן דסליק, לא סליק, עד דיתקנון זרגין דשורי ב מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רשב"י, דאיהו פתח תרעין דרוי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין. ג וכתוב ט יראה כל זכורך את פני האדון יי. מאן פני האדון יי, דא רשב"י, דמאן דאיהו ז דכורא מן ה דכרניא, בעי לאתחזאה קמיה.

קכז) אמר לון, עד ו השתא, לא סיימנא מלה דשאלתא דילכון, דהא תנינן, ויי הכה כל בכור, כל בכור סתם, כדקאמרן. וכלא הוה כמה ז דאינון דמיתו, אינון קטורי קטריין, דהוו משתמשי בתרשייהו באינון כתרין. מנהון משתמשי בעלאי, ומנהון בתתאי, ואף על גב דכלהו תתאין אינון. וכל ארעא דמצרים מליא חרשין הוה. וכתוב כי אין בית אשר אין שם מת.

קכח) ואתעביד דינא בכלא, בשעתא דאתכנשו כלהו בבתיהון, ולא הוו

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ו (במדבר ל"ג) ט (שמות ל"ד) הקסה"ו כ' ז"א. ו מוסיף מצרים (הוא) העוד לילה שארי [שרי] קטריין [קסריין] ועבד [ועביד] נוקמין ודיגין ויומא גלי כיד רמה וגו'. ט בכור אמרו. ח מוסיף עבד רשב"י. ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הה"ד יצאו בני ישראל ז ואינון ולי"ג כמה.

ויחי בחצי הלילה

הסולם

מאמר

בחינת זכר ממוחזין העליונים הנקראים זכרונות. שהם מוחזין דא"א, צריך להראות לפניו. קכו) אמר לון עד וכו': אמר להם, עד עתה, עוד לא כליתי להשיב על דברי השאלות שלכם. כי למדנו, והי הכה כל בכור. כל בכור סתם, שאינו אומר בכורי מצרים, הוא, משוט שטובב גם על המדרגות שהמצרים נאחזים בהם, שהם ד' מדרגות הקליפות כמו שאמרנו. והכל היה כמו אלי שמתו, כלומר שנעשה במדרגות הקליפות כמו בכורי מצרים שמתו. אלו קושרי הקשריט שהיו משתמשים בכשפיהם באלו הכתרים, מהם היו משתמשים בעליונים ומהם בתחתונים, ואע"פ שכולם הם תחתונים, עם זה היו משתמשים גם בעליונים. וכל ארין מצרים היתה מלאה כשפים, שכתוב, כי אין בית אשר אין שם מת.

קשדים ועשה נקמות, והיום הוציא אותם ביד רמה. ז"ש, יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זה היה כרי לפרסם הנס.

קכו) אתו ר' חייא וכו': באו ר"ה ור' יוסי והשתטחו לפניו ונשקו ידיו ובכו, ואמרו, צודות העליונים והתחתונים מרימים ראשם בזכותך, עשה הקב"ה ירושלים של מטה, שהוא המלכות, כעין ירושלים של מעלה, שהיא בינה. ועשה החומות של העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס אינו נכנס עד שיפתחו לו השערים. מי שעולה אינו עולה עז שיתקנו המדרגות אל החומות. מי יכול לפתוח את שערי העיר הקדושה. ומי יכול לתקן המדרגות אל החומות, זהו ר' שמעון בן יוחאי, שהוא פותח השערים של סודות החכמה, והוא מתקן את מדרגות העליונות. וכתוב, יראה כל זכורך את פני האדון ה', מי הוא פני האדון ה', זהו רשב"י, שמי שהוא זכר מן הזכרונות. כלומר, שהיא (דמרי דף ל"ח ע"א)

קכח) ואתעביד דינא וכו': ונעשה חדין בכלום, בשעה שנתקבצו כולם בבתיהם, ולא היו מפוזרים במדבר ובשדה אלא כולם נמצאו

מתפזרי במדברא ובחקלא, אלא כלהו אשתכחו ן בבתיהון, ועבד ליליא דינוי בכלא בההיא שעתא. ותנא ם הוה נהיר ליליא כיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקביה, ההי' ן ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

קכט) ובשעתא דנפקו, אשתכחו כלהון מתין בשוקין לעיניהון דכלא, בעיין כ לאקרבא להו ז ולא ן אשכחו, ודא אקשי להו מכלא. חמו לישראל נפקין * לעיניהון בחד גיסא, נ וחמו למיתיהון באידך גיסא. ובכלא הוה פרסומי גיסא, דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא.

קל) ות"ח, כתיב ליל שמורים הוא ליי להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליי שמורים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא קשיא כיון דאמר ליל, מהו שמורים, ולא ם שמור, שמור ם מבעי ליה. וכתוב הוא הלילה הזה, ליל קאמר בקדמיתא, ם ובתר לילה.

קלא) אלא הכי תנינן, כתיב.א) כי יהיה נערה ן בתולה. נער כתיב. מ"ט. משום דכל זמן דלא קבילת דכר, אתקרי נער, מדקבילת דכר, אתקרי נערה. אוף הכא, ליל י' עד לא קבילת דכר. ואעיג דכתיב ביה שמורים ך דכר ך הוה זמין לאתחברא עמה ובשעתא דאתחבר עמה דכר, כתיב, הוא הלילה הזה ליי שמורים. שמורים: דכר ונוקבא. ובגיני כך כתיב הלילה הזה.

קלב) ובאתר דאשתכחו דכר ונוקבא, לית שבחא אלא לדכורא. והכי שבחו

חלופי גרסאות

ח מוסיף בבתיהון ואורי הנר יפה לבדיקה מבחוץ. ט לייג הוה. י דבעיין. כ לאתקברא. ל לייג ולא אשכחו. מ אשתכחו. נ ושמו. ס שימור שימור. ע אשתמע מלה. ז דילה. פ והשתא. צ דעו. ק מוסיף אלא הכר. ר הוא

מסרת הזהר

ה) (תהלים קל"ט) ב"א רע"א צ"א ח"ג רע"ה (דברים כ"ב) כ"יב קנ"ה צ"א.
דרך אמת ן] בראשית נ"א ע"א ובפרוט בשער האצילות האצילות פ"ב.

ויחי בחצי הלילה

ולא שמור, לילי שמור היה צריך לומר, ועוד, וכתוב, הוא הלילה הזה, למה אמר בתחילה ליל, ואח"כ לילה.

קלא) אלא הכי תנינן וכר': ומשיב אלא הכי למדנו, כתוב, כי יהיה נערה בתולה, נער כתוב, מהו הטעם. משום, שכל זמן שלא קבלה זכר, נקראת נער, משקבלה זכר נקראת נערה. אף כאן, המלכות נקראת ליל, מטרם שקבלה זכר, שהוא ז"א, ואעי"פ שכתוב בו, ליל שמורים, לשון רבים, שמשמע, שכלול בו גם ז"א, היינו, משום שהזכר שהוא ז"א, היה עתיד להתחבר עמה, אבל עוד לא התחבר. ובשעה שהתחבר עמה זכר, כתוב הוא הלילה הזה להי שמורים, שמורים, יורה על זכר ונקבה, דהיינו ז"א ומלכות. ומשום זה כתוב הלילה הזה.

קלב) ובאתר דאשתכחו וכו': ובמקום שנמצאים זכר ונקבה, אין השבח אלא לזכר, וכך שבחו ישראל בתשבחות שלהם, לזכר ולא לנקבה

הסולם

מאמר

נמצאו בבתיהם, ועשה הלילה, שהוא המלכות, את דינוי באותה שעה. ולמדנו שהיה מאיר הלילה כיום בתקופת תמוז וראו כל העם את דינוי של הקביה. ז"ש, ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

קכט) ובשעתא דנפקו וכר': ובשעה שיצאו ישראל, נמצאו כולם מתים בשוקים לעיני הכל. ורצו לקבור אותם ולא מצאו אותם, כי הכלבים אכלו אותם. אמנם לא כולם נאכלו, אלא גם נשארו מהם, שעליהם נאמר ומצרים מקברים. וזה היה קשה להם מהכל, מצד אחד ראו את ישראל יוצאים, מצד האחר ראו את מתיהם. והכל היה כדי לפרסם את הגם, שלא היה כזה מיום שנברא העולם.

קל) ות"ח, כתיב ליל וכר': ובוא וראה, כתוב, ליל שמורים הוא להי להוציאם וגו'. וכתוב, הוא הלילה הזה להי שמורים וגו'. מקרא זה קשה כיון שאמר ליל מהו שמורים (דמריי דף ל"ח ע"א *) דף ל"ח ע"ב)

ישראל בתושבחתיהו, לדכורא ולא לנוקבא, הה"ד, ^ב זה אלי ואנוהו. דלית שבחא באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו, אלא לדכורא. ^ט ועל דא מחכאן ישראל, דכתיב ^א זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. משום דהכי זמין למעבד להו. דכתיב ^ד כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) ורזא דא הכי ^ה הוא, כגוונא דהכא ליל ולילה, כך זמין קב"ה למעבד ^א להו, דכתיב ^ה שומר מה מלילה שומר מה מליל. מה להלן שמירה וליל, אוף כאן שמירה וליל. מה להלן שמירה ולילה, אוף כאן שמירה ולילה.

קלד) ולילה אתקרי ^ב אגב דכורא, הה"ד, ^ה אתא בקר וגם לילה. בקר: כד"א ^ז וישכם אברהם בבקר. דהוא מדתו ממש. וכתיב ^ח יי בקר תשמע קולי, בקר ממש.

קלה) יתבו ר' חייא ור' יוסי, ואוליף להו רזא דתורת כהנים, והוו מהדרי בכל יומא ויתבי קמיה. חד יומא, נפק ^ג ר"ש לבר, אזלו בהדיה, מטו לחד חקלא יתבו. קלו) פתח ר"ש ואמר, תא חזי, כתיב, ^ט את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, שלמה דהות ^ד חכמתא ^ה יתירא על כלא, מאי קאמר בהאי קרא. אלא, שלמה רמז דחכמתא קא רמו. ^ו דהא חזינן אורחוי דקב"ה דלאו הכי, דהא כתיב, ^ז ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. ^ז אלא תרי ענייני נינהו, דקא רמז הכא.

קלז) דתנינן, כד ^ח עינוי דקב"ה בעאן לאשגחא בעלמא, ולעינא ביה, כמה

חלופי גרסאות

ש ולרא. ת הוה. א ל"ג להו. ב ל"ג אב; על גבי. ג לבר ר"ש. ד חכמתיה. ה יקרא. ו דחזינן. ז הא. ח דינוי.

מסרת הזהר

ב) (שמות ט"ו) ב"ב קע"ד צ"ב. ג) (ישעיה י"ב) נח ו צ"ד. ד) (מיכה ד') ה) (ישעיה כא) תולדות ע"ג צ"א. כ'. ו) (ישעיה כ"א) ח"ב קל: ז"ח ח' ט"א שמיב. ז) (בראשית י"ט) ויצא קמיה צ"א. ח) (תהלים ה') ח"ג רד. רלג. שג: ט) (קהלת ז') י' (ירמיה י"ו).

והי בחצי הלילה

וכתוב, ה' בקר תשמע קולי. היינו ג"כ, בקר ממש, שהוא ז"א במדת החסד.

קלה) יתבו ר' חייא וכו': ישבו ר"ש ור' יוסי. ר"ש למד להם הסוד של תורת כהנים. והיו מחזירים בכל יום, וישבו לפניו. יום אחד יצא ר"ש לחוץ. הלכו עמו. הגיעו לשדה אחת, ישבו. מאמר את הכל ראיתי בימי הבלי

קלו) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש ואמר, בוא וראה, כתוב, את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד וגו'. שלמה שהיה בו חכמה יותר מכל אדם, מה אמר במקרא זה. ומשיב, אלא שלמה, רמז חכמה רמז. כי אנו רואים שדרכיו של הקב"ה אינם כן, שהרי כתוב, ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. אלא, שני עניינים הם שמרמו כאן.

קלז) דתנינן כד עינוי וכו': שלמדנו, כשעיניו של הקב"ה רוצות להשגיח בעולם ולעיין

הסולם

מאמר

לנקבה, ז"ש זה אלי ואנוהו. שאין השבח, במקום שנמצאים זכר ונקבה, אלא לזכר. ועל זה מחכים ישראל, שכתוב, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, משום שעתידי לעשות להם כן, שנאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

קלג) ורזא דא הכי וכו': וסוד הזה כן הוא. כמו שנאמר כאן ליל ולילה, כן עתיד הקב"ה לעשות להם, שכתוב שומר מה מלילה שומר מה מליל. מה שם שמירה וליל אף כאן שמירה וליל. מה שם שמירה ולילה אף כאן שמירה ולילה.

קלד) ולילה אתקרי אגב וכו': ולילה נקראת משום הזכר הכלול בה, כנ"ל. ז"ש אתא בקר וגם לילה. שהם ז"א ומלכות, כי בקר, פירושו, כמשיא, וישכם אברהם בבקר, שהוא מדתו ממש, דהיינו חסד דז"א שנקרא בקר.

(דפו"י דף ל"ח ע"ב)

דכתיב **כ** **כ** כי יי עיניו משוטטות בכל הארץ, ואשכחן חייבין בעלמא, ההוא צדיקא דאשתכח בדרא, אתפס בחובייהו. וחיביא מאריך קב"ה רוגזיה עמהון עד דיתובון. ואי לאו, לא ישתכח מאן דיתבע. רחמי עליהון, הה"ד, יש צדיק אובד בצדקו, משום **ג** דההוא זכאה, אסתלק מעלמא.

קלח בגיני כך תנינן, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מאי טעמא. משום דווי **ג** להאי דמדוריה בין חייביא, דהוא אתפס בחובייהו. ואי דוריה בין זכאין, אוטיבין ליה בגינידון.

קלט **ה** דהא רב חסדא, הוה דיוריה בקדמיתא ביני קפוטקאי, והוה דחיקא ליה שעתא, ומרעין רדפין אבתרוי. נטל ושוי מדוריה בין מארי תריסין דצפורי, וסליק, וזכה לכמה טבין, לכמה עותרא, לכמה אורייתא, ואמר, כל האי זכינא, על דעאלית בין אינון דקב"ה אשגח לאוטבא להו.

קמ **ד**א, את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה, דדרגין עלאין דחכמתא הוו ביה, על כל **ה** בני דרא **ג** דכתיב **ה** ויחכם מכל האדם, דכתיב **ה** וישב שלמה על כסא יי למלך, אמר בימי הבלי. וכתיב **ה**, הבל הבלים אמר קהלת.

קמא ותנא, ז' שמות נקרא: שלמה. ידידיה, אגור. בן יק"א, איתיא"ל, למואל. קהלת. קהלת כנגד כלם. וכלם נקרא * כעין של מעלה, קהלת, כנופיא

חלופי גרסאות

ה (וכריה ד') עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ; מוסיף עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ וכתיב כי י' ל"ג רחמי כ' מהוא. ל' לההוא **ה** ל"ג בני. **ג** ל"ג מן דכתיב עד דכתיב; ואשתדלותיה באורייתא למעבד טיבר וקשט דכתיב.

מסרת הוזהר

כ (ר"ה ב' ט"ז) ב"ב ס"ז צ"א. **ה** (מלכים א' ה') **ח"ב** קטז: קטז. **ה** (ר"ה א' כ"ט) ויחי רכ"ב צ"ב **ג** (קהלת א') ויצא ד' צ"י.

רדד אמת **ה** **ה** דהא רב חסדא עד לאוטבא להו אד"ג.

את הכל ראיתי בימי הבלי

הסולם

מאמר

שבצפורי, דהיינו בין תלמידי חכמים, שנקראים בעלי המגן. ועלה וזכה להרבה טוב, להרבה עושר, ולהרבה תורה. ואמר כל זה זכיתי, משום שבאתי בין אלו, שהקב"ה משגיח להטיב להם.

קמ **ד**"א את הכל וגר': פירוש אחר על הכתוב, את הכל ראיתי בימי הבלי. וכי שלמה שהיו בו מדרגות העליונות של חכמה יותר מכל בני הדור, שכתוב, ויחכם מכל האדם, וכתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך, אמר, על חייו, בימי הבלי. וכתוב, הבל הבלים אמר קהלת.

קמא ותנא ז' שמות וכר': ולמדנו ז' שמות נקרא שלמה, ידידיה, אגור, בן יק"א, איתיא"ל, למואל, קהלת. והשם קהלת הוא כנגד כולם. וכלם נקראים כעין של מעלה. קהלת, נקראת גם עדה קדושה של עשרה אנשים. ועל כך אמרו, אין קהל פחות מעשרה. וקהל הוא אפילו מאה ויותר. אלא לא פחות מעשרה, אבל קהלת

ולעין בו, כמ"ש. כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ, ונמצאו רשעים בעולם, צדיק ההוא הנמצא בו, ור נתפש בעונם, והרשעים, מאריך הקב"ה אפו עמהם עד שישובו, ואם אינם שבים, לא ימצא מי שיבקש רחמים עליהם, כי כבר חת הצדיק. ז"ש, יש צדיק אובד בצדקו, ומשום שהוא צדיק, הסתלק מן העולם. כדי שלא יבקש רחמים על הדור.

קלח בגין כך תנינן וכר': משום זה למדנו, לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו. מהו הטעם. משום שאוי לו לזה שמעונו בין הרשעים, כי הוא נתפש בעונם. ואם מעונו בין צדיקים, מטיבים לו בזכותם.

קלט דהא רב חסדא וכר': כי רב חסדא היה דר מתחילה בין אנשי קפוטקאי, והיתה השעה דחקת לו, ומחלות היו רודפות אחריו. לקח ושם דירתו בין בעלי המגן (דפרי דף ל"ה ע"ב *) דף ל"ט ע"א

קדישא דבי עשרה, בגין כך ם קהל אין פחות מעשרה. וקהל אפילו מאה, וקהלת
 ם כללא דכלא, כמד"א ן קהלת יעקב.

קמב) ותאנא, שמותיו על שם החכמה אתקרון, ובגין כך ג' ספרין עבד, שיר
 השירים. קהלת. משלי. וכלהו לאשלמא חכמתא. שיר השירים לקבל דחסד. קהלת
 לקבל דדינא. משלי לקבל דרחמי. בגין לאשלמא חכמתא, והוא עבד כל מה דעבד
 בגין לאחזאה חכמתא, ן ולקבל דרגא עלאה, והוא אמר בימי הבלי הבל הבלים.
 קמג) אלא, רוא דהבל יקירא הוא. והוא הבל דנפיק מפומא, ורוא דהבל
 דנפיק מפומא, קלא אתעביד מניה. ותאנא, אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם
 של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. שלא חטאו ם ממש. ן והבל אתעביד ברוחא
 ומיא, וכל מה ך דאתעביד בעלמא בהבל אתעביד. ן ורוא דהאי הבל של תינוקות
 אתעביד קלא, ואתפשט בעלמא, ואינון נטורי עלמא, ונטורי קרתא, הה"ד ן אם
 יי לא ישמר עיר וגו'.

קמד) ן ות"ח, הוא הבל, הוא קלא. מה בין האי להאי. הבל ן קאים בחילא,
 למיפק קלא. קלא ממש קאים ם בקיומה ג לאפקא ד מלה. וההוא הבל דהוה
 אחסנתיה דאבוי ה קרייה הבל, ומניה חזא כל מה דחזא. ואע"ג דסיועין סגי אין מעילא
 אחרנין הוה ליה, ולאשתמודעא מלה, אמר בימי הבלי. דמלה דא מתמן אתא.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ן (דברים ל"ג) ח"ב פג : ז"ח ח' ט"ד שכי"א, ת"ח ק"ב ט"ד שכי"א. ן (תהלים קכ"ו) ויצא מ"ד צ"א. ן קהלת עשרה ואין ; קהל עשרה. ן כלל. כלל. ן ולקבלי דרוא. ן מוסיף ממש אפילו שובג שהוא חסא כ"ש ; עון מזיד. ן מוסיף וקלא והבל וקלא בהבל. ן מוסיף ורוא דמלה. ת ת"ח. א מוסיף הוא קלא וקאים. ן דאתעביד בהבל וליג בעלמא וליג אתעביד. ן מוסיף ולא לאפקא. ד אחרא. ה קראה. ן בקיומה ג מוסיף ולא לאפקא. ד אחרא. ה קראה.

את הבל ראיתי בימי הבלי

הסולם

מאמר

בעולם. והם שומרי העולם ושומרי העיר. ז"ש
 אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

קמד) ות"ח הוא הבל וכ"ו : ובוא וראה,
 הוא הבל הוא קול, מה ההפרש בין זה לזה.
 הבל, עומד בכח שיצא ממנו קול, אבל קול ממש,
 עומד בקיומו שיצא ממנו מלה. והבל הוא
 שהיה נחלתו מאביו, נקרא הבל, וממנו היה
 כל מה שראה שלמה, ואע"פ שהיה לו תמיכה
 רבה מלמעלה ממדרגות אחרות. ובכדי להודיע
 הדבר, אמר, בימי הבלי להודיע שמלה זו באה
 משם.

ביאור הדברים. ענין הבל, כבר נתבאר
 היטב לעיל (ויצא דף ד' ד"ה בכדי) ומשם
 תדרשנו. שה"ס הארת קו שמאל דבינה שנסתם
 ונחבר מפאת המחלוקת עם הקו ימין דבינה,
 ויצאה הארתו לחוץ ונעשה הבל. עש"ה. ח"ש.
 והוא הבל דנפיק מפומא, שיוצא מפנימיות
 המדרגה לחוץ, והאור נעשה הבל. וכשז"ן הם
 בג"ר דקטנות, שנקראו אז תנוקות של בית רבן
 (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף ו' ד"ה ואלמלא
 ע"ש

קהלת, הוא כלל הכל, של כל ישראל, כמש"א
 קהלת יעקב.

קמב) ותאנא שמותיו וכ"ו : ולמדנו,
 שמותיו על שם החכמה נקראו, ומשום זה עשה
 ג' ספרים, שיר השירים קהלת משלי. וכולם
 הם להשלים החכמה. שיר השירים, הוא כנגד
 חסד, קהלת, הוא כנגד דין, משלי כנגד רחמים,
 דהיינו כנגד ג' קוין, חסד דין רחמים. כדי
 להשלים החכמה, הוא עשה כל מה שעשה כדי
 להראות חכמה, וכנגד מדרגה עליונה. והוא
 אמר על עצמו, בימי הבלי, הבל הבלים.

קמג) אלא רוא דהבל וכ"ו : ומשיב,
 אלא הבל הוא סוד יקר. והוא הבל היוצא מן
 הפה, וסוד הבל היוצא מן הפה נעשה ממנו קול.
 ילמדנו אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם
 של תינוקות של בית רבן שלא חטאו. והיינו
 שלא חטאו ממש. ולא שחטאו, אלא שאינו נחשב
 להם לחטא מחמת קטנותם. והבל נעשה ברוח
 ימים. וכל מה שנעשה בעולם נעשה בהבל. וסוד
 ההבל הוה של התנוקות נעשה קול והתפשט
 (דפ"י דף ל"ט ע"א)

קמה) ורזא דמל'ה הכל הבל, את הכל ראיתי בימי הבל, יש צדיק אובד בצדקו, ז דא הוא רזא דמל'ה, דגלי ופרסם, ח דכלא תליא בימי הבל, כלומר בזמנא דהאי הבל ינקא מן דינא, בגין למעבד דינא, צדיק אובד בצדקו, ובזמנא דהאי הבל ינקא מרחמי. רשע מאריך ברעתו. ותרוייהו תליין בהאי הבל, ובג"כ כתיב בימי, ולא כתיב ביום. וכלא תליין בימי הבל דא. ט מאן דאערע בדינא, בדינא. מאן דאערא ברחמי, ברחמי.

קמו) ואי תימא יש צדיק אובד ולא קאמר אבוד. הכי הוא אובד ממש. דההוא דינא אובד לצדיק מעלמא ומדרא. ויש רשע מאריך ברעתו, מאריך ממש, דההוא דינא כד ינקא מרחמי, עביד רחמי לההוא רשע, ומאריך ליה.

חלופי גרסאות

ז ל"ג את הכל ראיתי בימי הבל. ז דההוא. ח ל"ג דכלא תליא. ט מוסיף ובג"כ דא מאן. י הבל.

את הכל ראיתי בימי הבל

הסולם

מאמר

היחוד של קול ודבור. שהוא יחוד השלם דב"פ. וז"ש וההוא הבל דהוה אחסנתיה דאבוי, משום שהקול, שהוא ז"א, נולד מבינה, כנ"ל. ע"כ נחשבת הבינה לאבא ואמא של הקול. מהמת שהקול זכה בהבל ההיא. כמו בן היודש את אביו ואמו, שהרי באמת אין לז"א שום חלק במוחין דבינה, אלא משום הכרעתו את הקוין שלה, זכה וידש המוחין ההם מהם. אמנם ההבל אינו אלא קו שמאל דבינה כמבואר, וז"א ידש כל הג' קוין ממנה שהם חב"ד. וז"ש ואע"ג דסיועין סגיאין מעילא אחרנין הוו ליה, דהיינו גם מב' הקוין האחרים. אלא ולאשתמודעא מלה אמר, בימי הבל, דהיינו החכמה הנמשכת על ידי הדעת הנבחנת לאשתמודע, היא שבאה דק מן ההבל בלבד. ועל חכמה זו הזכיר, בימי הבל.

קמה) ורזא דמל'ה הכל וכו': וסוד הדבר הכל הבל את וגר' יש צדיק אובד בצדקו. זה הוא סוד הדבר שגילה ופרסם, שהכל תלוי בימי הבל, כלומר, בזמן שהבל זה יונק מן הדין, כדי לעשות דין, דהיינו מטרס הכרעת קו האמצעי, צדיק אובד בצדקו מכח הדין ההוא, ובזמן שהבל ההוא יונק מן רחמים, דהיינו אחר הכרעת קו האמצעי, אז רשע מאריך ברעתו, שמכח הרחמים הוא ארך אפית, ושניהם, הרשע והצדיק, תלויים בהבל הזה, וע"כ כתוב בימי, ולא כתוב ביום. וכולם תלויים בהבל הזה, מי שיקרה בשעת הדין הוא בדין, ומי שיקרה בשעת הרחמים, הוא ברחמים.

קמו) ואי תימא יש וכו': ואם תאמר הרי כתוב, יש צדיק אובד, לשון הוה ותמיד, ואינו אומר אבוד. שאם תלוי בזמן היה לו לומר לשון עבר ולא הוה. ומשיב, שהדין ההוא, כל

ע"ש) הם מקבלים הארת קו שמאל דבינה הוה, וגם הארתם יוצא לחוץ מפיהם ונעשה הבל. וז"ש אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של הנוקות של בית דבן. כי אח"כ לעת גדלות כשווין נקראים אפי רברבי, הנה כל מדת החכמה שבהם הוא מהבל הזה שהוציאו מפיהם בעידם שהיו אפי זוטרי (כמ"ש בהקס"ז דף ו' ד"ה ואלמלא) ע"ש. וכיון שאין קיום לעולם רק בהארת החכמה, נמצא שהעולם מתקיים על הבל שלהם. וז"ש ואנון נטורי עלמא ונטורא קרתא, כי הארת החכמה שומדת העולם מן הקליפות והמוזיקים. אמנם ההבל במקום יציאתו, שהוא בקו שמאל דבינה, הוא הבל שאין בו כלום אלא חורבן. דק אח"כ כשו"א עולה לבינה בסוד קו האמצעי ומכריע ועושה שלום בין הקוין ימין ושמאל ומיחדם זב"ז, אז חוזר ההבל להיות אור, ויוצאים ג' קוין חכמה בינה דעת, בבינה. ואז נולד ז"א במוחין דגדלות מן הבינה, כי כל מה שגודם התחתון בעליון זוכה בו גם התחתון. וכיון שלולא ז"א, הנקרא קול, שהכריע בין הקוין דבינה, והוציא בה חב"ד, היתה נשארת הבינה בסוד המחלוקת, ואורה היה נשאר בבחינת הבל, לפיכך זכה גם ז"א בג' מוחין חב"ד. שז"ס תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא (ב"א אות שט"ג) נמצא שז"א נולד מתוך ההבל הזה דבינה שהחזירו לאור. ח"ש, הבל, קאים בחילא למיפק קלא, שהבל דבינה יש בה בכח להוציא ולהוליד הקול. שהוא ז"א, דהיינו אחרי שעולה בסוד מין ומכריע ומחזיר ההבל לאור. קלא ממש, קאים בקיומא, אבל הז"א שנקרא קול, הוא כבר עומד במוחין דחב"ד הנקרא קיום, לאפקא מלה, להוציא הדבור, שהוא הנוקבא, ונעשה

קמז) עד דהוו יתבי א [חמו לטורא דהוה סליק לעילא ונחית לתתא. אמר אתעטרותא אתעטר ב) כ בטינתא דארעא, ג] מגו לעילא. ד אדהכי, סליק ההוא חקלא ריחא, מכל בוסמין, אמר ניתיב הכא, ה] דשכינתא גבן אתקיים. בגין כך, כריח שדה אשר ברכו יי.

קמח) פתח ואמר, ו) וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגר, וירח את ריח בגדיו, משמע דאינון לבושין הוו סלקין ריחא טבא, ז] דלא אתעדי מנהון. ה) ההוא ריחא. השתא אית לאסתכלא, כתיב, ריח בגדיו, וכתיב ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים, אלא ריח בני. אלא תאנא, כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו ג"ע. ותאנא, אותן הבגדים היו של אדם הראשון, דכתיב, ח] ויעש יי אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, והוציאם מג"ע.

קמט) ואי תימא, דכתיב ויתפרו עלה תאנה דאינון הוו, אי הכי, אמאי כתיב ויעש ה' אלהים. וכתיב כתנות עור, הא לא הוו אלא ט] עלה תאנה ו] אלא כתרגומו, לבושין דיקר והוו סלקין ריחין מבוסמא דעדן.

קנ) ותניא, בשם מלא אתעבידו, דכתיב ויעש ה' אלהים. מה דלא אתעבידו ביה שמיא וארעא. ולא. והא כתיב, ק] ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים. לא קשיא ז] האי כד אתעבידו, ר] לא אתעבידו בשם מלא, ו] בר כד אתקיימו, בשם מלא אתקיימו.

מסדת הזהר

חלופי גרסאות

9) (בראשית כ"ז) ב"א שליג צ"א. תלוזת ג"ח צ"ב. כ בעניותא ל ל"ג אדהכי. ט שכינתא בגוון. נ ולבתר
צ) (בראשית ב') ב"א ד"ט צ"ה. ק) (בראשית ב') ב"א קצ"ב צ"א. אתעדי; ולבתר ולא. ט ל"ג ההוא ריחא. ע ל"ג עלה.
פ ל"ג אלא. צ אלא. ק ל"ג לא. ר ל"ג בר.

דרך אמת [א] ראו עשן שעלה למעלה וירד למטה. ב] בסיט שיש בארץ. ג] ע"י התלהבות אור שלמעלה בשדה זו גורם ששדה זו מריח מכל מיני בשמים.

מאמר

הסולם

וירח את ריח בגדיו

וגר וירח את ריח בגדיו. משמע שהלבושים היו מעלים ריח טוב שלא נעדר מהם לעולם דיה ההוא. עתה יש להסתכל, כתוב ריח בגדיו, וכתוב, ריח בני, ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני. ומשיב, אלא למדנו, כיון שנכנס יעקב, נכנס עמו גן עדן. ולמדנו אותם הבגדים היו של אדם הראשון. שכתוב ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם והוציאם מגן עדן. קמט) ואי תימא דכתיב וכר': ואם תאמר, שכתוב, ויתפרו עלה תאנה, ומהם היו הכתנות עור שעשה להם ה'. אם כן למה כתוב, ויעש ה' אלקים הלא תפרו מעצמם. וכתוב כתנות עור, הרי לא היו אלא עלה תאנה. אלא כתרגומו של כתנות עור, לבושין דיקר. והיו מעלים ריח מן הבשמים שבעדן.

קנ) ותניא, בשם מלא וכר': ולמדנו, בשם מלא נעשו. שכתוב, ויעש הויה אלקים. שהוא שם מלא. מה שלא נעשו בו שמים וארץ. שבהם כתוב אלקים בלבד. שואל, ולא. והרי כתוב

פעם שמתעורר, אוכד את הצדיק מן העולם ומן הדור, חה נוהג תמיד. ויש רשע מאריך ברעתו, מאריך ממש בחטאו, כי דין ההוא בעת שיונק מן הרחמים עושה רחמים על רשע ההוא ומאריך לו.

קמז) עד דהוו יתבי וכר': בעוד שהיו יושבים, ראו עשן קטורת שהיה עולה למעלה ויורד למטה. אמר, התעטרות הוא. העשן, מתעטר ברפש הארץ מן למעלה. וע"כ הוא עולה למעלה ויורד למטה. חה רומז על ההבל הנ"ל, שמתוך שהוא שפל ומלא דינים ע"כ נתעטר בו ז"א שתקן אותו והרויח המוחין מבינה. כנ"ל בטמוך. בינתים העלה השדה ריח שהריח יותר מכל הבשמים. אמר נשב כאן, שהשכינה מתקיימת אצלנו, ועל זה כתוב, כריח שדה אשר ברכו ה'.

מאמר וירח את ריח בגדיו

קמח) פתח ואמר וירח וכר': פריא. וירח את ריח בגדיו וגר' ריח בני כריח שדה (דפריי דף ל"ט צ"א)

קנא) ומה דאמרו ^ט דאינון לבושין אתו לההוא רשע דעשו דנסיב לו מן נמרוד ^ח הכי אוקימנא, וקשיא מלה, ^א דאי הכי הא כתיב לאדם ולאשתו, לבושין לאדם, ולבושין לחוה. לבושין דחוה מה אתעבידו. ^ב ותו, ^ג דאי הכי * במאי אתקברו, ^ד דאינון שבקו וראמו מנהון זהרא עלאה, דיהיב לון קודשא בריך הוא.

קנב) אלא אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה, לא אתלבש בהו ב"נ אחרא, ^ז דבאינון לבושין דמו כגוונא דלעילא. ^ה ואי ס"ד, ^ו דאינון אתלבשו מגרמיהון בהו. תא חזי, כתיב וילבישם, דקב"ה אלביש לון, זכאה חולקהון.

קנג) כתיב. ^ה ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת. ^ז וכתיב ^ט הוד והדר לפניו. ^ח וכתיב ^ת עוטה אור כשלמה וגו'. כיון ^ט דאתלבש עבד מה דעבד. מלמד, שנתעטף קודשא בריך הוא באור, וברא ית שמיא. אלא במאי ^כ אוקימנא החמודות אשר אתה בבית. החמודות: בגדי מלכות במשי וזהב, וארחא דעלמא דגנזי לון בבוסמין וריחין, ליקרא ^ל דלבושיהון.

קנד) תא חזי וירח את ריח בגדיו, בתחלה. ^ט וכד ארגיש, אמר ^נ ראה ריח בני, דיודע דביה הוה ^ס תליא מלתא, ^ע דבגנייה סליק ריחא. כריח שדה אשר ברכו יי, וכי מניין הוה ידע יצחק ריח שדה אשר ברכו יי.

חלופי גרסאות

^ט אינון. ת הא. א אי. ב ליג ותו. ג אי. ד דאינון. ח וס"ד וליג ואי. ו מוסיף דאינון יחד. ז ליג מן וכתיב עד עוטה. ח ליג וכתוב; והכתיב (ד"א) ט מוסיף דאתלבש מה דאתלבש. י ליג אלא. כ אוקמנה

ל בלבושיהון. ט כד. נ ליג ראה. ס מלה וליג תלא. ע ובג"כ

מסרת הזהר

(ה תהלים ק"ד) וירא ח' צ"ג ו"ח גיב ט"א שכ"ח ש"ל. (שם צ"ו) ב"ב רט"ו צ"ב. ת) (שם ק"ד) ב"א ר"פ צ"ג.

ירח את ריח בגדיו

קנג) כתוב, ה' אלקי וגו': כתוב. ה' אלקי גדלת מאד הוד והדר לבשת, וכתוב. הוד והדר לפניו וגו', וכתוב. עוטה אור כשלמה וגו', כיון שהתלבש עשה מה שעשה, דהיינו שברא העולם, מלמד שהתעטף הקב"ה באור וברא את השמים. וכעין התלבשות זה היו הבגדים של אדה"ר. אלא במה נבאר הכוזב, החמודות אשר אתה בבית, הנה החמודות, פירושן, בגדי מלכות, במשי וזהב, ודרך העולם הוא לגנח אותם בבשמים וריחות, שבביל יקר הלבושים.

קנד) תא חזי וירח וכר': בוא וראה, וירח את ריח בגדיו בתחילה, שהיה חושב שמהם בא הריח, וכשהרגיש, אמר ראה ריח בני, כי ידע שבו תלוי הדבר, שבשבילו עלה הריח, ולא מן הלבושים. כריח שדה אשר ברכו ה'. שואל, וכי מאין היה יודע יצחק, ריח שדה אשר ברכו ה'.

אלא

הסולם

מאמר

כתוב, ביום עשות הויה אלקים ארץ ושמים. ומשיב, לא קשה זה, כי כשנעשו לא נעשו בשם מלא, וכשהתקיימו, בשם מלא התקיימו, והכתוב, ביום עשות ה' אלקים נאמר לקיום.

קנא) ומה דאמרו דאינון וכר': ומה שאמרו, שאלו הלבושים באו לאותו רשע עשו, שלקחם מן נמרוד. כן בארנו וקשה הדבר. אי"כ הרי כתוב, לאדם ולאשתו, שעשה לבושים לאדם ולבושים לחוה, ומה נעשה עם הלבושים של חוה, ועוד, אם כן, במה נקברו, היעלה על דעתך שהם עיזו והשליכו מעצמם זהר העליון שנתן להם הקב"ה.

קנב) אלא אינון לבושין וכר': אלא, אלו הלבושים שהתלבשו בהם אדם וחוה לא התלבש בהם אדם אחר, כי באלו הלבושים היו דומים כעין של מעלה, ואם יעלה על דעתך, שהתלבשו בהם מעצמם, בוא וראה, כתוב, וילבישם, שהקב"ה הלביש אותם, אשרי חלקם.

קנה) אלא, תרין מלין אינון, וכלא הוא חד. דכתיב, ^א ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וכי לא הוה ליה ביתא, או מקום אחר להתפלל. אלא אותה השדה היה אשר קנה אברהם סמוך למערה. דכתיב ^ב השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעתא דהוה יצחק ^ג עאל ^ד גביה, חמא שכינתא עליה, וסליק ריחין עלאין קדישין, ובגיני כך הוה מצלי תמן, וקבעיה לצלותיה.

קנו) ואברהם אמאי לא הוה מצלי תמן, משום דקביעותא דאתרא ^ה אחרא הוה ליה בקדמיתא, ומלה אחרא ריחא דחמא בהר המוריה. ולמה נקרא מוריה. ע"ש המר הטוב דהוה תמן.

קנו) וכלא הוה, וג"ע דעאל עמיה וברכיה. ובגין כך לא תלה מלה בלבושין, אלא ביעקב ממש, דחמא דביה הוה ^ו תליא מלה ^ז ואתחזי, וזכותיה סליק ^ח לאתברכא, ועאל עמיה ג"ע. ובג"כ ^ט כד אתרעם עשו, ^י אמר גם ברוך יהיה. קנח) ^{יא} אמר רבי יצחק, לא אצטריך אורייתא למכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מאי טעמא. משום דשירותא דסיהרא הוי, וע"ד אורייתא הוה אצטריך למכתב מהכא, דהא בקב"ה אתקשר מלה.

קנט) ולא קשיא, דלא כתיב ^{יב} זאת, החדש הזאת, דהא זה וזאת כחד מתקשרין ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא כחדא, לית שבחא אלא לדכורא, ועל דא ראשון

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(א) (בראשית כ"ד) ב"א קיל צ"א. ד"ח ג' ^פ ל"ג עאל. ^צ כגויה. ^ק ל"ג אחרא. ^ר ל"ג ט"ד שט"ו תק"ח קי"א ט"ד שט"ו. קי"ד ט"א ש"ד. דהוה תמן. ^ש ל"ג תליא. ^ת וזאות הוה לאתברכא [מלה] (ב) (שם כ"ג) ^י ל"ג מן ואתחזי עד אמר ר"י; ^י ל"ג ואתחזי. ^א ל"ג לאתברכא. ^ב ל"ג כד. ^ג שאמר. ^ד בדפו"י כתבו המאמר מן א"ר יצחק עד ה' אחד ושמו אחד (שבאות קע"ו) לא נמצא בוהר גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין ומצאנוהו בוהר קטן דפוס מנטובה. ^ה ל"ג זאת.

וירח את ריח בגדיו

הסולם

מאמר

אלא ביעקב ממש. שראה שבו תלוי דבר הריח, והוא ראוי וזכותו עולה להתברך, ונכנס עמו הגן ע"ן. ומשום זה, כשהתרעם עשו, אמר גם ברוך יהיה.

קנח) אמר ר' יצחק וכר': אר"י, לא היה התורה צריך לכתוב אלא מהחדש הזה לכם וגו', מה הטעם, משום שהוא תחילת שליטת הלבנה. וע"כ היתה התורה צריכה להתחיל לכתוב מכאן. כי בהקב"ה נקשר הדבר. כי הלבנה ה"ם המלכות שבשלמותה מתיחדת עם הקב"ה, וע"כ היה צריך התורה להתחיל בתחילת שלמות הלבנה שהוא החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'.

קנט) ולא קשיא וכר': ולא קשה, שלא כתוב, זאת, דהיינו החדש הזאת, כי שם הלבנה הוא זאת (כנ"ל אות קי"ז) והוא משום כי זה וזאת מתקשרים יחד, ובמקום שיש זכר ונקבה ביחד, אין השבח אלא לזכר, וע"כ אומר החדש הזה ולא זאת. וע"כ אומר ראשון הוא לכב לחדשי

קנה) אלא תרין מלין וכר': ומשיב, אלא ב' דברים הם והכל הוא אחד. שכתוב, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, והוא אחד עם השדה אשר ברכו ה', וכי לא היה לו בית או מקום אחר להתפלל. אלא אותו השדה היה אשר קנה אברהם, סמוך למערת המכפלה, שכתוב, השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת. ובשעה שהיה יצחק בא אל השדה, ראה השכינה עליו, והעלה ריחות עליונות קדושות, ומשום זה היה מתפלל שם, וקבע אותו למקום תפלה. קנו) ואברהם אמאי לא וכר': שואל, ואברהם למה לא התפלל שם, בשדה המערת המכפלה, כמו יצחק, ומשיב, משום שהיה לו קביעות אחר בתחלה, ודבר אחר של ריח ראה בהר המוריה. שלמה נקרא הר המוריה, על שם המר הטוב שהיה שם.

קנו) וכלא הוה וג"ע וכר': והכל היה אצל יעקב, כי מלבד הריח שלו, גם ג"ע נכנס עמו, וע"כ ברכו. וע"כ לא תלה הדבר בלבושים, (דפו"י דף ל"ט ע"ב)

הוא לכם לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. אמר רבי יהודה, לכם תרי זמני למה. אמר רבי יצחק, מנייהו, אשתמע יתיר, כמה דכתיב, ^א כי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם, ולא לשאר עמין.

קס) דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו', בעשור, אמאי בעשור. אמר רבי אבא, בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא, דכתיב ביובלא, בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא.

קסא) ויקחו להם איש שה לבית אבות, אמאי, בגין ד בזמנא דא אצטריך למיגד ליה. דהא תנינן, במלתא דא ^ה אתבר ^ו כתרא תתאה, דמתאחדין ביה כל שאר כתרין תתאין, ועל דא פריש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן, כמה דכתיב, צאן ועבד ושפחה.

קסב) אמר קודשא בריך הוא, עבידו אתון עובדא לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא, וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב כי הם צלי אש, ^ג אנא אוף הכי ^ד אעביר אותו באש בנהר דינור.

קסג) אמאי אתנגיד בעשרה, ואתנכיס בארבעה עשר. אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף על גב דארבע מאה שנין לא ^ו אשתעבידו בהו, ^ז מכל מקום. הואיל והוה זמין לאתקשרא ^ח בהו. אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ת' שנין. בגיכ, מעכבין ליה ארבע יומין, קטירא ^ט ברשותיהו ^י דישראל, ^{יא} ולבתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ה. ד) ח"ב מ : מא. ח"ג
 ו ל"ג לחדשי השנה [ודאי]. ז דלזמנא. ח אתא.
 ט מוסיף דא כתרא ; כתרא חדא. י ל"ג דכתיב.
 כ ואנא. ל ל"ג מן אעביר עד אמאי. ט אשתעבדו.
 נ ל"ג מכל מקום. ס ביהו ; בה ואתחשיב. ע ברשותיה. פ ל"ג דישראל. צ ובתר.

וירח את ריח בגדיו

הסולם

מאמר

למשוך אותו, כי למרנו, בדבר זה בלקיחת השנה, נשבר כתר התחתון, שנאחזים בו כל שאר כתלים התחתונים דקליפה, ועל זה פרש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן. שהוא כמ"ש צאן ועבד ושפחה, שהם כתרין תתאין דקליפות, וצאן כולל כולם. והמצרים עשו אותם לאלהים. קסב) אמר קב"ה עבידו וכר' : אמר הקב"ה עשו אתם מעשה למטה, שתמשכו ותקחו צאן, ואני אשבר תקפם למעלה. וכמו שתעשו אתם לשרפו באש, שכתוב, כי אם צלי אש, אני גם כן למעלה, אעביר אותו באש, בנהר דינור. קסג) אמאי אתנגיד בעשרה וכר' : שואל, למה נמשך בעשרה לחדש, ונשחט בארבע עשר. אמר ר' אבא, בזה, בשה, שהיא אלהי מצרים, כנ"ל, נקשרו ישראל תחת שעבדו, ארבע מאות שנה, ואע"פ שלא השתעבדו בהם ארבע מאות שנה, מכל מקום, משום שהיו מוכנים להתקשר בהם ת' שנה, לולא

לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי, ללמד, שטובב על המלכות הנקראת שנה, אלא תלה השבח בזכר. אמר ר' יהודה, לכם לכם ב' פעמים למה. שנאמר רחדש הזה לכם ראשון הוא לכם. אמר ר' יצחק מהם, חכפילות לכם, נשמע יותר שהוא רק לישראל, ולא לשאר העמים. כמו שכתוב, כי חלק ה' עמו. התקשרות הזאת של החדש, הוא לכם ולא לשאר העמים.

מאמר שה לבית אבות

קס) דברו אל כל עדת וגו' : שואל, למה בעשור לחדש. אמר ר' אבא הוא בזמן שהיובל, שהוא בינה, מאיר אל הלבנה, שהיא מלכות, שכתוב, ביובל, בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא. ויום הכפורים הוא הארת הבינה, הרי שהארת הבינה במלכות הוא בעשור לחדש. (כמ"ש אמור ק' : ד"י).

קסא) ויקחו להם איש שה לבית אבות : למה, משום שבשעה ההוא צריכים (דפו"י דף ל"ט ע"ב) 236

קסד) אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר * מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב ה. ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. p אימה : כתרא חדא. חשכא : כתרא אחרא. גדולה : האי ר דהיא רברבא מכלא. ואע"ג דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודייהו דישראל, וכלא הוה. כגוונא דא, כי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא. קסה) תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו ת לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, ה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

קסו) והיינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. a אנא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו ב חד. רשו אחרין, אינון שלטנין, ג דממנן על שאר עמין, וקרנין להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר, אלהים אחרים. אוף הכי, שאור, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קב"ה, כל הני שני, ד קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מכאן ולהלאה דאתון בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ה) (בראשית ט"ז) כ"א ד"א צ"ו ת"ג בהשמות קמ : פ אימא ר דהאי ש משלשולהון. ת ברשותא א אלא. ב ל"ג חד. ג וממנן. ד קיימתון. ו) (ויקרא כ"ה)

שאור ומחמצת

הסולם

מאמר

יצאו ישראל ממצרים, עד שנשברו מממשלתם, כל השדים שלהם למעלה, ויצאו ישראל מרשותם ובאו לרשות הקדושה העליונה בהקב"ה, ונקשרו בו. ז"ש, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מהו הטעם שעבדי הם, הוא, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. שהוצאתי אותם מרשות אחרת והבאתי אותם לרשותי.

מאמר שאור ומחמצת

קסו) והיינו דאמר ר"ש וכ"ר : והיינו שאמר ר"ש, מ"ש אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם כי כל אוכל מחמצת. אני כך בארתי, שאור זה ומחמצת זו הם מדרגה אחת, וכולם אחד. רשות אחרת, הם השדים הממונים על שאר העמים, ואנחנו קוראים אותם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים. אף כאן, שאור ומחמצת וחמץ הכל אחד הוא, אמר הקב"ה, כל אלו השנים עמדתם ברשות אחרת, ועברתם לעם אחד, מכאן ולהלאה, שאתם בני חורין, אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, כל מחמצת לא תאכלו, ולא יראה לך חמץ.

אמר

לולא דלג הקב"ה את הקץ, נחשב כאלו השתעברו בהם כל ת' שנים. משום זה מעכבים את השה ארבעה ימים. כשהוא קשור ברשות ישראל, ואח"כ ושחטו אותו כל קהל ישראל בין הערבים.

קסד) אמאי בין הערבים וכ"ר : ושאל, למה נשחט בין הערבים. ומשיב, משום שהוא בשעה שהדין תלוי, ובשעה שנמסר דבר זה, של גלות מצרים, על ידי אברהם, שכתוב, ויהי השמש באה ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. אימה, הוא כתר אחד של הקליפה, חשכה, כתר אחד, גדולה, זו שהיא גדולה מכל הכתרים. ואע"פ שביארנו כתוב הוה, על שאר שעבודי ישראל שאימה, זו בבל, חשכה, זו מדי, גדולה, זו יון (כ"ר פמ"ד). והכל היה שרומזים על ג' כתרים דקליפה, וכן על הנגלות. כעין זה, שאמרנו בשא, שאמר הקב"ה אתם תעשו מעשה למטה ואני אשבר תקפט למעלה, כך, כי מחה אמחה, אתם תעשו למטה, ואני אעשה למעלה.

קסה) תנא, לא נפקו וכ"ר : למדנו, לא

קסז) אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים, ולא יתיר. א"ל, כל זמנא דאתחייב בר נש ה' לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטריך, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך.

קסח) למלכא דעבד לחד בר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטריך. לשתא אחרא. נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושין, וכן ו כל שתא ושתא כהאי גוונא ישראל, כתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ז ובגין כך, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

קסט) אמר רבי שמעון, מצת כתיב, כמד"א, ז מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

חלופי גרסאות

ה לאתחזי ; לאחזאה. ו בכל ז ל"ג סן ובגין עד ועאלו.

מסרת הוהר

(ז יחזקאל א') ח"ב סא : פב. קכד : ח"ג רכו רסו : ת"ז בהקדמה יב : ת"יח לו : ת"ע קלד. ז"ח ל"יו ס"ד שלי"ז. מ"ה ט"ג שי"ג ת"ח צ"ו ס"ג שלי"ג.

מצת דינא

הסולם

מאמר

ישראל, משום שהלבנה עמדה בפגם, ומשום שהלבנה עמדה בפגם. ע"כ כתוב, לחם עוני. פירוש. תחלה היתה הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, ששניהם ז"א ומלכות היו בקומה שוה, שז"א היה מלביש קו ימין דבינה והמלכות לצד שמאל דבינה. ואז היו בבחי' אפי זוטרי, כי הם מוחין דאחורים שאינם מאירים, והם בחינת דין ואח"כ ע"י מ"ן שמעלים התחתונים, המלכות מתמעטת וחתרת לנקודה, ואח"כ נבנית בנין גדול ע"י או"א וחתרים למוחין דגדלות. ואע"פ שכבר עומדים ז"א ומלכות במוחין דגדלות אין המוחין דאחורים בטלים, אלא חותרים להאיר בבחינת הרחמים וכל הארת החכמה שבמדרגה באים מאלו המוחין. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף ר' ד"ה ואלמלא ע"ש) ותדע שסוד מצה, היא אלו המוחין דאחורים. בעת שכבר נתקנו במוחין דגדלות.

זוה אמרו, ולמה נק' מצת, דינא, דע"כ נק' מצת בלי ר' להיותם דין, כי הם מוחין דאחורים בעת שזו"ן היו במוחין דקטנות, אלא, דינא קדישא, דינא דאתאחדא בשמא קדישא, כי כבר חזרו ובאו במוחין דגדלות שהם קדש ומאחדים בסוד ג' קוין שהם יהיו של השם הקדוש, ונתבאר לעיל שלבא למוחין דגדלות

קסז) אמר רבי יהודה וכו' : אר"י, אב כן גם כל ימות השנה לא נאכל חמץ, למה רק שבעת ימים, שכתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, רק שבעת ימים ולא יותר. אמר לו, כל זמן שהאדם מחויב להראות עצמו בן חורין צריכים כן, שלא לאכול חמץ, ובכל זמן שאינו מחויב אינו צריך לאיסור חמץ.

קסח) למלכא דעבד לחד וכו' : זה דומה, למלך שעשה אדם אחד לשר. כל אלו הימים שעלה למדרגה הזו, היה שמח ולובש לבושי כבוד. לאחר כך לא היה צריך לזה. לשנה האחרת שמר אלו הימים שעלה לכבוד הזה, ולבש אלו לבושים. וכן כל שנה ושנה. כעין זה ישראל, כתוב, שבעת ימים שאור לא ימצא, שהם ימי שמחה, הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו משעבוד אחר. ומשום זה בכל שנה ושנה שומרים אותם הימים שעלו לכבוד הזה ויצאו מרשות אחר ובאו לרשות הקדושה, וע"כ כתוב, שבעת ימים מצות תאכלו.

מאמר מצת דינא

קסט) אמר ר' שמעון וכו' : אמר ר"ש, מצת כתוב, בלי ר', כמשי"א מראת אלקים שהוא חסר ר', שעי"כ רוחו על דין, כן למה נקראו מצת, להיותם דין, דין קדוש, דין הנאחו בשם הקדוש, דין שלא היה חזק כל אותו הזמן בתוך

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ה דישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, (ח) לחם עני כתיב.

קע) מיט קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את קדישא. גזירין הוּוּ ולא אתפרעו, אימתי אתפרעו, בשעתא דכתיב, (ט) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואע"ג דאוקימנא האי קרא במלה אחרא, כלא הוּוּ ויאות.

קעא) וואי תימא דבימי יהושע אתפרעו. לאו הכי, אלא אינון דכתיב (י) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. בתר דאתפרעו, אמר קודשא בריך הוא, בקדמיתא אכלתון מצות, דקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, מכאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להוי. מאי הוא. דכתיב (י) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן סיהרא כההוא זמנא, אלא מן השמים ממש, כמה דכתיב (י) ויתן לך האלהים מטל השמים.

קעב) וישאל קדישין, נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינתא, ונטרין ההוא נהמא דאתיא מסטרהא, וע"ד כתיב, (י) את חג המצות תשמר וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ח ישראל. ט מוסיף מילה וואי. י בימי

(ח) (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ב. ט) (שמות ט"ז) (י) (יהושע ה') כ) (שמות ט"ז) ויצא צ"ד צ"א.

(ז) (בראשית כ"ז) הקסה"ו קצ"ו צ"א. תולדות ג"ט צ"ב. (ח) (שמות כ"ג) ח"ב טד. קכד. ו"ג רעא.

מצת דיטא

הסולם

נאמר

שואל, מה הטעם שהלבנה שהיא המלכות עמדה במיעוט. ומשיב, משום שלא נפרעו. לא נגלה בהם אות הקדוש. כי ע"י הפריעה ממשיכים המוחין דגדלות ואז הלבנה במילואה, כנ"ל בסמוך. נמולים היו ישראל, ולא עשו פריעה ומתי נפרעו. הוא בשעה שכתוב, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ואע"פ שבארנו מקרא הזה בדבר אחר, הכל היה, ויפה היא.

קעא) ואי תימא דבימי וכו'! ואם תאמר דבימי יהושע נפרעו, אינו כן. אלא הם שכתוב, וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. אחר שנפרעו, אמר הקב"ה בתחילה אכלתם מצות, משום שעמדה הלבנה במיעוט, ונקרא לחם עוני, מכאן ולהלאה, לחם זה יהיה ממקום אחר, מה הוא, הוא שכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מן הלבנה שהיא המלכות כבזמן ההוא, מטרם שנפרעו, אלא מן השמים ממש, שהוא ז"א. כמ"ש ויתן לך האלקים מטל השמים וגו'.

קעב) וישאל קדישין נטרין וכו': וישאל הקדושים, שומרים אלו הימים שנכנסו תחת כנפי השכינה, ושומרים הלחם הבא מצדה, דהיינו המצות, שכתוב, ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות, הוא כמשיא ושמרתם

דגדלות, צריכה המלכות ב' תקונים, א) להתמעט לנקודה, ב) לבנין הגדלות, וע"ז יש ב' מעשים באתערותא דלתתא, א) מילה ב) פריעה, וכיון שישאל מלו את עצמם בעת היא ע"כ כבר באה המלכות בתקון א' שהיא נתמעטה לנקודה, בסוד מיעוט הלבנה, ואז כבר נמתקו בזה הדין דמוחין דקטנות שבמצה, וע"י פריעה שהיא אותיות פרע י"ה, מעוררים למעלה בנין המלכות ע"י אריא ומתגלים המוחין דגדלות. וי"ש, דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו דישראל דהא קיימא סיהרא בפגימותא, כיון שכבר מלו את עצמם והלבנה שהיא המלכות נתמעטה, אז נחלש כח הדין שבמוחין דקטנות, כנ"ל. ואח"כ שיעשו הפריעה, כמ"ש לפנינו יצאו המוחין דגדלות, ואין קושי הרי בפסח כבר מאירים המוחין דגדלות אע"פ שישראל עוד לא פרעו. כי המדובר הוא ע"י אתערותא דלתתא, ובלייל פסח היה הארת המוחין מאתערותא דלעילא בלבד, וע"כ לא האירו יק אותו הליילה בלבד. ח"ש ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, לחם עוני כתיב, כי מבחי אתערותא דלתתא עוד לא המשיכו המוחין דגדלות.

קע) מיט קיימא בפגימותא וכו':

וכתיב ושמרתם את המצות. מהו ושמרתם את המצות. כד"א, ושמרתם את בריתי. וכלא בחד דרגא סלקא ואתאחד.

קעג) ואי תימא משה היך לא פרע להו. אלא, בגין דלא יתעכבון ישראל תמו עד 3 דיתסיאו, ועל דא כתיב, 10 שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. מיט לחם * עני, משום כי בחפזון יצאת וגו' וכתוב ולא יכלו להתמהמה.

קעד) תא חזי, כד עאלו ישראל לארעא, עאלו גזירין ואתפרעו. 2 ומה כתיב, 10 ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. מאי במסכנות. לחם עני. אמאי אקרי לחם עני. משום דקיימא סיהרא בפגימותא, ולא מתברכא משמשא, ולא מתנהרא מן שמשא, כמה דאת אמר, 9 כי כל בשמים ובארץ, ולא אתנהרא 6 מיובלא. מאי טעמא. משום דלא אתפרעו. אבל הכא, דאתגזרו ישראל ואתפרעו, לא תחסר כל בה כתיב, ועל דא לא במסכנות תאכל בה לחם. מאי טעמא. משום דלא תחסר כל בה, כמה דחסרו ליה במצרים.

קעה) ובכל שתא ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל, ואכלי ולא אשתצי מדרי דרין. ובגין דלא אתפרעו הכא במצרים, חסרו ליה להאי כל, וקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, עני: כתרגומו מסכנות. ומאי דאכלו ליה תמן בארעא, בגין דוכרנא דמצרים הוה, 7 והאי לדרי דרין, ולזמנא דאתי כתיב, 4 לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

כ דאתסיאו. 2 מה. 10 מכל. 1 והא.

10 (שמות י"ט) ח"ב מג: ח"ג ק"ט: 10 (דברים ט"ז) ב"א רצ"ח צ"ג. 10 (דברים ח') לך קמ"ד צ"ג. תק"ח ק"ח ט"ב ש"א. ט"ד ש"כ"ב. 9 (ד"ה א' כ"ט) ב"א ת"ז בהקומה ט. תכ"א 10:

1 (ישעיה ס') ח"ב גט: ח"ג יב. קעה 1

מצת דינא

הסולם

מאמר

כל, שהיא יסוד ז"א, נאחו בשמים, שהוא ז"א. ובארץ שהיא המלכות, ומקבל מן השמים ונותן לארץ. ולא האירה מן היובל שהוא בינה. מה הטעם. משום שלא פרעו את עצמם, כנ"ל, אבל כאן בביאת הארץ, שנמולו ישראל ונפרעו. כתוב, לא תחסר כל בה. דהיינו היסוד דז"א המאיר אל המלכות, הנקרא כל, ועל כן, לא במסכנות תאכל בה לחם, מהו הטעם, הוא משום, שלא תחסר כל בה, כמו שנחסדו ממנו במצרים. קעה) ובכל שתא ושתא וכו': ובכל שנה ושנה עושים ישראל זכר למצרים, ואוכלים מצות, ואינם מפסיקים מדורי דורות. ומשום שלא פרעו את עצמם במצרים חסרו כל זה. ועמדה הלבנה במיעוט, ונקראת לחם עוני. עוני, פירושו כתרגומו, מסכנות, ומה שאכלו לחם עוני בארץ, אע"פ שכבר פרעו עצמם, הוא זכר למצרים, וזה נהג לדורי דורות. ולעתיד לבא, כתוב, לא יבוא עוד שמשך וירחך וגו'. דהיינו שלא יקרה עוד מיעוט בלבנה, שהוא המלכות.

את בריתי, שהוא ברית מילה, והכל עולה ונאחו במדרגה אחת. כנ"ל. קעג) ואי תימא, משה וכו': ואם תאמר, משה, איך לא פרע אותם, אלא הניחם במילה בלי פריעה. ומשיב, אלא משום שלא יתעכבו ישראל שם, עד שיתרכאו. לכן לא פרע אותם. ועל זה כתוב, שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני. מהו הטעם היה לחם עוני. משום כי בחפזון יצאת וגו'. וכן כתוב, כי לא יכלו להתמהמה. וע"כ לא נפרעו, ומילה בלי פריעה ממשיך לחם עוני, כנ"ל.

קעד) תא חזי, כד וכו': בוא וראה, כשבאו ישראל לארץ, באו כשהם נמולים ונפרעים, ומה כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, ומהו במסכנות, הוא לחם עוני, ולמה נקרא לחם עוני, משום שהלבנה, שהיא המלכות, עומדת במיעוט, ואינה מתברכת מן השמש, שהוא ז"א, ואינה מאירה מן השמש, כמש"א כי כל בשמים וארץ, שפירושו, אשר

קען) תנא א"ר שמעון כתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתוב (ק) אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא, אשתמע כמה דאתמר, דכתיב בעשור לחדש הזה. מאי קא מיירי. אלא בעשור, מלה דא בעשור תליא. לחדש הזה בחדש הזה מבעי ליה. אלא, כד אתא נימוסא להאי דרגא, כתיב לחדש הזה דיקא.

קען) ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית. ט תנא תלת קשרין אינון, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. פ דכל ז שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווני דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר כלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן. ולא יכיל לאתפרשא ק מקטרוי, ובהאי ר כלהו אתקשרו, וע"ד כתיב, והיה לכם למשמרת, קטירו ליה בקטירותא, ויהא אתמסר בידיכון ברשותכון, עד ט דתנכסו ליה, ותעבדון ביה דינא, ולזמנא דאתי כתיב (ש) מי זה בא מאדום. וכתוב, כי זבח ליי בבצרה. וכתוב, (ת) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

רעיא מהימנא

קעח) וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו'. כ"ה ת פקודא דא, לבער חמץ. דהא פקודא דא, אתמסר להו לישראל & וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתוב

חלופי גרסאות

ט תגיא; דתגיא ע ל"ג מן בכור עד דכל. פ מוסיף דתלת קשרין דכל. צ שאור. ק מקטלוי; מבתרי. ר ל"ג כלהו. ש דתנכסון. ת דא פקודא. א מוסיף דכתיב וישא

מסרת הזהר

(ק) ויקרא כ"ג ח"ב קפה: רטו. ח"ג סט: קא. (ר) ח"ב מא. ח"ג קב: רגא. (ש) (ישעיה ס"ג) לעיל אות פ"ג צ"ל. (ת) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א. (א) ח"ב ז:

מצת דינא

והכל כלול בצאן, שהוא מדרגה העליונה שבכולם. ונקשרים צאן של מטה כצאן של מעלה. ולא יכלו להפרד מקשריו. ונמצא שבוה, בשה, כולם נקשרו, וע"כ כתוב בו, והיה לכם למשמרת, דהיינו קשרו אותו בקשר ויהיה נמסר בידכם ברשותכם עד שתשחטו אותה, ותעשו בו דין. ולזמן שיבא, כתוב, מי זה בא מאדום. וכתוב, כי זבח לה' בבצרה. דהיינו שיבער כל הסי' מן הארץ. וכתוב אז, והיה ה' למלך וגו'.

רעיא מהימנא

מאמר לספר בשבחא דיציאת מצרים

קעח) וישא העם את בצקו וגו': מצוה זו, היא לבער חמץ. כי מצוה זו נמסרה להם לישראל, וישא העם את בצקו טרם יחמץ. וכתוב, שאור לא ימצא בבתיכם. וכבר בארתי החברים. ובארנו סוד בין חמץ ומצה של יציאת מצרים

הסולם

מאמר

קען) תנא א"ר שמעון וכר': למדנו אר"ש. כתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו'. וכתוב, אך בעשור לחדש השביעי יום הכפורים הוא, נשמע מה שלמדנו, שכתוב, בעשור לחדש הזה, ותמה הזוהר, ושואל מה הוא אומר. ומשיב, אלא שסובב, על מה שלמדנו, שכתוב, בעשור, דבר זה, של לקיחת השה, בעשור תלוי, שהוא בינה המאירה במלכות כנ"ל (אות ק"ס). ועל זה מביא מקודם ההקש מן עשור שבכאן לעשור של יום הכפורים שהיא בינה, כנודע. ושואל, כתוב לחדש הזה, בחדש הזה היה צריך לומר, ומשיב, הוא משוס, כשבא הארה למדרגה הזו שהיא המלכות, כתוב לחדש הזה, לחדש בדיוק שהיא המלכות הנקראת חדש.

קעז) ויקחו וגו': שה לבית אבות שה לבית: למדנו ג' קשרים הם, בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה, וכל שאר מדרגות הקליפה מתקשרים באלו ג' אפנים שלמעלה. ובזו שנקראת צאן, נקשרים הכל, (דפ"י דף מ' ע"ב)

שאר לא ימצא בבתיכם, ז] והא אוקמוה חכריא, ורזא אוקימנא, בין חמץ ומצה בכמה דוכתי, דא יצר רע, ודא יצר טוב.

קעט) כ"ו פקודא בתר דא, לספר בשבחה דיציאת מצרים, דאיהו חיובא על בר נש, לאשתעי בהאי שבחא לעלמין. והכי אוקימנא, כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא ספור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי כ דהוא חדו נ מכלא, דהאי איהו בר נש דחדי במריה, וקב"ה חדי בההוא ספור.

קפ) ביה שעתא, כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה, ואמר לון, זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי, דקא משתעו בני, ז וחדאן בפורקני. כדין כלהו מתכנשין, ואתיין ומתחברין בהדייהו דישראל, ושמעו ספורא דשבחא, דקא חדאן ה בחדוה דפורקנא דמריהון, כדין אתיין ואודן ליה לקודשא בריך הוא, על כל אינון נסין וגבורן ואודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא, דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהון.

קפא) כדין אתוסף ו ליה חילא וגבורתא לעילא, וישראל בההוא ספורא יהבי חילא למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה, וכלהו דחלין ז מקמיה, ואסתלק יקריה על כלהו. ובגין כך, אית לשבחא ולאשתעי בספור ה דא * כמה דאתמר. כגוונא דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר קמי קודשא בריך הוא, ה ולפרסומי ניסא בכל אינון ניסין דעבד.

קפב) ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קב"ה ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה דאיהו כ עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ז ניסא, ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד, בגין דאינון

הזופי גרסאות

דרך אמת

ב לית. ג מוסיף ולמעבד ליה חדו מכלא. ד וחזון. ה ברזא. ו ל"ג ליה. ז קמיה. ח ל"ג דא. ט ל"ג

ז והרי ביארוהו החכמים. ו לפרסומי ניסא. י מוסיף דעבד ולפרסמו. כ ל"ג עבד ואיהו. ל ל"ג ניסא.

לספר בשבחה דיציאת מצרים

הסולם

מאמר

ובאים ומודים להקב"ה, על כל אלו הנסים והגבורות ומודים לו על עם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם. קפא) כדין אתוסף ליה וכר': אז נתוסף לו כח וגבורה למעלה. וישראל בספור ההוא נותנים כח לאדונם, כמלך שנוסף לו כח וגבורה בעת שמשבחים גבורתו ומודים לו, והכל יראים מפניו ועולה כבודו על כולם. ומשום זה, יש לשבח ולספר בספור הזה, כמו שלמדנו. כעין זה חוב הוא על האדם. לספר תמיד לפני הקב"ה ולפרסם הנס בכל אלו הנסים שעשה.

נצריט, בכמה מקומות, שזה יצר הרע וזה יצר הטוב.

קעט) (כ"ו) פקודא בתר דא וכר': המצוה שלאחר זו, הוא לספר בשבח יציאת מצרים, שהוא חוב על האדם לעולם לספר בשבחים האלו. כך העמדנו, כל אדם המספר ביציאת מצרים, ושמח בספור ההוא בשמחה עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא. שהיא שמחה מכל צד, שזה הוא אדם השמח באדונו, והקב"ה שמח בספור ההוא שלו.

קפ) ביה שעתא כניש וכר': בה בשעה, מקבץ הקב"ה את כל החבורה שלו, ואמר להם, לכו ושמעו הספור של השבח שלי שמספרים בני, ושמהים בגאולתי. אז מתקבצים כולם ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בשמחת הגאולה באדונם.

קפב) ואי תימא אמאי וכר': ואם תאמר, למה הוא חוב לספר את הנסים, והלא הקב"ה יודע הכל, כל מה שהיה ויהיה לאחר מכן, ולמה הפרסום הזה לפניו על מה שהוא עשה

(דפו"י דף מ' ע"ב י' דף מ"א ע"א)

מלין סלקין, וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחמאן לון, ואודאן כלהו לקביה, ואסתלק יקריה עליהו עילא ותתא.

קפג) כגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על כל מה דעבד, אי תימא למאי אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי קודשא בריך הוא, בגין לאשתעי ם ולמתבע חובי בני נשא, ן ולמתבע עליהון דינא. כיון דאקדים בר נש, ומפריט חטאוי, כל חד וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי ומקטרג פלוני עבד כך. ועל דא, אצטריך ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאוי.

קפד) כיון דמקטרגא חמי ם דא, לית ליה פטרא דפומא עליה, וכדין אתפרש מניה מכל וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעיט במריה, חובוי כך וכך. על דא יאות ם לאזדהרא ם בר נש בכל הגי, בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קודשא בריך הוא.

קפה) כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן. ועאלו ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי.

קפו) ם ויאמר יי אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'. כ"ח פקודא דא, למשחט פסח בין הערבים, ב"ד בניסן, דוכרנא דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על כלא, כמה דאת אמר, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

חלופי גרסאות

ם ל"ג ולמתבע; ולמתבעי. ן ולמרמי. ם ל"ג דא ם לאזדהר. ם ל"ג בר נש. ץ דאשתכח.

מסרת הזר

ב) ח"ג עב

לספר בשבחה ויציאת מצרים

פה עליו, ואו נפרד ממנו מכל וכל. ואם הוא בתשובה טוב, ואם לא, הרי המקטרג נמצא עליו, ואומר, פלוני שבא לפניך, והתודה בעוונת פנים. בעט באדונו, חטאיו כך וכך. ע"כ יפה שיוהר האדם בכל אלו. כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

קפה) (כ"ז) פקודא בתר וכו': המצוה שלאחר זו, הוא לאכול מצה בפסח, משום שהוא זכר לדורי דורות על סוד האמונה. ובארהו, כי ישראל יצאו בזמן ההוא מסוד אלהים אחרים ובאו בסוד האמונה. וכבר בארהו סוד הזה בכמה מקומות.

מאמר קרבן הפסח

קפו) ויאמר וגו': חוקת הפסח וגו': (כ"ח) מצוה זו, היא לשחוט את הפסח בין הערבים ב"ד בניסן, זכר לפסח דמצרים. זה הוא חוב על הכל, כש"א, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

הסולם

מאמר

עשה הוא ידע. ומשיב, אלא ודאי צריך האדם לפרסם הנס ולספר לפניו מכל מה שעשה, משום שאלו המלות עולות, וכל הפמליא של מעלה מתקבצים ורואים אותם, ומודים לפני הקבי"ה, ועולה כבודו עליהם למעלה ולמטה.

קפג) כגוונא דא מאן וכו': כעין זה, מי שמספר ומפרט את חטאיו, מכל מה שעשה, ואם תאמר, למה צריך זה, הוא משום שהמקטרג עומד תמיד לפני הקבי"ה כדי לספר ולתבוע על עבירות של בני אדם, ולתבוע עליהם דין, כיון שהאדם מקדים עצמו ומפרט חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה למקטרג ההוא, ואינו יכול לתבוע עליהם דין, כי תמיד הוא תובע דין תחילה, ואח"כ מספר ומקטרג פלוני עשה כך. וע"כ צריך האדם להקדים אותו ולפרט חטאיו.

קפד) כיון דמקטרגא חמי וכו': כיון שהמקטרג רואה את זה, אין לו פתחון

(דס"י דף מ"א ע"א)

קפו) פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגר. מאי טעמא. בגין דהא כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין והלאה, עד דאשתלים בחמיסר. ^ק וארביסר דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על עלמא.

קפח) רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ר ברית קדישא, ולאיתהנאה בההוא ריחא ^ה דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על שבעא. ועל דא, וכל על לא יאכל בו. מאן דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. ^ו מאן דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה. דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה מקמי ברית. בגין כך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה.

קפט) כד אתא קודשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, ^ה דההו רשים על פתחא, ודמא דברית, היך הו קיימין על פתחא, ^א דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגר. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

קצ) לזמנא דאתי, ייתי קודשא בריך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, כתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגר. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא ^ב עלאה.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו דאת ירד, ובהאי רשימו

חלופי גרסאות

^ק ובארביסר. ר קודשא וליג ברית. ^ו לייג מאן. ת לייג דהוה. א כתיב; מוסיף פסח כתיב. ^ב מוסיף עלאה דלעילא.

דרך אמת

^ה שטריח צלי אש.

קרבן הפסח

קפט) כד אתא קב"ה וכו': כאשר בא הקב"ה למצרים, ראה הדם של הפסח שהיה נרשם על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגר. אזובא, בארנוהו, שהוא מעבר רוחות רעות, וכל צד ריח רעה הוא מעביר בהתעוררות שלו, לגאולה העליונה של ישראל.

קצ) לזמנא דאתי וכו': לזמן הבא, יבא הקב"ה אל יצר הרע וישחוט אותו, ועיה בגאולה זו של מצרים, כתוב, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, שהוא זכר מזמן הבא לגאולה היא העליונה ממצרים.

קצא) על שתי המזוזות ועל המשקוף: בזה הרשימו של אות ה' דהיינו במזוזות, ובה הרשימו של אות ה' דהיינו במשקוף, להראות בהם הרשימו של ברית

הקדוש

הסולם

מאמר

קפו) פסח דא אצטריך וכו': פסח זה צריך שיהיה שמור מעשרה ימים למעלה, שכתוב, בעשור לחדש הזה ויקחו וגר. מהו הטעם. הוא משום שאז מתחילה הלבנה להאיר, מעשרה ימים ולמעלה, עד שנשלמה בחמשה עשר, ויהיה נשחט בארבעה עשר, בשעה שהדין תולה על העולם, דהיינו בין הערבים.

קפח) רזא דא לאעברא וכו': סוד זה, הוא להעביר את הערלה מלפני הברית הקדוש, ולהנות בריח הזה שמתפשט מצלי אש, כלומר, שטיקר המצוה הוא להנות מן הריח שבו, ועל כן אינו בא אלא על השובע, שאינו צריך עוד לאכול, וע"כ, כל ערל לא יאכל בו, מי שיש בו ברית הקדוש יאכל בו, כי זה שהוא מבני ברית משבד תוקפו של כח הסיא, ומעביר הערלה מפני הברית משום זה, הוא צריך להעשות בבני ברית, ולא בבני ערלה.

(דמוי דף ס"א ע"א)

דאת ירִיד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי, דמא דברית, רשים על כלא, ואתא דמא על דמא. כד י עבר ההוא משחית, הוה חמי ה דמא, וואזדקיף מביתא, כמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

קצב) אי קודשא בריך הוה בלחודוי קטייל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הוה אזיל ולא קודשא בריך הוה. אלא ודאי קודשא בריך הוה קטייל, ומשחית הוה אזיל * לאשכחא ז עילה ה לישראל, כיון ה דהוה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הוה ערק ואתפרש מנייהו.

קצג) ועל דקטל קב"ה כל אינון. בוכרין דההוא סטרא, יהיב כ בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישכח עלייהו סטרא אחרא ז עילה כלל, ובכלא נטיר לון מ לישראל קב"ה, כאבא על בנין.

קצד) בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו', פקודא כ"ט דא, למיכל האי פסח. על מצות ומרורין, נ מצות מצת כתיב. מאי האי לקבל האי, אלא לאחזאה גלותא דשכינתא עמהון דישראל, בההוא מרירו דלהון, דכתיב וימררו את חייהם בעב"דה קשה וגו'. וכד אכלין להאי פסח, לאחזאה כל האי דעבדו לון במצרים, בההיא גלותא ובההוא שעבודא.

קצה) מה כתיב ועצם לא תשברו בו, לאחזאה ביה קלנא, ובכל אינון טעוון דמצראי. דהא גרמין הוה רמאן בשוקא, ואתו כלבי והוה גררי לון מאתר לאתר, ודא קשיא לון מכלא, דהא ה גרמי אינון תקונא דגופא, ודמי לגוונא אחרא, וישראל

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ג דמיה. ד ל"ג עבר; עבדה. ה ל"ג דמא. ו אודקיף.
ז עילה. ח על ישראל. ט דהוא. י בכורין. כ בכורין.

ג ח"ג רנא. :

ל עילה. מ ל"ג לישראל; קב"ה לישראל. נ ל"ג מצות. ס ל"ג גרמי.

קרבן הפסח

הסולם

מאמר

קצד) בבית אחד יאכל וגו'. מציה (כ"ט) זו, הוא, לאכול את הפסח. על מצות ומרורים, מצת כתוב בלי ו'. ושואל מה זה המצות, כנגד זה, המרורים, שחייב הכתוב לאכלם יחד, ומשיב, אלא להראות על גלות השכינה עם ישראל במרירות הוה שלהם, שכתוב, וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. וכאשר אוכלים את הפסח, להראות כל מה שעשו להם במצרים בגלות ההוא ובשעבוד ההוא. וע"כ אוכלים אותו על מצות ומרורים.

הקדוש, שהוא ה' ונשברה הערלה מפני ים הברית הרשום על הכל, ובא דם על דם, דהיינו דם הפסח על דם הברית. כשעבד המשחית היה רואה דם, והתרחק מן הבינה. כש"א ולא יתן המשחית וגו'.

קצה) מה כתיב ועצם וגו'! מה כתוב, ועצם לא תשברו בו. להראות בו בזיון, ובכל אלהי מצרים. כי העצמות היו מושלכים בשוק, ובאו כלבים והיו גוררים אותם ממקום למקום. וזה היה קשה להם מכל, כי העצמות הם תקון הגוף, ודומים כעין צד האחר, דהיינו לאלהים אחרים שלהם, וישראל השליכו אותם בשוק בדרך בזיון. וע"כ כתוב, ועצם לא תשברו בו.

קצב) אי קב"ה הוה וכו': שואל, אם הקב"ה בלבדו היה הורג, למה כתוב, ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית היה הולך ולא הקב"ה, ומשיב, אלא ודאי שהקב"ה היה הורג, והמשחית היה הולך למצוא עלילה על ישראל לקטרג עליהם. כיון שראה השבירה של הערלה ב' בחינות, בדם פסח ובדם מילה, היה בורח ונפרד מהם.

קצג) ועל דקטל קב"ה וכו': ועל שהרג הקב"ה את כל אלו הבכורים של צד ההוא נתן וחייב את בכורי ישראל שיפדו און עצמם, ולא ימצא עליהם הסטרא אחרא שום עלילה, ומהכל שמר אותם הקב"ה, כאב על בנים.

אתם

(דפו"י דף מ"א ע"א * דף מ"א ע"ב)

רמאן לון בשוקא אורח קלנא, ועיד כתיב ועצם לא תשברו בו, אתון לא תשברון, אבל כלבי הוו אתיין ם ומתברין ליה.

קצו) תו, מצראי הוו אתיין לבתר, והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי ם כלבי מאתר לאתר, ומדקן לון, ץ והוו ם מצראי טמני לון גו עפרא, בגין כלבי דלא ישכחון לון, ודא איהו בטולה דעכרם, יתיר, מסטרא דלהון. ובדא קביה אסתלק ביקריה, ואתכפיין כל חילין אתרנין, ך דהא ם כדין אתכפיין יתיר, ך כד בטילו אשתכח מסטרא דלהון, ועיד ישראל לא מבטלי לון, דכתיב ועצם לא תשברו בו.

קצז) זי קדש לי כל בכור פטר רחם וגו'. פקודא דא לקדש בכור בהמה, ועם הארץ צריך תרין ם מילין, חד דיהא פדוי מתחות שלטנותא דיצר הרע, דאיהי אדון דיליה, כגוונא דאמר יעקב לעשו, ן יעבר נא אדני לפני עבדו. בהאי עלמא. אדון מצד חובין ם דנפישין על גופא, כמה דאוקמוה, חייבא, יצר הרע שופטו. זכאה, יצר הטוב שופטו. בינוני זה וזה שופטו. בינוני, היינו אח דיצר הרע, ואח דיצר הטוב, אחי יהי לך אשר לך.

קצח) וכד זכוון ם נפישין, רוחא תבר תרין משמרות, דחמור נוער, כלבים צועקים, וסליק למשמרת דשחר, דביה אדם ך ואתהדר בר נש אדון, ההיד, ן ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, וסליק לדרגא דאדם, דאתמר ביה, ן ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו', ן ומוראכם וחתכם וגו'.

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

ע לייב מן ומתברין עד לבתר. ף לון וליב כלבי מאתר לאתר. ץ לייב והוו מצראי טמני לון. ק לייב מצראי. ך בהא. ש כה. :: לייב כה. א מלין. ב דנפשיין. ג נפישין. ד אתהדר.

ד) הקסתי קפ"ב צ"א. תק"ח קייס ט"ד שכי' (ה) (בראשית ל"ג) וישלח ל"ח צ"א. ו) (שם ל"ב). ז) (שם א') ב"א קמ"ב צ"א. ח"ב קכ. : ח"ג לג : מב. רעה : חז) (שם ט') הקסתי קי"פ צ"א.

קדש לי כל בכור

הסולם

מאמר

יצר הרע, שהוא אדונו. כעין שאמר יעקב לעשו, יעבר נא אדוני לפני עברו, דהיינו בעוה"ז. הוא אדון מצד העונות הרבים שעל הגוף, כמו שבארנוהו, הרשע, יצר הרע שופטו, הצדיק, יצר הטוב שופטו, בינוני, זה וזה שופטו. בינוני היינו אח של יצר הרע ואח של יצר הטוב. כמ"ש, אחי יהי לך אשר לך.

אתם לא תשברו, אבל כלבים היו באים ושוברים אותם.

קצח) וכד זכוון ם נפישין וכו': וכשהזכיות מרובות, הרוח שובר שתי משמרות של הלילה, שהם חמור נוער, כלבים צועקים ועולה למשמרת הג' של השחר, שבו אדם, דהיינו אשה מספרת עם בעלה (כמ"ש להלן ד"י מ"ו ע"א ובמסכת ברכות ג'). וחזר האדם להיות אדון על כל הברנות. ז"ש ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ועולה למדרגת אדם, שנאמר בו ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו', ומוראכם וחתכם וגו'. וזהו דבר הב' שעם הארץ צריך להגיע אליו.

קצו) תו מצראי הוו וכו': עוד יש לפרש. המצרים שהיו באים אח"כ, ודואים אלו העצמות שהכלבים סוחבים אותם ממקום למקום, ושוברים אותם. היו המצרים טומנים אותם בארץ, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם והו בטול עכו"ם הגדול ביותר, מצרם. ובוה נתעלה הקב"ה בכבודו, ונכנעים כל כחות האחרים, דע"ז, כי אז נכנעו ביותר כשהבטול ע"ז נמצא מצדם עצמם, דהיינו שהטמינו עצמות אלהיהם בעפר. וע"כ לא בטלו ישראל אתם, שכתוב, ועצם לא תשברו בו.

מאמר קדש לי כל בכור

קצו) קדש לי כל בכור וגו': מצוה זו היא לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך ב' דברים, אחד, שיהיה פדוי מתחת הממשלה של (דס"י דף ט"א ע"ב)

קצט) וכד זכוון בינונים, ויאבק איש עמו, זכוון וחובין מתחבקן לאגחא קרבא. מסטרא דזכוון, וירא בי לא יכול לו. מסטרא דחובין, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה: לשון כ כי נשני אלהים את כל עמלי ה ואיהו לשון נשיה. חד מדורא ז מאינון שבעה ה ארעאן, מאן דנחית תמן אתנשי מניה אורייתא.

ר) וקדם דייתי בר נש בהאי עלמא ויפוק מרחם אמיה, ויאבק איש עמו, דא גבריאל, בההוא אבק דעפר, דאתמר ו וייצר יי אלהים את האדם עפר מן האדמה, ואוליף ליה שבעים לשון. ובגיד, וייצר: חד יצר הטוב, דאוליף ליה שבעים לשון. וחד, יצר הרע דאביק עמיה. דאתמר, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, ואשכח מניה שבעין לשון, דאוליף ליה יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא, נחתין עמיה כ ארבעה מלאכין, דאתמר בהון מ כי מלאכיו יצוה לך. אי אית ליה זכות אבות, חד מיכאל, בזכות אברהם. ז ותניינא גבריאל, בזכות יצחק. ותליתאה דנחית עמיה ה נוריאל, בזכותא דיעקב. ורביעאה רפאל, בזכותא דאדם קדמאה. ויצר הטוב לעילא מניה.

רב) וואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ד, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מנייהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוה, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, * וסמאל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

חלופי גרסאות

ה ל"ג ואיקו: והוא ו מדורה ז דאינון. ז מדורין. ט קדם י ל"ג ליה. כ תרין. ז וחז. ח מוסיף היה גבריאל. נ ל"ג מן ואי עד לעלמא.

מסרת הזהר

ט) (ברחשית ל"ב) ב"א ש"ל צ"ב. י) (שם) ב"א קל"ג צ"ג. תולדות פ"ה צ"ה. כ) (שם מ"א). ל) (שם כ') ב"א ר"ז צ"א. מ) (תהלים צ"א) הקטנה"ז קטי"ט צ"ב. ד"ח כ"ט"ג שליו. מ"ח ט"ד ש"מ. פ"ד ט"ג ש"י.

קדש לי כל בכור

כנגד יצר הרע שהתאבק עמו, שנאמר, כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, והשכית ממנו עי לשון. שלימדו יצר הטוב.

רא) וקדם כל דא וכר: ומקודם לכל זה, יודדים עמו ארבעה מלאכים, שנאמר בהם, כי מלאכיו יצוה לך וגו'. אם יש לו זכות אבות, אז אחר הוא מיכאל בזכות אברהם, והשני הוא גבריאל בזכות יצחק, והשלישי שיוורד עמו, הוא נוריאל בזכות יעקב, והרביעי הוא רפאל בזכות אדם הראשון, והיצר הטוב למעלה ממנו.

רב) ואי לית ליה זכות וכר: ואם אין לו זכות, הולכים עמו ארבעה מלאכי חבלה, עת, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע למעלה מהם, לרון אותו לעולם שיבא. ומשום זה בארדה רשע יצר הרע שופטו, צדיק יצר הטוב שופטו, בינוני זה וזה שופטו, ומשום זה אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר הטוב, וסמאל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

דלכל

הסולם

מאמר

קצט) וכד זכוון בינונים וכר: וכשהזכיות בינונות, ויאבק איש עמו, דהיינו שהזכיות והעבירות מתאבקות לעךון מלחמה. מצד הזכיות, כתוב, וירא כי לא יכול לו. ומצד העבירות כתוב, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה. נשה, היא לשון, כי נשני אלקים את כל עמלי. והוא לשון נשיה, שהוא מדור אחד מאלו שבע ארצות. מי שיוורד לשם, נשכח ממנו התורה. מאמר כי מלאכיו יצוה לך

ר) וקדם דייתי בר נש יכר: ומטרם שבא אדם לעולם הזה, ויוצא מרחם אמו, ויאבק איש עמו, זהו גבריאל, ויאבק, היינו באותו אבק של עפר, שנא וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. ונמצא שהאדם הוא עפר והאבק של העפר, הוא יצר הרע, וגבריאל הוא יצר הטוב שלוחם עם יצר הרע הנקרא אבק, ומלמדו שבעים לשון. ומשום זה כתוב, וייצר עם ב' יודין, שיווד אחת הוא כנגד יצר הטוב, שהוא גבריאל, שלימד אותו ע' לשון, יוד אחת

(ג) דלכל בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין * עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא. וארבע משמאלא: ערן, משחית, אף, וחמיה. מסטרא * דגופא, מטטרוין נחית עליה מימינא, וסמאל משמאלא.

(ד) ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים * ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארייה, אקדים מיכאל, ואבתריה גבריאל ואבתריה נוריא, ואבתרה רפאל. * ואי מזליה שור, אקדים גבריאל, ואבתריה מיכאל, ואבתריה נוריא, ואבתריה רפאל. ואי מזליה נשר, אקדים נוריא, ואבתריה מיכאל, ואבתריה גבריאל, ואבתריה רפאל. ואי מזליה אדם, אקדים רפאל, ואבתריה מיכאל, ואבתריה גבריאל, ואבתריה נוריא.

(ה) ואינון * מסטרא * דימינא, מסטרא דמיכאל, כלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל גמילות חסדים, אנפוי חורין, והאי בר נש גמיל חסד. חסיד, וחכם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית * ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

(ו) מסטרא דגבריאל, ארבע אנפין דיליה דינא, מדת הדין על רשיעיא, ומתגרה בהו, כמה * דאוקמוה, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. * גבור ביצריה, ירא חטא, דיין יהא, אי יתעסק באורייתא, וגבור בתלמודיה. בהפוכא מסטרא דיצר הרע, מתגרה בצדיקיא, דינא * קשה לון, גבור בעבירה, למעבד ליה, לאו דחיל חטאה הוא, וגוונין דאנפוי סומקין, עשו שופך דמים.

חלופי גרסאות

ס ל"ג עמיה. ע מגופא. פ ל"ג ביה. צ מקדים כאן ואי מזליה אדם. ק דמטטרה. ר דימינא כללו ארבעה אינון רחמי בעלי גמילות חסדים מטטרוי דמיכאל אנפוי תחרין והאי ב"ג; דימינא מסטרא דמיכאל אנפוי תחרין כללו [ארבעה] (אנפין דיליה) אינון רחמי בעלי גמילות חסדים והאי ב"ג; דימינא מסטרא דמיכאל אנפי תחרין כללו אנפין דיליה רחמי בעל גמילות חסדים והאי ב"ג (ד"א). ש ליה. ת האוקימנא. א מוסיף והוא גבור. ב יצריה. ג קשייא.

קדש לי כל בכור

הסולם

מאמר

(ג) דלכל בר נש וכו': שלכל אדם שיש בו ד' יסודות אש רוח מים ועפר, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבע מימין, הם, מיכאל גבריאל רפאל נוריא. וארבעה משמאל, ערן, משחית, אף, וחימה. ומצד הגוף, יורד עליו מטטרון מימין, וסמאל משמאל. (ד) ולית בר נש וכו': ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות אש רוח מים עפר, אבל כפי היסוד שהקדים בו, כן מתחילים אלו ארבעה. אם מזל שלו אריה, שהוא חסד, מקדים מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו שור, שהוא גבורה, מקדים גבריאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא, ואחריו רפאל. ואם מזל שלו נשר, שהוא ת"ת מקדים נוריא, ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו רפאל. ואם מזל אדם, שהוא מלכות, מקדים רפאל,

ואחריו מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא. ואלו שמצד ימין, שהוא מצד מיכאל, כל ד' הפנים שלו, שהם, אריה שור נשר אדם, הם רחמים, בעל גמילות חסדים, ופניו לבנים. ואדם הזה הוא גומל חסד, חסיד, וחכם, אם עוסק בתורה. ואם אינו עוסק בתורה הוא להיפך, שהוא מצד יצר הרע, הוא גזלן, אויל, אין בו חסד, כי אין עם הארץ חסיד. (ד) מסטרא דגבריאל וכו': מצד גבריאל, שהוא שמאל, ארבע הפנים שלו עינים שור אריה נשר אדם, הם דין, דהיינו מדת יודין על הרשעים, ומתגרה בהם, כמו שהעמדנו, מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה. הוא גבור ביצרו, ירא חטא, דיין יהיה, אם יעסוק בתורה וגבור בלמודו. בהיפך, אם הוא מצד היצר הרע, הוא

מתגרה

(דפו"י דף מ"ב ע"א)

(רז) מאן דמזליה נשיר, ד לאו רחמן סגי, ולא מדת הדין סגי, אלא בינוני, ביצר טוב במדת טבין דיליה, ובינוני ביצר רע במדות בישין, וליה אנפין חורין וסוכין.

(רח) מאן דמזליה אדם, מסטרא דטוב, כליל מכל מדות טובות, חסיד, וחכם, וגבור בתורה, ירא חטא, ה ממולא בכל מדות טבין, ו גוון אנפוי אוכמין. ומסטרא דיצר הרע, ממולא מכל מדות בישין.

(רט) ואי חובי ד דבר נש נפישין, שלטין ה עליה כל משריין דיצר הרע, עד ם דיסתלקו מניה כלהו משריין דיצר טוב, ואמליך על אברין דיליה, סמאל וכל משרייתה.

(רי) ואי נפישין זכווי, שלטין משריין דיצר הטוב, עד דיסתלקו מניה כל משריין דיצר הרע. ואמליך על כל אברין דיליה, משיריין דיצר הטוב, בהוא זמנא, שליט עליה שם יד'ד.

(ריא) ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלין מיימינים לזכות, ואלין משמאילים לחובה, ומאן דאלים גבר. ובגין דא אוקמה מארי. מתניתין, לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו תלוי בו.

(ריב) ומסטרא דמיכאל, אתקרי בכור, כ דדרגיה כסף חוורו, ובגין דא, פדיון הבכור כסף, ה' סלעים, כחושבן ה' דאברהם, דאי יחכים בתורה יתוסף עליה

חלופי גרסאות

ד לא מדת הדין סגי אלא בינוני [מוסיף בינוני] ביצר טוב ויצר רע במדות בישין [דיליה] וליה. ה ממוצע.
ז מסטרא דיצר הרע ממולא מכל מדות בישין וגוון אנפוי אוכמין. ז ל"ג דבר נש. ח ל"ג עליה.
ט דאסתלקו. י מחיבתאן. כ דרגיה.

מאמר

הסולם

קדש לי כל בכור

די) ואי נפישין זכוי וכר: אם זכיותיו מרובות. שולטים עליו המחנות של יצר הטוב, עד שמסתלקים ממנו כל המחנות של יצר הרע. וממליך על כל אבריו את המחנות של יצר הטוב. בומן ההוא. שולט עליו שם הוי"ה.

דיא) ואם הוא בינוני וכר: ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו, אלו מיימינים לזכות, ואלו משמאילים לחוב, ומי שהוא חזק יותר הוא גובר. ומשום זה העמידו בעלי המשנה, לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם כולו תלוי בו. דהיינו שיחזיק עצמו לבינוני, ואת כל העולם לבינוני, ואם עשה מצוה אחת, מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, ואם עשה עבירה אחת, מכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף חוב. (קדושין מ' ע"ב).

דיב) ומסטרא דמיכאל אתקרי וכר: ומצדו של מיכאל, נקרא האדם בכור, שמדרגתו כסף לבן, הרומו על חסד, ומשום זה פדיון הבכור הוא כסף, חמשה סלעים. כחשבון ה' של אברהם.

כמ"ש

מתגרה בצדיקים לעשות דין קשה להם, גבור בעבירה לעשותה, אינו ירא חטא, ועין פניו אדומים, וכמו עשו שופך דמים.

רו) מאן דמזליה נשיר וכר: מי שמזלו נשיר, שהוא מקו אמצעי, אינו רחמן גדול, אינו במדת הרין גדולה, אלא בינוני ביצר טוב במדות טובות שלו, ובינוני ביצר הרע במדות הרעות. ולו פנים לבנים ואדומים.

רח) מאן דמזליה אדם וכר: מי שמזלו אדם, שהוא מלכות, מצד הטוב כלול כל מדות טובות, חסיד, חכם, גבור בתורה, ירא חטא, ממולא בכל מדות טובות, ועין פניו שחורים. ואם הוא מצד היצר הרע, הוא ממולא מכל מוית הרעות.

רט) ואי חובי דבר נש וכר: אם עונותיו של אדם מרובים, שולטים עליו כל המחנות של יצר הרע, עד שיסתלקו ממנו כל המחנות של יצר הטוב, והוא ממליך על אבריו, את סמאל וכל המחנות שלו.

(חש"י דף מ"ב ע"א)

י, דאיהו קדש, דביה צריך לקדש בכור בהמה, דהיינו **קדש ישראל ליי**. וביה צריך לעשר ולדות, **דכל ולד איהו מסטרא דבן ייה, ואיהו ר**.

ריג) דכל חיון דאינון חיות הקודש, באתוון דשמא קדישא אתקריאו, הדא הוא דכתיב, **כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. אפילו כל בריין דאתבריאו בהון, ולית בריאה דלא **אתרשים בהאי שמא, בגין לאשתמודעא למאן דברא ליה, והאי **י"ד, איהו דיוקנא **דרישא דכל בריין. ה' ה' : דיוקנא דה' אצבעאן דימינא, וה' דשמאלא. ר' דיוקנא דגופא.********

ריד) ובגין דא אמר, **ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש. לית בכל בריה דאשוה כוותי, ואף על גב דבראתי לה כדמות אתוון דילי, דאנא יכיל למחאה ההיא צורה, ולמעבד לה כמה זמנין, ולית אלוה אחרא עלי דיכיל לממחי **דיוקני ובגי' **כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.******

רטו) ואי יקשה ב"נ, דהא כתיב **כי לא ראיתם כל תמונה. איהו יתריץ ליה, האי תמונה חזינא, דהא כתיב **ותמונת ה' יביט. ולא בכל תמונה אחרא **דברא ויצר באתווי, ובגין דא אמר, **ואל מי תדמיוני ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו.********

רטז) **ואפילו **האי תמונה, לית ליה באתריה, אלא כד נחית לאמלכא **על******

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ג) (ירמיה ב') ויהי ג' צ"א. ט) (ישעיה מ"ג) לך קנ"ב צ"ג. ט) (ישעיה מ') ב"א קנ"א צ"ב. ט) (דברים ל"ב) צ) (דברים ד') ח"א תב : ח"ב קכו. רע : ח"ג רכב : רלט. ת"ז ת"ע קכא. ק) (במדבר י"ב) הקסתיז ס"ה צ"ו. ר) (ישעיה מ') לעיל ציון ע'.

ז מכל ולד דאיהו. מ רשים. נ ל"ג יו"ד ; איהו ית. ט ל"ג דרישא. ע דבר נש דיצר ; דבי"נ נוצר. פ דאפילו. צ הכי. ק עליהו ול"ג על בריין.

כי לא ראיתם כל תמונה

הסולם

מאמר

אותה בדמות האותיות שלי, כי אני יכול למחות צורה זו ולעשות אותה עוד הפעם וכן כמה פעמים, ואין אלוהי אחר עלי שיוכל למחות צורתי, ומשום זה כתוב, כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים.

נכחיש לעיל בראשית א' דף קצ"ה ד"ה ואליו) שאם יחכים בתורה יתוסף עליו **שהיא קדש, דהיינו חכמה, שבו צריך לקדש בכור בהמה, דהיינו קדש ישראל לה'. ובו צריך לעשר ולדות, שכל ולד הוא מצד דבן ייה, שהוא ר' דהיינו ת"ח.**

רטו) ואי יקשה בר נש וכר' : ואם יקשה אדם, הרי כתוב, כי לא ראיתם כל תמונה, ואיך אנו דורשים בו אותיות ושמות. הוא יתריץ לו, שתמונה זו ראיתי כעין שכתוב, ותמונת ה' יביט, שפירושו ספירת המלכות, ילא בכל תמונה אחרת שברא ויצר באותיות, פירושו, כי ספירת המלכות הוא שורש כל המקבלים והכלים, אבל לא בט' ספירות הראשונות שהן מופשטות מכל צורה, ומשום זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. רטז) **ואפילו האי תמונה וכר' : ואפילו**

ריג) **דכל חיון דאינון וכר' : שכל החיות, שהם חיות הקודש, באותיות השם הקדוש נקראו, וזה שכתוב, כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, אפילו כל הבריות נבראו כדם, באותיות השם הקדוש, ואיך בריה שאינה נרשמת בשם הזה כדי להכיר את מי שברא אותה, ויוד הזו, של השם הויה, היא צורת הראש של כל בריה ה' ה' של השם, הו צורות ה' אצבעות של יד ימין וה' של יד שמאל. ר' היא צורת הגוף.**

מאמר כי לא ראיתם כל תמונה

ריד) **ובגין דא אמר וכר' : ומשוב זה אמר, ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש, אין בכל בריה שתהיה שוה כמוני, ואעי"פ שבראתי**

בריין, ויתפשט ך עלייהו, יתחזי ם לון לכל חד, כפום מראה וחזיון דמיון דלהון, דהאי איהו ם וכיד הנביאים אדמה.

ריז) ובגין דא יימא איהו, אעיג דאנא אדמה לכו בדיוקנייכו, אל מי תדמיוני ואשוה, דהא קדם דברא קביה דיוקנא בעלמא, וצייר צורה, הוה הוא יחידאי בלא צורה ן דמיון, א ומאן דאשתמודע ליה, קדם בריאה, דאיהו לבר מדיוקנא, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא ב באות ה, ולא ג באות י ואפילו בשמא ד קדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה, מכל דבר דאית ביה תמונה דמיון לא ראיתם.

ריח) אבל בתר ה דעבד ך האי דיוקנא דמרכבה דארם עלאה, נחית תמן, ואתקרי בההוא דיוקנא ידויד, בגין ז דישתמודעון ליה ן במדות דיליה, ם בכל מדה ומדה, וקרא : אל, אלהים, שדי, צבאות, אדייד. בגין ך דישתמודעון ליה, בכל מדה ומדה, איך כ יתנהג עלמא, בחסיד ובדינא, כפום עובדיהון דבני נשא, דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין, איך ישתמודעון ליה, ואיך יתקיים, ן מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה, מאן דישוה ליה ז לשום מדה, ואפי מאלין מדות דיליה, כל שכן לבני האדם, א אשר בעפר יסודם, דכלים ונפסדים. אלא דמיונא דיליה, כפום שלטנותיה על ההיא מדה, ואפי על כל בריין. ם ולעילא מההיא מדה. ן וכד אסתליק מינה, לית ליה מדה, ולא דמיון, ולא צורה.

חלופי גרסאות

ר על בריין וליג עלייהו. ם ליג לון. ן מוסף דמיון ליה, א האית ב כאות. ג כאות. ד מוסף קדישא מפרש. ה דעבד. ו הא. ז דאשתמודעון. ח בזמות. ט ליג בכל מדה ומדה. י דאשתמודעון. כ אתנהג. ל בשום. ן וליח לעילא. ן כד.

מסרת הזהר

ש) (הושע י"ב) ח"ג קי. רכח. דפ: ת"ז תריח לא: חל עד: תיע קלג: תק"ח קיא ט"ב שליט. קיא סיא ט"ב ט"ב שי"א. ן) (ישעיה ו') ב"א ע"ח צ"ב תק"ח קי ס"א ט"ג, ט"ד שי"א. א) (איוב ד') ז"ח י"ו ט"ג ש"ד.

כי לא ראיתם כל תמונה

העליון, ירד והתלבש שם, והוא יקרא בו בצורת ד' אותיות הוי"ה, דהיינו הע"ס כח"ב תר"מ, כדי שישגו אותו בדרך מדותיה, שהן הספירות, בכל מדה ומדה, וקרא אל אלקים שדי צבאות אהיה, כדי שיכירו אותו בכל מדה ומדה איך מנהיג העולם בחסד וברין כפי מעשיהם של בני אדם. ואם לא היה מתפשט אורו על כל הבריות איך היו מכירים אותו, ואיך יתקיים, מלא כל הארץ כבודו.

ריט) ווי ליה מאן וכר': אוי לו למי שידמה אותו לאיזה מדה, ואפילו מאלו מדות שלו, ומכל שכן לבני האדם שהם גלים ונפסדים. אלא הדמיון שאנו מדמיים, הוא כפי השליטה שלו על אותה המדה, ואפילו כפי שליטתו על כל הבריות. ואין דמיון למעלה ממדה ההוא, וכששליטתו מסתלק ממנה, מאותו מדה, אינו לו מדה ולא דמיון ולא צורה.

כגונא

הסולם

מאמר

רק בבחינת המקבלים, ולא במלכות מבחינת עצמותה, וזהו ביר הנביאים אדמה.

ריז) ובגין דא יימא וכר': ומשום זה יאמר להם הקבי"ה, אעיפ שאני מתדמה לכם בצורות שלכם דהיינו בחזיון דמיון, עם כל זה, אל מי תדמיוני ואשוה, שהרי קודם שברא הקבי"ה תמונה בעולם, ומטרם שצייר צורה, היה וקבי"ה יחיד בעולם, בלי צורה דמיון, ומי שמשגו קודם מדרגת בריאה, שהוא ג'נה, שהוא עוד מחוץ לכל צורה, אסור לו לעשות צורה ודמות בעולם, לא באות ה' ולא באות י' ואפילו לקראו בשם הקדוש, או באיזה אות ונקודה. וזהו שאומד הכתוב, כי לא ראיתם כל תמונה, דהיינו, מכל דבר שיש בו תמונה דמיון לא ראיתם.

ריח) אבל בתר דעבד וכר': אבל אחר שעשה אותה הצורה של המרכבה של אדם (דסויי דף ט"ב ע"ב)

(רכ) ׀ כגוונא דימא, דלית במיא דימא דנפקי מיניה, תפיסו כלל ולא צורה, אלא ׀ דאתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, ויכילנא למעבד חושבן תמן, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה מההוא מאנא, כעגולא דאיהי ׀, הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תרין.

(רכא) לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן ׀ דעבד חפירא רברבא ׀ ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. ההיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, ׀ וההוא מאנא רברבא, ׀ ואתפליג לז' ׀ נחלין, כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, וז' נחלין, אינון ׀ ואי ת יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא. רכב) הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וביה לית סוף לנביעו ׀ דנהוריה. ובגיד קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובגיד ׀ אמרו ביה, במופלא ממך ׀ אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

(רכג) לבתר עבד מאנא זעירא, ודא ׀, ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה בה חכם, ולההוא מאנא קרא ליה חכמיה. ולכתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא ׀ קרא לגרמיה מבין בה. רכד) חכם מעצמו, ומבין מעצמו, כי חכמה איהי לא אתקריאת ׀ חכמה ׀ מגרמה, אלא בגין ׀ ההוא חכם דאמלי ׀ לה מנביעו דיליה. ואיהי לא אתקריאת

חלופי גרסאות

ס לייג מן כגוונא עד אלא. ע כאתפשטותא. ׀ דחפר. צ לייג מן ואתמלי עד אתקרי. ׀ ואתמליא מן מיא דנפק מן מעיין הא ההוא מאנא. ר אתפליג. ש מוסיף נחלין מאנין. ת אתברו ולייג אומנא. א דנהורא; ו דנהורא דיליה. ב אמר ביה; כתיב. ג לייג מן אל עד אל. ד מוסיף קרא ליה. ה מוסיף ע"ש חכמה. ו מגרמיה. ז לייג מן ההוא חכם עד ההוא מבין. ח ליה.

כי לא ראתם כל תמונה

הסולם

מאמר

יחזרו המים למקור, וישארו כלים השבירים יבשים בלי מים. רכב) הכי עלת העלות וכר: ׀ כך עלת העלות עשה עשר ספירות וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעות אורה. ומשום זה קרא לעצמו אין סוף. ואין לו דמות וצורה. ושם אין כלי להשיגו. ולדעת בו איזה ידיעה כלל. ומשום זה אמרו בו, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור.

(רכג) לבתר עבד מאנא וכר: ׀ אח"כ עשה כלי קטנה, וזה היא ׀ והתמלא ממנו. מן המקור, וקרא אותו מעין נובע חכמה. וקרא עצמו בו חכם, ולכלי ההוא קרא חכמה. ואח"כ עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא לעצמו בו, מבין.

(רכד) חכם מעצמו ומבין וכר: ׀ חכם מעצמו, ומבין מעצמו, כי חכמה לא נקראת

חכמה

(רכ) כגוונא דימא דלית וכר: ׀ כעין הים. שאין במי הים היוצאים ממנו, שום תפיסה ושום צורה, אלא התפשטות מי הים על כלי, שהוא הארץ. נעשה בהם דמיון, ואנו יכירים לעשות שם חשבון, דהיינו, המקור של הים הרי אחד, יוצא ממנו מעין, כפי התפשטותו בכלי כעגול שהוא ׀, הרי שתי צורות, כי המקור אחד, והמעין היוצא ממנו הרי שתיים. המקור הים הכתר, והמעין הים החכמה.

(רכא) לבתר עבד מאנא וכר: ׀ לאח"כ עשה כלי גדול, בדומה למי שעשה חפירה גדולה, והתמלא מן המים היוצאים מן המעין. וכלי זה נקרא ים. והוא כלי שלישי, דהיינו בינה, ואותו כלי הגדול נחלק לז' נחלים, וכמו לכלים ארוכים, כן התפשט המים מן הים אל שבעה הנחלים, והרי מקור ומעין, וים, וז' נחלים, הם עשרה. ואם ישבור האומן אלו הכלים שתקן,

(דסריי דף ט"ב ע"ב)

בינה ם מגרמה, אלא ך עיש ההוא מבין דאמלי ך לה מניה. דאי הוה ך מסתלק
 ם מנה, אשתארת יבשה, ההי"ד ם אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש.
 רכה) לבתר והכהו לשבעה נחלים. ן ועבד ליה ן לוי מאנין יקירין, וקרא
 לון: גדוליה. גבוריה. ת"ת. נצ"ת. הו"ד. יס"ד. מלכו"ת. וקרא גרמיה גדול
 בגדוליה וחס"ד. גבור, בגבוריה. מפואר, בתפאר"ת. מארי נצחן קרבין, בנצ"ח
 נצחים. ובהו"ד קרא שמיה, הוד יוצרנו. וביסו"ד קרא שמיה צדיק. ויס"ד, כלא
 סמיד ביה, כל מאנין וכל עלמין. * ובמלכות, קרא שמיה מלך. ולו הגדוליה
 והגבוריה והתפאר"ת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל בשמים, דאיהו צדי"ק. ולו הממלכה:
 דאיהו מלכו"ת.

רכו) כלא ברשותיה, למחסר במאנין, ולאוספא בהון נביעו, ולמחסר כפום
 רעותיה ם בהון ן ולית עליה ם אלהא, דיוסיף ביה, או יגרע ביה.
 רכו) לבתר עבד משמשין, לאלין מאנין, כרסייא בארבע סמכין. ושית דרגין
 לכרסייא. הא עשר. וכלא איהו כרסייא. כגון כוס דברכה, דתקיננו ם בו עשרה
 דברים, בגין תורה דאתייהיבת בעשרה דברן. בגין עלמא דאיהו מעשה בראשית,
 דאתברי בעשרה מאמרות.

רכח) ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה, ך דאינון מלאכים. אראלים
 ם שרפים. חיות. אופנים. חשמלים. אליים. ך אלהים. בני אלהיים. אישיים. ולאלין
 עביד משמשין, סמא"ל, וכל כתות דיליה, דאינון כענגים למרכב בהון לנחתא
 בארעא, ואינון כסוסין לון.

חלופי גרסאות

ס מעצמה. י בגין. כ ליה. ל מסליק. ם מניה. ן ל"ב
 ועבד ליה. ס ביה. ם מוסיף אלהא אחרא. ן ביה.
 ך מוסיף דאינון י. ם ל"ב שרפים. ך ל"ב אלקים.
 ן עיין בפרדס רמונים שער ע"ז פרק ג' דף ח'

מסרת הזהר

ב' (איוב י"ד) נח ס"ג צ"א

כי לא ראיחם כל תמונה

הסולם

משמר

רכו) כלא ברשותיה וכר': הכל הוא
 ברשותו, אם להחסיד בכלים, ולהוסיף בהם
 נביעות, או להחסיד, כפי רצונו בהם. ואין עליו
 אלוה שיוסיף בו או יגרע בו. וע"כ, המדובר מן
 הכלים דעולם אצילות.

רכז) לבתר עבד משמשין וכר': אח"כ
 עשה משמשים, לאלו הכלים דאצילות, כסא
 בארבע עמודים. ושש מדרגות לכסא, הרי הם
 עשרה. והכל ביחד נקרא כסא, שהוא עולם
 הבריאה. כמו כוס של ברכה שתקנו בו עשרה
 דברים, משום התודה שניתנה בעשרת הדברות,
 משום העולם, שהוא מעשה בראשית, שנברא
 בעשרה מאמרות.

רכח) ותקין לכרסיא כתות וכר':
 ותקן כתות לשמש את הכסא, שהם, מלאכים,
 שרפים, חיות, אופנים, חשמלים, אליים, אלהים,
 בני אלהים אישיים. ולאלו עשה משמשים. את

סמאל

חכמה מבחינת עצמה, אלא משום חכם הזה
 שמילא אותה מנביעה שלו. והיא לא נקראת
 בינה מבחינתה עצמה, אלא על שם מבין ההוא
 שמילא אותה ממנו, ואם היה מסתלק ממנה
 היתה נשארת יבשה, ז"ש אזלו מים מני ים ונהר
 יחרב ויבש.

רכה) לבתר והכהו וכר': אח"כ והכהו
 לשבעה נחלים. ועשה שבעה כלים יקרים, וקרא
 אותם גדולה, היינו חסד, גבורה, תפארת, נצח,
 הוד, יסוד, מלכות. וקרא עצמו גדול בגדולה
 וחסיה, גבור בגבורה, מפואר בתפארת, בעל
 נצחון במלחמות בנצח נצחים, ובהוד קרא שמו
 הוד יוצרנו, וביסוד קרא שמו צדיק. ויסוד הכל
 סמוך עליו, כל הכלים וכל העולמות. ובמלכות
 קרא עצמו מלך. ולו הגדולה והגבורה והתפארת
 הנצח וההוד כי כל בשמים, הוא צדיק, דהיינו
 יסוד, ולו הממלכה היא מלכות.

253 (דפו"י דף ט"ב ע"ב *) דף ט"ג ע"א

רכט) ומנלן דעננים אקרון מרכב. ה הה"ד, א הנה יי רוכב על עב קל ובא מצרים. ודא ממנא דמצרים, ומיד דחזו ה דאלהא די הוא ממנא דלהון, חזו ליה כסוסיא, תחות מרכבתיה דקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים א מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה דלהון, ולב דלהון נמס כדונג, מההיא אמונה, ב ואמרי, וכי עד כען ג אמונה ממנא דילן כסוסיא, הוה נע לבהון מאמונה דלהון, ונמס כדונג. ומנלן דימס לשון נמס כדונג. איהו כד"א, ט היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.

רל) וכל פטר חמור תפדה בשה וגו'. ז פקודא דא לפדות פטר חמור, ולערוף פטר חמור, אם לא יפדה ליה. הה"ד ואם לא תפדה וערפתו. ורזא דא יצה"ר, יכול לאחזרא בתיובתא, ולבתר ה לאחזרא יצר הטוב, כמה דאוקמוה, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. בגין דאינון דיוקנא, ו חד דשה, וחד דחמור, ואי זכה לאחזרא בתיובתא, אע"ג דאיהו חמור עם הארץ, תפדה מן גלותא ז בשה, דאיהו ה שה פזורה ישראל. ואי לא הדר בתיובתא, וערפתו, שוי ליה עם קשה קדל, דעתידין לאתמחאה מן ספר חיים, דעלייהו אתמר, ט מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

רלא) והיה חזו ה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך וגו' ח) פקודא דא, פקודא דאקרי בגוונא אחרא, ט דלא אקרי מצוה, אלא קשושה, ואלין אינון תפלין.

מסדת הוהר

דרך אמת

ג) (ישעיה י"ט, ד) (תהלים כ"ב) ה) (שמות י"ג) ו) (ירמיה ג') ז) (שמות ל"ב) ב"א רל"ח. ח) ויחי כ' צ"ג.

ש דכתיב. ת ממנא. די הוא אלהא : ואלהא ממנא די הוא. א ל"ג מפניו ולבב מצרים ימס. ב ואמרין ; אמרין ; אמרו (ד"א). ג ל"ג אמונה : ל"ג אמונה ממנא ; אמונה ול"ג ממנא. ד פקודא להביא קרבן וכו'. ה ל"ג לאחזרא. ו חד בשה חד בחמור. ז כשה. ח מוסיף פקודא תמינאה. ט ולא.

דרך אמת חן שייך לפר' שלח לך קט"ה ע"א.

מאמר

הסולם

כי לא ראייתם כל תמונה

סמאל וכל הכתות שגו, שהם כעננים לרכוב עליהם לרדת לארץ, והם כסוסים להם, למלאכים. רכט) ומנלן דעננים וכו' : ומאיז לנו שעננים נקראים מרכב, ז"ש, הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, וזהו הממונה של מצרים המכונה עב קל, ומיד שראו, שאלוה שלהם שהוא הממונה שלהם, וראו אותו כסוס תחת מרכבתו של הקב"ה, מיד ונעו אלילי מצרים מפניו, ולבב מצרים ימס, נעו מאמונה שלהם, יהלב שלהם נמס כדונג מאמונה שהאמינו בשך הממונה שלהם. ואמרו וכי עד עתה, האמונה דהיינו האלוהי הממונה שלנו נעשה כסוס, נע לבם מאמונה שלהם ונמס כדונג. ומאיז לנו שימס הוא לשון נמס כדונג. הוא כמש"א היה לבי כדונג נמס בתוך מעי.

סוד, שהיצד הרע יכול לחזור בתשובה ואה"כ יחזור להיות יצר טוב, כמו שהעמידו, בכתוב. אעשה לו עזר כנגדו, אם זכה עזר, אם לא זכה כנגדו. משום שאלו הצודות, אהת של שה ואחת של חמור שנאמר עליהם וכל פטר חמור תפדה בשה, פירושו, ואם זכה לחזור בתשובה, אע"פ שהוא חמור, דהיינו עם הארץ, תפדה מן הגלות בשה, שהוא שה פזורה ישראל. ואם לא חזר בתשובה, וערפתו, ששם יצמו עם קשה ערף, שהם עתידים להמחות מן ספר חיים, ועליהם נאמר, מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

מאמר התפלין

מאמר וכל פטר חמור תפדה בשה

רל) וכל פטר חמור וגו' : צוה זו הוא לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה אותו. ז"ש ואם לא תפדה וערפתו. וזה

רלא) והיה לאות וגו' : ולטוטפות וגו' : מצוה זו היא מצוה הנקראת באפן אחר, שאינה נקראת מצוה אלא קדושה. ואלי הם תפלין, תפלה של יד ותפלה של ראש. שהם תקון פאר ויופי של המראות העליונות. וע"כ נקראים טוטפות, כמש"א ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב

תפלה של יד, ותפלה של ראש. תקונא פארא שפירו דגוונין עלאין. ועיד אקרון טוטפות, כד"א, טו ישראל אשר בך אתפאר.

רלב) וכתוב י, כי נער ישראל ואהבהו, ישראל זוטא. שמע ישראל, ישראל סבא, שפירו דגוונין, עילא ותתא. יוסף סליק ואתער בתרין גוונין בקדמיתא נער, ובסופא צדיק. כמה יאן ביה גוונין למחזי, ורוא דא טו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. שפירא בתרין סטרין, ג בתרין דרגין, בתרין גוונין, עילא ותתא.

רלג) כתיב טו ועשית הישר והטוב. הישר: דא תפלה של יד, ט לאמשכא ליה בתפלין של ראש, ג לאתיחדא כחדא. ותפלה של יד, אקדים לשל ראש. ואצטריך דלא הוי פרודא ביניהו כלל.

רלד) מאן דמתעטרא בתפלין, קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינון תרין ריזין דקאמרן ט כיוסף, דאקרי נער, ואקרי צדיק, ט ברזא דעבד נאמן, ט ברזא דבן יחידאי. ואלין אינון תפלה של יד, ותפלה של ראש, ואינון כללא חדא בלא פרודא.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין בדי בתים, באינון תפלין של ג ראש. וכמה דאינון די פרשיין באינון תפלין של ראש, אוף הכי כלהו בתפלין של יד ט בבית א. דהא בתפלה של יד, לית לה מגרמה כלום, אלא מה דנקטא מלעילא. ורוא דא, ט כל הנחלים הולכים אל הים. ומגו דנקטא לון ר מלעילא, אקרי תפלה, ואתקדשת

חלופי גרסאות

י ל"ג שמע ישראל. כ מוסיף דרגין גוונין; דרגין ולי"ג גוונין. ל ל"ג בתרין דרגין בתרין גוונין. מ לאסמכא ג ל"ג מן לאתיחדא עד ואצטריך. ט כמו יוסף; ל"ג מן כיוסף עד ברזא. ט ל"ג ברזא דעבד (ד"א) ט וברזא. ז ראש ושל יד כמה. ט ל"ג בבית א. ר ל"ג מלעילא.

מכרת הזהר

טו (ישעיה מ"ט) הקמה"ו קמ"ח צ"ג. י (הושע י"א) וחי פ"ט צ"ד. ז"ח מ"ג ט"ג ש"י. צ"ב ט"ב ש"ח. ט (בראשית ל"ט) (דברים ר') ט (קהלת א') ב"א צ"ד צ"ב.

התפלין

רלג) כתיב, ועשית הישר והטוב; הישר, הוא תפלה של יד, שהיא המלכות, להטיבה, דהיינו להמשיך לה בתפלה של ראש, שהוא ז"א, שיתיחדו כאחד. ותפלה של יד מקדימים להניחה לתפלין של ראש. וצריך שלא יהיה פירוד ביניהם כלל.

רלד) מאן דמתעטרא בתפלין וכו': מי שמתעטר בתפלין, עומד בסוד כעין העליות, שהוא עומד בב' סודות האלו שאמרנו ביוסף, שנקרא נער ונקרא צדיק, דהיינו בסוד עבד נאמן, ובסוד בן יחיד, ואלו הם, תפלה של יד שה"ס נער ועבד נאמן. ותפלה של ראש שה"ס צדיק ובן יחיד. ושניהם הם כלל אחד. כנ"ל.

רלה) ארבע פרשיין דתפלין וכו': די פרשיות שבתפלין הם בדי בתים בתפלה של ראש, וכמו שהם די בתים בתפלה של ראש. כן הם כולם בתפלה של יד בבית אחד. כי בתפלה של יד, שהיא המלכות, אין לה מעצמה כלום, אלא מה שמקבלת מלמעלה. מו"א, וכיון שמקבלת

הסולם

רלב) וכתוב, כי נער וגו': וכתוב. כי נער ישראל ואהבהו. הוא ישראל זוטא. דהיינו ז"א במוחין דקטנות. וכתוב שמע ישראל, הוא ישראל סבא, שהוא בינה במוחין דגדלות, שהוא יופי של המראות. למעלה בבינה. ולמטה במלכות, ומפרש, איך באים המוחין דישי"ס למטה. ואומר, יוסף שהוא יסוד דז"א, שהוא הנושא של מסך דחירק שבקו אמצעי, עולה למעלה לבינה, ומתעטר שם, בב' מראות לבן ואדום שבב' קוין דבינה, על ידי הכרעתו בב' קוין דבינה, בסוד תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א אות שסי"ג עש"ה) ומטרם שעלה לבינה נקרא נער, ובסוף אחר שנתעטר במוחין דבינה נקרא צדיק. כמה יפות בו המראות לראות. וזה סוד, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. הוא יפה בשני צדדים, שהם ימין ושמאל. בשתי מדרגות, שהן חכמה וחסדים. בשתי מראות, שהן לבן ואדום. למעלה בבינה ולמטה בזוין. כי אחר שמכריע בבינה יורד ומכריע בזוין. (דפו"י דף מ"ג ע"א)

בקדושתהון • אקרי קדושה. ה ואקרי תפלה, וכדין אקרי מלכות, מלכות שמים שלימה.

רלז) ד' פרשיין, א הא אוקימנא רזא דלהון, בכמה דוכתי. אבל פרשה קדמאה, קדש לי כל בכור, דא איהו רזא •) עלאה, דכליל כל ד' בתים, ברזא דנהירו עלאה, דנפקא מאין.

רלז) וכל אינון ד' אתרמיזו הכא, קדש: דא קדושה עלאה. רזא דחכמתא עלאה, דמתמן כלא אתקדש, ברזא דגניזו עלאה, ב דאתקרי קדש. לי: דא ג בינה, רזא דעלמא עלאה, היכלא ד פנימאה. כ"ל: רזא דחסד, בכל דוכתא, בין לעילא בין לתתא. בכור: דא בן בכור, דכתיב, ו בני בכורי ישראל, והאי בן בכור, כליל ה כל סטרין, וכל גזונין. ובגין כך, קרא כליל כלהו ארבע, ברזא דחכמתא עלאה. אבל דא באורח כלל, למנדע דכלא כליל בהאי, אבל באורח פרט, ו כל חד בלחודוי, דא איהו פרשתא קדמאה, דכליל כל שאר פרשיין.

רלח) פרשה תניינא, והיה כי יביאך וגו', דא בינה, דהא בפרשתא דא, איהי יציאת מצרים, דהוה מסטרא דיובלא. וע"ד שירותא דילה והייה, דהא מלה דא איהי ביובלא. ובגין כך שמא דילה והייה, דלית: והיה אלא באתר דא, דאיהו זמין לאתמשכא לתתא, ולאנהרא ה בוצינין, ולאשתכחא בדרגא • תתאה, וכלא

חלופי גרסאות

מסרת הוהר

ש מוסיף וכלא אקרי. ת ל"ג ואקרי תמלה. א ל"ג מן הא עד קדמאה ב אקרי. ג ל"ג בינה. ד מוסיף פנימאה ורזא דא (ויקרא כ"ח) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג') כי לי כל בכור (שמות י"ט) והייתם לי סגולה. ה ל"ג כל ו ל"ג כל חד בלחודוי. ז הייה. ח בוצינין. ט מוסיף תתאה והיה כמאן דאמר על מלכא דאי הוי [די הוי; דיהוי] זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין (בוסינין).

התפילין

הסולם

מאמר

כי קדש, היא קדושה העליונה, שהיא סוד חכמה העליונה, הנקראת קדושה, שמשם התקדש הכל בסוד הגניזו העליונה, הנקראת קדש. לי, היא בינה, שהוא סוד עולם העליון, היכל הפנימי. כלל, הוא סוד החסד בכל מקום, בין למעלה ובין למטה, דהיינו ת"ת מבחינת החסד. בכור, זהו בן בכור, שכתוב, בני בכורי ישראל, דהיינו ת"ת, ובן בכור הזה, כולל כל הצדדים, וכל המראות, דהיינו שכולל עמו גם המלכות, ובה כולל הכתוב, כל הארבע, חו"ב תו"מ, בסוד החכמה העליונה, שהוא פרשה ראשונה. אבל זה הוא בדרך כלל, לדעת שהכל כלול בזה, אבל בדרך פרט כל אחת בפני עצמה הוא כנגד ספירה מיוחדת. וזה הוא פרשה ראשונה, הכולל שאר הפרשות.

שמקבלתם בבת אחת, ע"כ אין לה אלא בית אחד, אבל ד"א מקבלם בזה אחר זה ע"כ הם בד' בתים. וזה סוד כל הנחלים הולכים אל הים שהנחלים שהם השפעת מ"א, הולכים אל המלכות שנקראת י"ט, ומשום שמקבלתם מלמעלה מבינה, היא נקראת תפלה, ומתקדשת מקדושתם ונקראת קדושה, כי מוחין דבינה נקרא קדושה, ונקרא תפלה, ואז נקראת המלכות מלכות שמים השלמה.

רלז) ד' פרשיין הא וכר: ד' פרשיות, כבר בארנו הסוד שלהם בכמה מקומות. אבל פרשה ראשונה, קדש לי כל בכור, שהיא חכמה, זו היא סוד עליון, הכולל כל ד' בתים, שהן חו"ב תו"מ, בסוד אור העליון, שהוא חכמה, היוצא מאין, שהוא כתר, הנקרא אין, כי ד' הפרשיות, שהן חו"ב תו"מ, כל אחת כולל את כולן, ויש בכל אחת חו"ב תו"מ.

רלז) וכל אינון ד' וכר: וכל אלו הארבע חו"ב תו"מ, נרמזו כאן, בפרשה א', קדש.

רלח) פרשה תניינא והיה וכר: פרשה השניה, והיה כי יביאך וגו': זו היא בינה, כי בפרשה זו יש יציאת מצרים, שהיתה מצד היובל, שהיא בינה, ועל כן התחלה שלה, והיה, כי

ברזא חדא. ובגין דאיהו באורח טמיר, לא אקרי באתגלייא בשמא דא, אלץ אתמסר לחכימין למנדע. ועל דא אתרשים בשמא קדישא, במלה דא. רלט) פרשה תליתאה, שמע, דא איהו רזא דימינא, דאקרי חסד עלאה. דאיהו קא מייחד יחודא דכלא לד' סטרין, וקודשא בריך הוא מסדר ביה, סדורא דכל עלמא, ודא איהו דקא מתפשט בכל סטרין, אפילו גו תהומי תתאי. בדא קודשא בריך הוא ברא עלמא, כד אתעטף. קודשא בריך הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין כך, שמע סמיק לזהיה. רמ) יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, שמע ישראל אלהינו איהו, הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינן אחד, היך אינון חד. רמא) אלץ, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו

חלופי גרסאות

מסרת הזהר

(ט) (זכרים ו') הקסמיז קסיה צ"א. וצא כי צ"א. י דאקרי. כ מלה. ל ל"ג איהו. מ תחומי. נ ל"ג בדא. ט ל"ג קבייה. ע ל"ג מן איהו עד איהו; ל"ג איהו יחודא; איהו למנדע ול"ג יחודא (ד"א). פ ה' קדמאה ול"ג שמע ישראל. צ ל"ג היך.

התפילין

הסולם

מאמר

שבדעת, שהוא ת"ת. ופרשה ד', היא כנגד הגבורה שבדעת, שהיא מלכות. כמיש לפנינו. דאיהו קא מייחד וכר: שהוא דהיינו הדעת, מיחד יחוד כל לד' צדדים, בסוד ג' קוין ומלכות המקבלתם. והקביה מסדר בו סדר כל העולם. שכל העולם מתקיים על ידו, והו מתפשט בכל הצדדים ואפילו לתוך תהומות התחתונים. דהיינו בסוד דעת המתפשט לתחתונים. ובו ברא הקביה את העולם כשהתעטף בעטוף של אור. זהו המייחד את היחוד. כי הוא קו האמצעי המייחד ב' הקוין ימין ושמאל, שהם חכמה ובינה. ומשום זה, שמע סמוך אל והיה. כי והיה, היא בינה ושמע, היא דעת המכריע בין חכמה ובינה.

כי מלה זו היא ביובל, ומשום זה השם שלה היא והיה, כי אין לשון והיה שהוא לשון עתיד, אלא במקום זה, בבינה, שפירוש, שהוא עתיד להיות נמשך למטה ולהאיר את המאורות, שהם ז"ן, ולהמצא במדרגה התחתונה. שהיא מלכות, והכל בסוד אחד. ומשום שהיא מאירה בדרך נסתר, אינה נקראת בגלוי בשם הזה, והיה, אלא שנמסר לחכמים לדעת. וע"כ נרשם הבינה בשם הקדוש במלה זו, והיה.

פירוש. כי אע"פ שהמוחין דחכמה מתגלים בבינה, בסוד בינה החזרת להיות חכמה, עם כל זה בבינה עצמה הם נעלמים ואינם מאירים, אלא שמבינה הם נמשכים לז"א, ומזיא למלכות, ובמלכות הם מתגלים ומאירים, (כנ"ל, אות כ"ב ד"ה ת"ח) וע"כ נקראת הבינה בשם של עתיד כמו אהיה, וכן והיה כי במקומה אינה מאירה אלא במקום המלכות היא עתידה להתגלות. ח"ש דאיהו זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין, ולאשתכחא בדרגא תתאה. שהיא מלכות. רלט) פרשה תליתאה, שמע וכר: פרשה השלישית שהיא שמע, היא סוד הימין הנקרא חסד עליון, פירוש, הדעת, שהוא קו האמצעי המכריע בין ב' הקוין חכמה ובינה, הוא נחלק לימין ושמאל, שהימין שבו הוא חסד עליון, הנקרא ת"ת, והשמאל שבו הוא דינים, ונקרא מלכות. ופרשה, ג' היא כנגד החסד

רמ) יחודא דכל יומא וכר: יחוד של כל יום הוא, הוא יחוד לדעת, ולשום כונתו יחוד זה בארנו בכמה מקומות. יחוד של כל יום, הוא יחוד הכתוב, שמע ישראל ה' אלקינו ה', וכולם הם אחד. וע"כ נקרא אחד, שואל. הרי שלשה שמות הם, ואיך הם אחד. ואע"פ שאנו קוראים אחד, דהיינו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, אבל איך הם אחד.

רמא) אלץ בחזיונא דרוח וכר: אלץ במראה של רוח הקודש נדע, כשהם בסוד המראה של עין הסתום (כנ"ל וארא אות כ"ז

תלתא גוונין, אשא ורוחא ומיא, וכלהו חד, ברזא ק דקול. אוף הכא: יי אלהינו יי אינון חד. תלתא גוונין, י ואינון חד.

רמב) ודא איהו קול דעביד בר נש • ביחודא, ולשואה ת רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, א דאתגלי ברזא דרוח קודשא.

רמג) וכמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא ב דקול דאיהו חד, דא הוא ברירא דמלה, האי בכללא, ד לכתר פרט, כדאמרן.

רמד) פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, ט השמרו לכם. ה אלין אינון

מסרת הזהר

(שם י"א)

חלופי גרסאות

ק מוסיף דקול ולא אינון אלא תר. ר דאינון. ש ל"ג ביחודא. ת ל"ג רעותיה. א אתגלי. ב דחד קול. ג ל"ג דא הוא. ד לכתר והיה אם שמוע פרט חסד עלאה כדקאמרן ואינון פרשה רביעאה. ה מוסיף ואצטרך כי לאנחא לון בכל יומא ולמהוי ב"ג בדיוקנא עלאה וע"ד כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' אליו תפלין ורישא דדיוקנא כנחנא דא.

מאמר

הסולם

התפלין

וקו האמצעי המכריע בין אבא ואמא. וכיון שהם בסוד ג' קוין, הרי גם הם אינם מאירים זה כלי זה אלא בבת אחת. וי"ש. ואינון חד. כמו שנתבאר אצל הקול.

רמב) ודא איהו קול וכר: זה הוא קול, שעושה האדם בסוד היחוד, לשום כוונתו ביחוד כל המדרגות, מן אין סוף עד סוף הכל, ביחוד קול הזה, שהוא עושה באלו ג' הקוין שהם אחד. והו היחוד שבכל יום, שגתגלה בסוד דוח הקודש.

רמג) וכמה גוונין דיחודא וכר: וכמה אפנים של יחוד נאמר. וכולם אמת, מי שעושה יחוד זה עושה טוב, ומי שעושה יחוד זה עושה טוב. אבל יחוד הזה, שאנו מעורדים מלמטה, בסוד הקול שהוא אחד, זה הוא בירורו של הדבר. זה הוא בכלל. כלומר, שפרשת שמע כולל בתוכו כל ג' הקוין בסוד ה' אלקיננו ה', אבל חוץ מזה הוא פרט, שפרשת שמע הוא רק פרט אחד, דהיינו ז"א בסוד הימין של הדעת, כמו שאמרנו.

רמד) פרשה רביעאה הוא וכר: פרשה הרביעית, הי"ס דין הקשה, דהיינו המלכות, שהיא השמאל של הדעת, שכתוב בה, השמרו לכם, שהיא לשון דין, אלו הם ד' פרשיות של תפלין של דאש שהם בד' בתים, ותפלין של יד הם ג"כ כעין זה, ד' פרשיות, אלא שהם בבית אחד. וכבר הערנו בהם שכלם הם סוד אחד.

עש"ה), לדעת ששלשה, דהיינו ג' קוין המרומוזים בה' אלקיננו ה', הם אחד, והו סוד הקול שנשמע, שקול הוא אחד, ובו ג' בחינות, אש דוח ומים, וכולם אחד בסוד הקול. אוף כאן, ה' אלקיננו ה', הם אחד, ג' בחינות, והו אחד.

פירושו. ז"א הי"ס רוח וקו אמצעי. בשעה שעולה לבינה הנקראת און, ומכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל אשר שם, הנקראים מים ואש מתיחדים בו ב' הקוין מים ואש, ונקרא קול הנשמע. וי"ש. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, שעל ידו נפתחו האודות דבינה ונשמעים לחוץ, כלומר שמתפשטים לחוץ, וי"ש, קול איהו חד, ואיהו ג' גוונין אשא ורוחא ומיא, כי כולל בתוכו כל ג' הקוין המכונים אש דוח ומים כנ"ל. ומתוך שג' קוין האלו אינם יכולים להאיר זה בלי זה אלא בבת אחת, כי קו ימין בלי שמאל הוא חסר ג"ד. ושמאל בלי ימין, הוא חכמה בלי חסדים שאינה יכולה להאיר, ובלי קו האמצעי אין השמאל מתיחד בימין, הרי שג' הקוין תלויים זה בזה, ואינם מאירים דק בבת אחת. וי"ש. וכלהו חד ברזא דקול. שבסוד הקול נעשו כל הג' אחד, ואם היה חסד אחד מהם לא היה הקול נשמע. ועל דרך זה נבחן אבא לקו ימין, ואמא לקו שמאל, וי"א עולה ומכריע ביניהם בסוד קו האמצעי. וי"ש. אוף הכא, ה' אלקיננו ה', אינון חד, כי ה', הוא סוד אבא וקו ימין. אלקיננו, הי"ס אמא וקו שמאל. ה' הי"ס ז"א

(דפ"י דף ט"ג ע"ב)

תפלין דרישא. ותפלין דדרועא, כגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו ו רזא חדא.

רמה) קשרא דתפלין דרישא, איהו דלית, ועל דא כתיב, (א) וראית את אחורי. ועיד איהו לאחורא, ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא.

רמו) ואיהי, כד ז מנחת אלין תפלין דדרועא ה לאתקשרא, ס אית קשרא אחרא, רזא דברית קדישא, רזא דא, כמה דאתער בכמה דוכתי, וכלא רזא חדא. זכאין אינון ישראל דידעין רזא דא, ואצטריך בר נש לאנחא לון כל יומא, למהוי בדיוקנא עלאה, ועליה כתיב, (ג) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך. ע"כ. ברוך יי לעולם אמן ואמן :

חלופי גרסאות

ו חד וליג רוא. ז מנחא ח לייג לאתקשרא ; מתקשרא. ט לייג אית קשרא. י לייג מן ואצטריך עד הסוף ; לייג מן ואצטריך עד ועליה.

מסרת הזהר

פ) (שמות ל"ג) ב"א ק"כ צ"א. ז"ח מ"ז ט"ד ש"ב. מ"ח ט"ב ש"י. ס"ז ט"ב שלי"ד. ט"ג ט"ז ש"ג. י"ב. כ"א. צ) (דברים כ"ח) הקטה"ז קפ"ב צ"ב.

התפלין

הסולם

מאמר

מלשון דלה ועניה. כי מטרם שהתלבשה בחסדים היתה דלה ועניה.

רמה) קשרא דתפלין דרישא וכ"ו : הקשר של התפלין של ראש. הוא בצורת ד'. ועל זה כתוב, וראית את אחורי וע"כ הקשר הוא לאחור. ושם נקשר הכל בקשר אחד. פירוש. כי הקשר רומז על מוחין דאחורים הנמשכים מקו שמאל מטרם שנתחבר עם הימין, שה"ס חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר, אבל במחין דגדלות שע"י קו האמצעי התחבר השמאל עם הימין, והחכמה שבו התלבשה בחסדים שבימין, נמצאת החכמה דקו שמאל שהיתה באחורים, יכולה עתה להאיר לתחתונים. כיון שהתלבשה בחסדים. ח"ס וראית את אחורי כי ראה ה"ס חכמה. שמקורה היא בקו שמאל בסוד האחורים. וע"כ הקשר הוא בצורת ד'

רמו) ואיהי כד מנחא וכ"ו : היא, המלכות, כשמניחה אלו תפלין של יד להתקשר, ב"א, יש קשר אחד, דהיינו הקשר של תפלין של יד נהוא בצורת ל', הוא סוד של ברית הקדוש, דהיינו היסוד שהמלכות מתקשרת בו. וסוד זה הוא כמו שנתבאר בכמה מקומות, והכל סוד אחד. אשרי הם ישראל היודעים סוד הזה. וצריך האדם להניחם בכל יום, להיות בצורה העליונה, ועליו כתוב, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

(דס"י דף מ"ג ע"ב)